

להערות והצטרפות לרשימת התפוצה, יש לפנות לעורך: יהושע לינטופ בכתובת: lintop200@gmail.com

תוכן הענינים

'דובבות שפתי חיים' (עמ' 2): בדיני תוספת שבת ויום טוב.

'אורות אילת השחר' (עמ' 3): אודות מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, ראש ישיבת פוניבז' לצעירים, ובעל ה'מנחת יהודה'. י"א שנה לפטירתו - כ"ו סיון תשע"א.

'מתיקות התורה' (עמ' 5): כאשר יש למוהל שני ילדים למול באותו מקום, את מי יקדים? ■ שלש קופות של צדקה הקבועות בקיר ביהכנ"ס, והתחתית אחת, כיצד יחלקו את הכסף? ■ האם ראוי להדביק ספר תורה קרוע בנייר דבק כדי להצילו מבזיון? ■ האם לבטל תורה כדי להקביל פני תלמיד חכם?

'עשרה מי יודע' (עמ' 6): מדוע קורח חלק על התכלת ולא על הלבן?

'מתיקות שבת הארץ' (עמ' 8): הם הגיעו לבית הכנסת וביקשו מאבא להתלוות אליהם. אבא ירד איתם וראה שני ארגזים ענקיים. הם אמרו כי באו למסור משלוח שקרובי משפחה שלחו עבורו מחו"ל. אבא הכניס את הארגזים הכבדים והסתובב להודות להם, אך הם נעלמו כלא היו...

'פניני פרשת השבוע' (עמ' 9): 'בני יקירי, קיבלתי אישור מיוחד מבית דין של מעלה, לרדת לעולם הזה כדי להודות לך. עילוי נשמה כפי שחוויתי היום, בשעה שוויתרת על העליה ותפילת המוספין, עוד לא היה לי מעולם'...

'נפלאים מעשיך' (עמ' 10): הסבא מקלם הקפיד שהבחורים לא יקומו לפניו. פעם הגיע בחור חדש, וכשנכנס הסבא, הבחור קם. מיד יצא הסבא מבית המדרש ולמד מוסר במשך שעה!

'ליקוטים וסיפורים נפלאים' (עמ' 11): קורח הכריז על כינוס חרום בענייני השעה, וכאשר האולם התמלא פתח ואמר: רבותי! כן, גם אתה, החייט שיושב שם מצד ימין... תקשיבו טוב ■ מדוע לא התערב ה'ישמח משה' במחלוקת קורח ומשה?

'עובדות דרבי לוי' (עמ' 13): האם מותר להספיד כשאינו מכיר הנפטר?

'סיפור ושאלה בצידו' (עמ' 14): הבנים ניסו את כוחם ב'פיצוח' הסימנים שכתב להם אביהם, ולא הצליחו להבין דבר. את כתב הסתרים והסימנים קראו כולם

וזכרוהו בעל פה, הם ביקשו את עזרתם של ידידיהם ואף בעלי מקצוע בתחום, ואחד מהם לא הצליח למצוא ולהתקדם...

'אוצר היסודות והחקירות' (עמ' 17): איסורי אכילה [המשך].

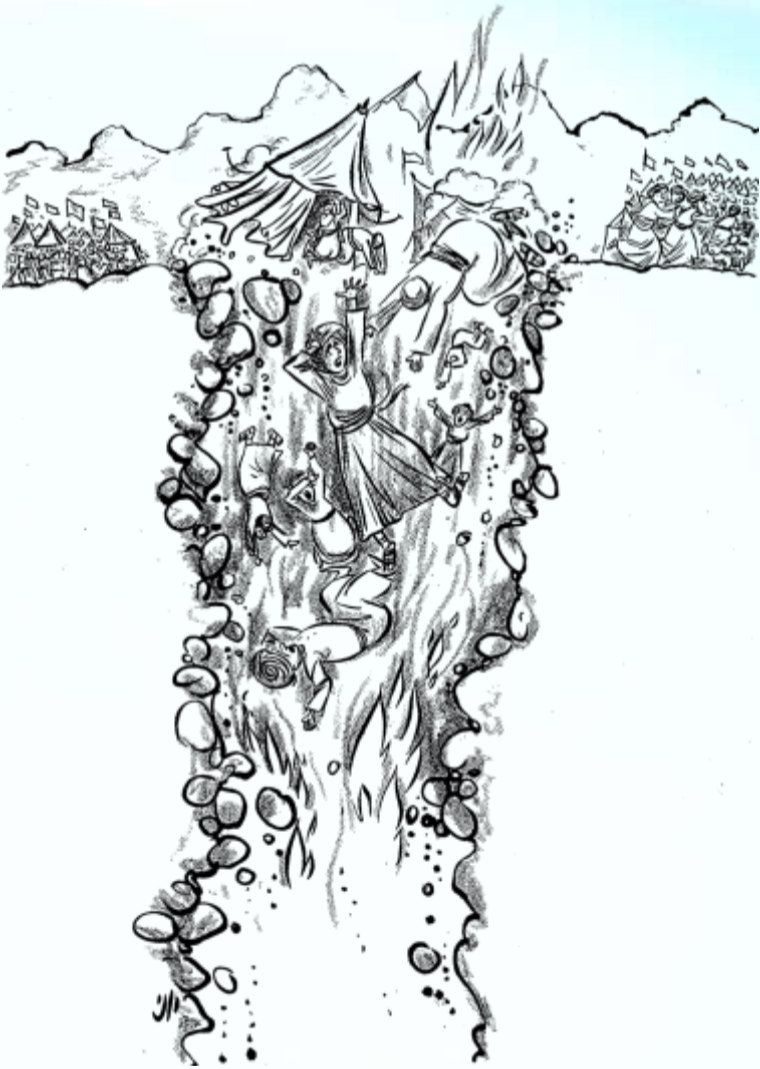
'שתולים בבית ה' (עמ' 17): הקב"ה שולח לאדם כל יום קריאות שיחזור בתשובה.

'שלום לאוהבי תורתך' (עמ' 19): האם בכור מותר באכילה לנשי הכהנים?

'שמחת התורה' (עמ' 20): מדוע הוצרך משה להתפלל שלא יתקבל קרבנם? והרי היו מומרים! ■ כיצד ניתן לברר את חלק קרח ועדתו בתמיד? ■ אימתי נאמר 'הבדלו' ואימתי נאמר 'הרומו'?

המדורים הנפלאים: 'אכסוף נועם שבת' (עמ' 18) ■ 'מרגליות שאול' (עמ' 21) ■ 'שביבי חיים' (עמ' 22)

'ביאורי תפילה' (עמ' 23) ■ 'מחודדים בפיר' (עמ' 24)

דובבות שפתי חיים

תשובות מרן שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל

נערך עם מראי מקומות והוספות, ע"י הרה"ג רבי מתתיהו גבאי שליט"א, מח"ס 'בית מתתיהו' ו'מועדי הגר"ח' באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א

בדיני תוספת שבת ויום טוב

קידוש בזמן תוספת שבת ויום טוב

שאלה: בדעת הסוברים שתוספת שבת ויו"ט הוא רק למלאכה, איך עושה קידוש מבעוד יום ויוצא יד"ח.

תשובה: למלאכה.

ועיין בתוס' רא"ש ברכות כ"ז ובמשנה ברורה ס' רס"ז סק"ה. ומש"כ לתרץ בשו"ת ארץ צבי ח"ב ס' ע"ט ובשו"ת בנין עולם או"ח ס"ז. ובס' קובץ שיעורים ח"ב ס' ל'. ומש"כ מרן בס' שיח השדה ח"ג כתיבות מ"ז ומש"כ בס' בית מתתיהו ח"א ס' י"ב אות ח'. ובשו"ת הרי יהודה ח"ג ס' ט"ו ובשו"ת מעשה חשב ח"ז ס"ג אות ג'.

תוספת בתנאי

שאלה: אם אפשר לקבל תוספת שבת ויו"ט בתנאי אם לא יעשה מלאכה.

תשובה: מילתא דליתא בשליחות ליתא בתנאי.

אולם בשו"ת חיי הלוי ח"ו ס' נ"ז נקט שמהני תנאי וע"ע בס' חוט שני שבת.

חזרה מתוספת

שאלה: קיבלת תוספת שבת ויו"ט וחזר בו תוכ"ד אם הוא חזרה.

תשובה: אין יכול.

ע"י בס' אבני שי עניני תו"ש ס' י"ג ענף ב'.

שביתת בנו בזמן תוספת

שאלה: אם מצווה על שביתת בנו בזמן תוספת כשבנו לא קיבל תוספת.

תשובה: כן.

ועמש"כ בס' אבני שי עניני תו"ש ס"כ.

גדר התוספת

שאלה: תוספת יום טוב ושבת אם הוא רק למלאכה או לעצם השבת והיו"ט.

תשובה: זהו מחלוקת ראשונים.

ועיין בקובץ שיעורים פסחים אות רי"ב ובס' משנת יעבץ או"ח ס' כ"ט. ובס' שיח השדה למרן ח"ג כתובות מ"ז שתלה במח' תוס' פסחים צ"ט וכתובות מ"ז. ובשו"ת ישיב יצחק חל"ב ס' נ"ה. ובארוכה בס' בית מתתיהו ח"א ס' י"ב.

תוספת למקצת מלאכות

שאלה: אם בתוספת שבת ויו"ט יכול לקבל תוספת למקצת מלאכות.

תשובה: לא.

ובס' עמק ברכה עמ' ס"ו כ' שה"ז תליא בגדר תוספת. ועמש"כ בשו"ת משנת יוסף ח"ט ס' פ"ד ובשו"ת שבט הקהתי ח"א ס' ק"ז ובס' חק המלך פסחים ס' י"ד ובס' שערי זבולון או"ח ח"ב שבת ס"ג. ובשו"ת שדה אלחנן ח"א ס' י"ב ובס' תוספת שבת כהלכתא ובס' שולחן שלמה ס' רס"ג ובארוכה בס' בית מתתיהו ח"א ס' י"ב אות י'.

תוספת אם סגי בלב

שאלה: תוספת שבת ויו"ט אם צריך לקבל בפה או סגי בלב.

תשובה: נכון לקבל בפה.

ועיין בזה בס' תהילה לדוד ס' רס"א ובס' פנים יפות פר' אמור ובשו"ע הגר"ז קו"א ס' רס"ג סק"ג ובס' תוספת שבת ס' רס"א ס"ק י"ג. ובס' מקראי קודש ימים נוראים ס' ל"ח ובס' מועדים וזמנים ח"א ס' רנ"ג ובשו"ת אז נדברו ח"א ס"א ובס' שונה הלכות ס' רס"א ס"ג.

אם אשה נגררת אחר תוספת בעלה

שאלה: אם האשה נגררת אחר בעלה שקיבל תוספת שבת או יו"ט.

תשובה: אין נגררת.

ועמש"כ בזה הפרמ"ג ס' רס"ג סק"א. ובשו"ת מהר"י שטייף ס' מ"ב ובשו"ת חמדת משה ס' נ"ג. ובשו"ת אגרות משה ח"ב או"ח ס' ל"ח ובשו"ת באר משה ח"ב ס' ט"ו.

ובשו"ת דברי שלום למוח"ז צ"ל ח"ג ס"ה ובשו"ת שבט הלוי ח"ז ס' ל"ה ובתשו' והנהגות ח"ג ס' פ"ה ובשו"ת פרי עץ חיים ובשו"ת שואלין ודורשין ח"ח ס' ט"ז ובשו"ת מנחת שמואל ח"ד ס' י"א ובשו"ת דברי דוד ח"ד ס' י"ד ובשו"ת ישיב יצחק חל"ח ס' י"ג. ומש"כ בבית מתתיהו ח"א ס' י"ב אות ה'. ובקונ' שו"ת המצויות בשבת פ"ג עמ' נ"ג בשם מרן הגר"נ קרליץ שאין נגררים אחר הבעל בני הבית ע"ש. ויל"ד לענין אשתו דנגררת משום אשתו כגופו.

שאלה לצורך על תוספת

שאלה: מי שקיבל תוספת שבת ויו"ט והתפלל מעריב מוקדם ואשתו צריכה ללדת וצריך לנסוע עמה אם ישאל על התוספת שקיבל ולא יחלל שבת ויו"ט אלא שתפילת מעריב תהא לבטלה.

תשובה: לא ישאל.

ועמש"כ בזה בשו"ת משנת יוסף ח"ט ס' פ"ג. ומש"כ בבית מתתיהו ח"ב ס' כ"ב. ולכאו' ה"ז תליא אם פיקו"נ הותרה א"צ לישאל ואילו אם דחויה ישאל.

חברי 'הצלה' אם יקבלו תוספת

שאלה: מי שהולך להציל בערב שבת או יו"ט אם יקבל תוספת דאם יקבל יצטרך לחלל שבת או יו"ט.

תשובה: יקבל חוץ מהמותר.

ועמש"כ בזה בשו"ת ישיב יצחק חל"ה ס' ובשו"ת חיי הלוי ח"ו ס' נ"ז ובשו"ת מחקרי ארץ ח"ב ס' ל"ב ובס' נטעי גבריאל נדה ח"ג ס' ט"ו ובס' משכיל לדוד ס"ה ובס' אבני שי עניני תוספת ס' ובשו"ת שביבי אש ח"ב ס"כ ובשו"ת דברי אור ח"ד ס' כ"ט ובס' משנת סופר ס' קכ"ז ובשו"ת אבני דרך ח"ט ס' ומש"כ בבית מתתיהו ח"א ס"ו י"ב ובח"ב ס' כ"ב. ומש"כ בס' וישמע משה ח"ג.

שכר שבת בזמן תוספת

שאלה: בזמן תוספת שבת ויו"ט אם מותר לקבל שכר שבת בזמן זה.

תשובה: אסור.

ולכאו' זהו תליא בגדר תוספת אם הוא רק למלאכה או שהיה בעצם, ועמש"כ בזה בשו"ת משנת יוסף ח"ג ס' קל"ח במכתבו אלי.

בקשת צרכיו בזמן תוספת

שאלה: קיבל תוספת שבת או יו"ט אם יכול לבקש

תשובה: כשבת.

ולכאו' ג"ז תליא בגדר תוספת וכנ"ל. ועמש"כ בשו"ת משנת יוסף ח"ג ס' קל"ח.

קדיש על אביו בזמן תוספת

שאלה: חל יום השנה על אביו בשבת או ביו"ט וקיבל תוספת אם יהני הקדיש שיאמר בזמן תוספת.

תשובה: מהני.

ועמש"כ בזה בשו"ת לבושי יו"ט ס"מ. ולכאו' ג"ז תליא בגדר תוספת.

לא קיבל תוספת ולא עשה מלאכה

שאלה: מי שישן לפני יו"ט ולא כיון לקבל תוספת או שסתם לא עשה מלאכה אם קיים מצות תוספת.

תשובה: נכון לקבל.

ועמש"כ בשו"ת ברית אברהם ח"ג ס"ח.

אונן בתוספת

שאלה: אונן שפטור מהמצוות אם חייב בתוספת שבת ויו"ט.

תשובה: כן.

שכה יעלה ויבוא בתוספת

שאלה: קיבל תוספת יו"ט ואכל סעודת יו"ט בזמן תוספת ושכח יעלה ויבוא אם חוזר.

צרכיו בזמן תוספת.

תשובה: לכאן חוזר.

ועמש"כ בזה בס' חשוקי חמד ר"ה.

קטן בקבלת תוספת

שאלה: קטן שקיבל תוספת שבת או יו"ט אם הוא קבלה דאם תוספת מטעם נדר ל"מ בקטן.

תשובה: מהני.

ועמש"כ בזה בס' שמירת שבת כהלכתה פמ"ו הערה ס"ג. ובס' אדני שלמה ס' רס"א אות כ"ז.

ישב שבועה בתוספת יום טוב

שאלה: קיבל תוספת יו"ט ושמע שמת לו מת וישב עד כניסת יו"ט אם ה"ז מבטל השבועה.

תשובה: לכאן לא.

ועמש"כ בזה בשו"ת באר חיים ס' כ"ז. ובס' רץ כצבי אבילות ס' ולכאן זהו תליא בגדר תוספת אם הוא רק למלאכה י"ל שמבטל השבועה ואם הוא כאילו נכנס היו"ט אי"ז מבטל וצ"ע. והארכנו בבית מתתיהו ח"א ס' י"ב ע"ש. ועמש"כ בזה בשו"ת משיב דבר ח"א ס' ע"ג.

מוהל שקיבל תוספת

שאלה: מוהל שקיבל תוספת שבת ויו"ט ויש תינוק למולו אם ימול אף שיש מוהלים אחרים.

תשובה: לא.

ועמש"כ בזה בשו"ת ישיב יצחק חל"ד ס' כ"ה ובשו"ת הרי יהודה ח"א יו"ד ס' י"ג אות י'. ובקובץ קול התורה נ"ז עמ' ק"ב. ובשו"ת מנחת דניאל ח"א ס' כ"ח ובשו"ת מבשר טוב ח"ג ס' נ"ו ובס' ברת אפרים עמ' שנ"א.

אורות אילת השחר

עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל 'אילת השחר' זצוק"ל מתוך הספר 'כאיל תערוג'

אודות מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, ראש ישיבת פוניבז' לצעירים, ובעל הימנחת יהודה, י"א שנה לפטירתו - כ"ו סיון תשע"א

רבי מיכל יהודה ליפקוביץ נולד לאביו רבי משה דוד בשנת תרע"ו בוולוז'ין, ולמד בישיבת ראמיילס בוילנא אצל הגר"ש היימן, ואח"כ עלה לארץ ישראל ולמד בישיבת חברון, ולאחר נישואיו עם בת הג"ר אברהם יצחק גרשונוביץ, החל במסירת שיעורים בישיבת 'תפארת ציון', וכשנפתחה ישיבת פוניבז' לצעירים מינה אותו הרב מפוניבז' לכהן כראש ישיבה לצד רבנו. היה מגדולי מעתיקי השמועה בדור האחרון. נלב"ע כ"ו סיון תשע"א. חיבר את הספרים: מנחת יהודה על הש"ס ועמק השער על ספק המקח לרבי האי גאון.

ידידות והערכה עצומה במשך למעלה מיובל שנים היו בין הגרמ"י ליפקוביץ לבין רבנו. והיה רגיל רבנו לקרוא עליו 'ער איז באמת א צדיק' [- הוא באמת צדיק]. ועוד נשמעו מפיו דברי הערכה רבים וכדלהלן. וכן הגרמ"י ליפקוביץ העריך את רבנו כיחיד הדור בגדלותו ובקדושתו, והבאנו כאן מעט מהדברים מאשר הגיע לידינו. [חלקם הגדול באדיבות נכדו רבי יוסף שלמה קורלנסקי]

הזיתור של אמו

בשיעורים על אגרת הגר"א אמר רבנו: וכי נמצאת היום אשה בגיל 30 שתלך ותתחתן עם יהודי בגיל ששים? לא! ודבר זה מגיע מגאווה, שלא מתאים להתחתן עם אדם קצת מבוגר. אבל אז הם ידעו שאפשר לסבול, ואפשר גם להוריד את הראש, ולא חייבים להרגיש "גדולים" בתוכם. וכדי שתוכל לכלכל את נפש ילדיה, אפשר להתחתן עם יהודי מבוגר.

ובאמת בוולוז'ין היה מקרה כזה, שבחורה רווקה כבת שלושים שהיו לה קשיים במציאת הזיווג, הלכה והתחתנה עם יהודי אלמן בן 60 שכבר זכה לחתן את ילדיו מזיווג ראשון, ונישאה אליו בזיווג שני, ונולדו להם בן ובת. והבן הוא תלמיד חכם גדול מאד מאד, וגם הבת נישאה ליהודי תלמיד חכם גדול מאוד, ועיקר הנחת שהיה ליהודי זה הוא דוקא מהזור"ש, אבל היום אף אחת לא תלך להתחתן עם אדם מבוגר. ואחר פטירת הגרמ"י ליפקוביץ, אמר רבנו שהתכוין לאמו של הגרמ"י ליפקוביץ. [ואחותו נישאה לג"ר שמואל הכהן רוזובסקי]

קדושת וגדלות הגרמ"י ליפקוביץ

לאחר ימי השבעה של הגרמ"י ליפקוביץ, נכנסו קמיה רבנו כמה תלמידים ושאלוהו אודות הגרמ"י ליפקוביץ:

שאלה: שמענו שרבנו אמר על הגרמ"י ליפקוביץ שהוא נולד צדיק, מה הכונה בדברים אלו?

רבנו: הוא היה בתור ילד יושב ולומד לבד רוב היום, ורק חלק קטן מהיום הוא למד אצל מלמד, זה הפירוש שהוא היה ילד צדיק, הוא נולד עם תכונות טובות. אצל החפץ חיים ראו גם בתור ילד קטן מאוד את צדקותו והנהגותיו המיוחדות, כמו המעשה הידוע בתור ילד בן שש שהוא קם באמצע הלילה לשפוף את הדליים מלאי המים שהילדים השובבים הכינו לשואב מים בחורף שיהיו במשך הלילה קרח, זה הפירוש שהיה צדיק מתחילת הנהגתו.

שאלה: אמנם, מה הפירוש נולד צדיק, האם יש לו פחות נסיונות.

תשובת רבנו: נולד צדיק הכונה שיש לו נטיה יותר לצדקות, אבל וודאי לכל אחד יש נסיונות, ונסיונות של זה שנולד צדיק הם נסיונות אחרים מאשר האחרים. כמו שהכעסן עיקר הנסיון שלו במידת הכעס ואחר הנסיון שלו במדה אחרת.

הייתה לו נשמה נקייה, בדרך כלל אדם בא לתקן נשמתו בכל מיני מידות, והוא נולד עם נשמה נקייה.

שאלה: אם כך איזו דוגמה אפשר לדבר עם בחורים צעירים שיקחו לחיזוק מהגרמ"י ליפקוביץ?

רבנו: צריך לדבר על תיקון המידות, הגם שהוא נולד עם נשמה נקייה ומידות מתוקנות, אבל וודאי היו לו נסיונות, וצריך ללמוד ממנו איך עמד בצדקו.

שמעתי מהחזון איש שהפליג מאוד על היראת שמים שיש לגרמ"י ליפקוביץ.

זכורני שכשחבריו של הגרמ"י ליפקוביץ, גדולי ישיבת חברון, הג"ר בצלאל זולטי ועוד, הגיעו לנישואי בתו של הגרמ"י ליפקוביץ, הם אמרו עליו שהוא 'קדוש מרחם'. כך הם הבינו את גדלותו מאז שלמדו אתו בישיבה. (נערך מסרטי הקלטה)

ואמר רבנו כי באמת היה כן, שהרי גדל בעיירה וולוז'ין, ורק שעה אחת ביום היה אחד שלמד אתו, ושאר כל היום היה יושב בהתמדה גדולה לבד ולומד, היה ילד שנולד צדיק. (פרי חיים גליון 42)

רבו הג"ר שלמה היימן

הגרמ"י ליפקוביץ סיפר לי שהוא למד אצל הג"ר שלמה היימן בישיבת רמיילס בוילנא ולמדו כל מסכת חולין במשך ג' שנים, והיה אומר להם על כל דף גמרא הערה או שתיים, והגרמ"י ליפקוביץ כתב את כל השיעורים. (רשימות ר"ס)

פאר המידות

רבנו התבטא ואמר בהתפעלות, שלולי שראה את הגרמ"י ליפקוביץ לא היה מאמין שיש בדורנו בעל מידות כה גדול, ולא יאומן כי יסופר על מידת 'הנושא בעול עם חברו' שלו. (מפי בנו הגרמ"י)

טביעות עין

אמר רבנו לחתנו של הגרמ"י ליפקוביץ הג"ר בנימין קורלנסקי: כשהייתי יושב עם הגרמ"י ליפקוביץ לבחון תלמידים לקבל אותם לשיבה, ראיתי שהגרמ"י ליפקוביץ לא היה צריך בחינות כלל, אלא מיד כשהיה מסתכל על פניהם היה יכול להבחין ולהכיר על הילד מהו, עוד קודם שבחן אותו. (רשימות רי"ש קורלנסקי)

נברא על מנת ללמד

כמדומה שהגרמ"י ליפקוביץ נברא ללמד לתלמידים, עד סוף ימיו זה נתן לו כח, ובזקנתו כשנחלש והפסיק, אחרי תקופה קצרה נפטר רח"ל. (צדיק כתמר יפרח עמ' קנח)

כל ימיו בהעמדת תלמידים

שח ר"מ: כשהייתי בישיבה קטנה בחורף תשמ"ח דיבר הגרמ"י ליפקוביץ על הנזק שמבזיזים עד שעות הלילה המאוחרות ועל גודל התועלת לישון מיד בגמר סדר ג' ומעריב, ולקום באשמורת הבוקר כשהראש צלול וללמוד, וכשהתמנתי לשיבת דרך התורה דברתי עמם על כך, והרבה מבני הישיבה עשו כן. ואף הגרמ"י ליפקוביץ עצמו בא לשיבתנו ודיבר על גודל הענין בזה.

כאשר נפל הגרמ"י ליפקוביץ למשכב בשבת וביום שני יצאה קריאה מגדולי ישראל ורבנו עמם על החובה להתחזק לרפואתו, קיבלו על עצמם כל בני ישיבתנו לקחת את מה שהורה לנו ולקום כולם באשמורת הבוקר של יום שלישי ללמוד לרפואתו, סוף דבר כי בשני בלילה נלב"ע. אכן כל בני הישיבה כ-120 בחורים באו בשעה 6 בבוקר לשעה של לימוד בתענית דיבור לעילוי נשמתו. ואחר שחרית בהוראת רבנו יצאו כולם ללויה.

אני מאוד התרגשתי מכך שבין המיתה לקבורה שזו שעת הדין לנשמה שלחנו לגרמ"י ליפקוביץ 120 שעות של לימוד בתענית דיבור לעילוי נשמתו.

מיד לאחר ההלויה נכנסתי לרבנו וסיפרתי לו הענין. רבנו שמע ואמר לי בהאי לישנא: 'אנחנו שנוערס. לא עושים כלום ומחכים שאחר הפטירה יעשו לנו לעילוי נשמתו. וכך לא יוצא כלום. אך הגרמ"י ליפקוביץ לא סמך על אחרים אלא כל חייו זיכה את הרבים בהרבצת תורה ולכן גם משמים סידרו לו שהרבים יחזירו לו לעילוי נשמתו'. וחזר ואמר כי כל כך הרבה שנים העמיד תלמידים הרבה.

חשש פיקוח נפש

כשבחור אחד רצה ליכנס לשיעורו של הגרמ"י ליפקוביץ, והגרמ"י ליפקוביץ אמר שאינו יכול לקבל יותר תלמידים לשיעור, פנה לרבנו שיעזור לו בזה. אמר לו רבנו שאצל הגרמ"י להוסיף עוד תלמיד זה חשש פיקוח נפש, כיון שהוא לוקח כל תלמיד לליבו ויודע לשער כמה כוח יש לו לכל תלמיד ותלמיד, ולהוסיף עוד תלמיד יותר על זה, זה גובל בפיקוח נפש. (מפי אחד מנכדי רבנו)

להתחיל בזמן את השיעור

לתלמידי ישיבת פוניבז' ידוע כיצד היה הגרמ"י ליפקוביץ מקפיד במסירות גדולה להתחיל את השיעור כל יום בזמן, וסיפר רבנו שזה בא עפ"י בקשת

הרב מפוניבז' שביקש ממנו כשהתחיל ללמד בישיבה קטנה, שיאמר שעתיים שיעור, והקפיד לעשות בקשתו בקפידא גדולה. (פרי חיים גליון קכט)

להקדים לחזור לשיבה

ישיבה קטנה חדשה שאלו לרבנו (אלול תשע"ד): מתי להתחיל את הזמן, בכ"ט בחודש או בא' דר"ח, השיב רבנו, שהגרמ"י ליפקוביץ היה צדיק ורצה תמיד להקדים בישיבה קטנה פוניבז', אבל הילדים אוהבים להיות שבעים מבין הזמנים, ולכן שיתחילו בא' דראש חודש, ואז ילמדו יותר בחשק, ולא יהיו ממורמרים שלקחו מהם חלק מבין הזמנים. (צדיק כתמר יפרח עמ' שג)

צדיק יסוד העולם

הגרמ"י ליפקוביץ היה אדם מיוחד וצדיק גדול, הכניס את כל כוחותיו בתלמידים. הוא היה צדיק יסוד עולם, הוא כ"כ התמסר לתלמידים. (הפנקס עמ' 50, ועוד)

כל זמן שהגרמ"י ליפקוביץ חי

סיפר אחד ממקורבי רבנו שהתלבט להיכן לשלוח את בנו לשיבה קטנה, והגרמ"י ליפקוביץ היה בשנותיו האחרונות, אמר לו רבנו: 'כל זמן שהג"ר מיכל יהודה נמצא בישיבה, המקום הכי טוב לבנך הוא בישיבת פוניבז'. (פרי חיים גליון קכט)

כבוד של ידידות

ובמכתב לבנו הגרמ"ד כתב רבנו בתו"ד: בודאי ידוע לך כי מיום ה' אלול תשט"ו [-שבו התחיל רבנו למסור שיעורים בישיבת פוניבז' לצעירים] עד זמן שהפסקתי להגיד שיעור בישיבה הק' לצעירים בפוניבז', לא היה שום פעם שח"ו היה בינינו ריב, ותמיד היינו באהבה ובאחוה ונזהרנו בכבוד של ידידות...

וסיים רבנו בברכה: ... יתן הבו"ת לאביך שליט"א כח להמשיך ללמד הצעירים אשר נועדו להיות צורבי דרבנן, וידריכם בתו"ש כנפשו הטהורה החביבה והחמה לכל דבר טוב, וגם ירווה רוב נחת מכל יוצאי חלציו וכולנו נזכה לראות ארמון על מקומו יקום. אהרן

סוף החזון איש יוצא מביתו לשיבת פוניבז' יחד עם תלמידיו. צילום: אריה זעביץ

יהודה ליב שטינמן. (קובץ אגרות סי' תמ)

משמשים בכתר אחד

בשיחתו של אחד מחשובי התלמידים בישיבה קטנה, ייחד דברים על המציאות הנפלאה שהתקיימה בישיבה, בהנהגה המשותפת של שני ראשי הישיבה, הגרמ"י ליפקוביץ ורבנו. הנהגה זו של שני מלכים המשמשים בכתר אחד אפשרית רק אם הם 'משמשים' בכתר ולא 'משמשים' בכתר...

ורבנו הסביר פעם מפני מה לא הייתה מחלוקת בישיבה, כי המחלוקת נוצרת כשכל אחד חושב שהכל שלו וממילא כיצד השני עושה דבר אחר, אבל אנחנו בישיבה כל אחד חשב שהישיבה שייכת לשני וכך אין לו שום זכות להקפיד. (מפי אחד התלמידים)

עוד שח הגר"ח מן: פעם באתי לרבנו והייתה אז מחלוקת גדולה שהסעירה את התקופה. כשנכנסתי פנה אלי רבנו בכאב ואמר: 'מה הם חושבים כשהם אומרים שהמחלוקת היא לשם שמים... הרי כולנו נצטרך עוד מעט לעמוד בפני בית דין של מעלה, וכי גם שם יוכלו לומר בתום לב שזה היה לשם שמים!...'

ואז פנה אלי ואמר לי: 'אתה הרי ראית אותי עם הגרמ"י ליפקוביץ בישיבה. תגיד לי את האמת פעם ראיתם משהו ביני לבינו?!...! התחייך ואמר: 'אולי כן?!... אני השבתי: 'חס ושלוש', והוא אומר: 'כיון שתמיד אני אמרתי רק בשבילו והוא אמר רק בשבילי'. והוסיף לומר: 'תאמין לי שמלוותר לא מפסידים, רק מרויחים!...'

היא מפנינים, מכהן גדול הנכנס לפני ולפנים. וכל שכן שצריך לחלק כבוד גדול כזה לתלמיד חכם שעמל בתורה.

וכן משמע במסכת יומא דף ע"ב שהלכו כולם אחרי הכהן גדול, כיון דחזינהו לשמעיה ואבטליון שבקוהו לדידיה ואזליה בתר שמעיה ואבטליון

יעו"ש, הרי שכבוד התורה עדיף מכבוד הכהן גדול ואם לכהן גדול בטלו תורה שבעים הזקנים כדי לחלוק לו כבוד, כל שכן שיש לבטל תורה כדי לקבל פני גדול בתורה.

עשרה מי יודע

קושיה בפרשה ועשרה תירוצים מתוך 'קונטרס התשובות' בקובץ 'עיון הפרשה', בעריכת יהושע לינטופ מדוע קורח חלק על התכלת ולא על הלבן?

ויקח קרח וגו' ויקמו לפני משה וגו' (טז, א-ב)

והלבישן טליתות שכולן תכלת. באו ועמדו לפני משה, אמרו לו, טלית שכולה של תכלת חייבת בציצית או פטורה, אמר להן חייבת. התחילו לשחק עליו, אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פטורה, זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה (רש"י)

במדרש רבה (יח, ג) איתא: 'ויקח יתרו', מה כתיב למעלה מן הענין (טו, לח) 'ועשו להם ציצת', קפץ קרח ואמר למשה, טלית שכולה תכלת מהו שתהא פטורה מן הציצית, אמר לו חייבת בציצית, אמר לו קרח טלית שכולה תכלת אין פוטרת עצמה, ארבע חוטין פוטרות אותה, ע"כ [וכע"ז? איתא בתנחומא. וקצ"ב אמאי שינה רש"י לשונו מלשון המדרשים].

והנה טענת קרח [ש'פיקח היה' - כעדות חז"ל (תנחומא קורח יב)] ועדת הנצבים עמו - ראשי שבטי ישראל, צריכה ביאור. דאי קשיא להו על שני חוטי תכלת שצריך להטיל בציצית, הרי בכל הבגדים צריכים להטיל שני חוטים ממין הבגד, אע"ג שכל הבגד ממין זה, משום שאמרה תורה 'הכנף' - מין כנף (ראה מנחות לח, ב). ואם על שני חוטי לבן קשיא ליה, מאי קאמר 'טלית שכולה תכלת אין פוטרת עצמה, ארבע חוטין פוטרות אותה', הרי שני החוטים אינן ממנה.

עוד צ"ב, אמאי לא שאל קרח 'בגד שכולו לבן יפטור עצמו מחיובא דלבן, כמו ששלשה חוטי לבן פוטרים אותו'. [וראה עוד בגליון שנה ב (גליון כה פרשת קרח אות א) שהבאנו לדקדק בלשון טענת קרח ועדתו 'חוט של תכלת פטורה', אמאי נקט לשון 'פטור', הא המטיל ציצית בבגדו אינו פוטר את הבגד מציצית, אלא מקיים מצוותו, עיי"ש].

(גליון קלה פרשת קרח אות א)

תירוץ ב. גם למנהגנו היה די בשנים

הגר"ח קניבסקי (שם) הקשה על פירושו, שכל זה מובן לפי הדעה (ראה

תוספות מנחות לח, א ד"ה התכלת) שבזמננו שאין תכלת אין צריך אלא שני חוטי לבן. אבל למנהגנו שעושים ארבעה חוטי לבן (כמבואר בתוספות שם), שוב יצטרכו לפי דעתו ארבעה חוטים משום 'מין כנף', ואם כן עדיין לא יהיה ניכר שהוא לשם 'מין כנף', שיאמרו שכולם תכלת, ויצטרכו שני חוטי תכלת.

ותירץ, שאף על פי שבזמננו צריך ארבעה חוטים, משום שאין לנו תכלת וצריך שני חוטי לבן במקומם, בטלית שכולה תכלת סבר קורח שאין צריך ארבעה חוטים; משום שהרי זה כאילו יש בה ארבעה חוטי תכלת, שהרי היא פוטרת עצמה [וראה מה שהוסיף בזה].

תירוץ ג. בכך נחלקו משה רבינו וקורח

יש שתירצו הקושיה האחרונה בפשטות, שלפי מנהגנו צריך לומר, שבאמת קורח סבר שאם אין תכלת עושים שני חוטי לבן, והוא הדין שאפשר לעשות שני חוטי תכלת בטלית שכולה תכלת, וכפי שנתבאר. אבל משה רבינו סבר שתמיד צריך ארבעה חוטים, ולכן לא שייך ענין זה, וכפי שנתבאר [וראה כעין זה להלן (תירוץ יג)].

תירוץ ד. נ"מ אם צריך צביעה לשמה

משאת המלך (כאן) הביא הקושיה בשם הגר"ח קניבסקי (שם) כך: תיפוק לי דצריך לעשות ציצית תכלת, לפי דבעי ציצית מ'מין כנף'. דבפשוטו לא חלק על עיקר הצורך בציצית אלא על הצורך בתכלת, ותכלת הרי צריך משום 'מין כנף' [ומבואר מדבריו שהקושיה היא, שבאמת צריך את התכלת כאן מדין 'מין כנף'. אמנם יש שהבינו שהקושיה היא, שכשם שמובן שצריך 'מין כנף' בלבן, ואין הבגד פוטר עצמו, כך צריך גם תכלת בבגד. והיינו שהדבר הוא 'סימן' ולא 'סיבה'. ולכאורה הדבר תלוי במחלוקת שהובאה להלן (תירוצים יב-יג), אם מדין 'מין כנף' צריך שתהיינה הציציות בצבע הבגד].

תירוץ א. הטיל שני חוטי תכלת לשם 'מין כנף'

במסכת ציצית (פ"א ה"ז) נאמר: טלית שכולה תכלת חייבת בציצית.

והגר"ח קניבסקי (ביאור ארגמן, שם) הקשה כקושייתנו הראשונה, שמבואר במנחות (מא, ב, וברש"י שם ד"ה חוץ) שטלית שכולה תכלת צריכה שני חוטי תכלת משום תכלת, ושני חוטי מין אחר משום לבן, וכן פסק הרמב"ם (פ"ב מהל' ציצית ה"ח). ואם כן ממה נפשך, אם קשה היה לקורח על שני חוטי התכלת, הרי בכל הבגדים צריך לעשות שני חוטים ממין הבגד, אף על פי שכל הבגד ממין זה. ואם היה קשה לו על חוטי לבן, הרי חוטים אלו אינם ממין התכלת, וכיצד אמר (במד"ר שם) 'טלית שכולה תכלת אין פוטרת עצמה, ארבעה חוטין פוטרות אותה'.

ותירץ, שבאמת קושייתנו היתה על שני חוטי הלבן, שהנה הטעם שצריך שני חוטי לבן בטלית שכולה תכלת, הוא משום שאם יעשה ארבעה חוטי תכלת, לא יהיה ניכר שחלקם לשם לבן וחלקם לשם תכלת [ראה רש"י (שם ד"ה כל וד"ה ל"א)], ואם כן היה לנו לומר, שלא יעשה אלא שני חוטי תכלת לשם מצות 'מין כנף', ואין צריך לעשות שני חוטי תכלת לשם מצות תכלת, כיון שכולה תכלת. ובאופן זה ניכר הדבר שעשה כן משום מצות 'מין כנף', שאם לא כן מדוע לא עשו ארבעה חוטים.

ולפי זה מיושבת גם הקושיה השניה, שבטלית שכולה לבן לא שייך להקשות שיפטר מלבן, שהרי צריך לקיים דין 'מין כנף', וכל הקושיה היא לגבי התכלת, שאפשר שתפטר בתכלת שבטלית.

ויש שהביאו ראיה לדבריו ממה שנאמר באבות דרבי נתן (פל"ד): 'ולבן' (דברים א, א) זו מחלוקתו של קורח. וביאר החיד"א (כסא רחמים שם), שקורח שאל אם טלית שכולה תכלת צריכה לבן, ונמצא שעיקר המחלוקת היתה מחמת הלבן שבציצית, ולכן נקראת המחלוקת על שם הלבן. וכן מבואר בתרגום יונתן (פסוק ב), שעשו ציציות של תכלת.

ותירץ שיש נפקא מינה בדבר, אם התכלת צריכה צביעה לשמה. שאם החיוב הוא מדין תכלת, צריך צביעה לשמה (מנחות מב, ב), אבל אם החיוב הוא מדין 'מין כנף', אין צריך צביעה לשמה [אמנם צ"ע שמשמע מלשון רש"י (כאן) והמדרשים, שקורח רצה לפטור לגמרי באופן זה].

תירוץ ה. חיוב לבן הוא שיצא מהבגד

הגרמ"ש שפירא (זהב משבא, כאן) הקשה הקושיה השניה, מדוע לא הקשו כן על טלית שכולה לבן, שתהיה פטורה מלבן.

ותירץ לפי מה שכתב הרמב"ם (פ"א מהל' ציצית ה"ג): נמצאו במצוה זו שני ציויים, שיעשה על הכנף ענף מוצא ממנה, ושיכרוך על הענף חוט תכלת. ומבואר ששונה מצות לבן ממצות תכלת, שחיוב הלבן הוא חיוב של הבגד, שיצא ממנו ענף לבן; ואם כן לא שייך שטלית שכולה לבן תפטור את עצמה, כיון שכך הוא מצותו של הבגד, שיצא ממנו לבן. אבל חיוב התכלת אינו חיוב שיצא ענף של תכלת מן הבד, אלא שיכרוך חוט תכלת על הלבן. ולכן שאל מקל וחומר, שטלית שכולה תכלת תפטור את עצמה, כפי שחוט תכלת על הלבן פוטר את הבגד.

ולפי זה מיושבת גם השאלה הראשונה, שבאמת השאלה היתה מחוטי התכלת, אך אין להוכיח מחוטי הלבן שצריכים להיות ממין הכנף, משום ששם העיקר הוא שיצאו מהבגד [אמנם ראה בתירוץ הקודם, שיתכן להקשות באופן אחר].

תירוץ ו. בלבן העיקר הצורה ובתכלת העיקר הצבע

הגר"פ גולדוסר [הובא בקובץ בית דוד (כתובות עמ' תקנ)] ביאר כן בתוספת נופך, שחוטי הלבן נקראים 'ציצית', על שם הצורה, משום שהם נאמרו לישראל בבחינת 'עבדים', והם בגדר 'חותם עבדות', שעיקרו הצורה [והיינו שצורת העבותות מסמלת את היות העבד עקוד ואסור, מלעשות את רצון עצמו]. ואילו חוטי התכלת קרויים על שם הצבע והמראה, משום שהם נאמרו לישראל בבחינת 'בנים', ולכן העיקר בהם הוא הנוי שבתכלת, שהוא הצבע הדומה לכסא הכבוד [אמנם גם חוטי התכלת הם בצורת גדילים ועבותות, כי שמחתו של בן המלך היא בעצם הכרחו לעבוד את המלך].

ולפי זה ביאר, שלכן לא טענו כן על טלית שכולה לבן, משום שבה העיקר הוא בצורה של הגדילים, ועל כן פשוט שחייבת בציצית [ולפי זה מיושבת גם הקושיה הראשונה, וכפי שנתבאר].

תירוץ ז. חלק רק על הצבע

הרא"ם (כאן) כתב: ומה שאמר 'חייבת בציצית או פטורה', אינו רוצה לומר חייבת להטיל ציצית בכנפיה או פטורה, דמה ענין ציצית עם התכלת; מצות ציצית מצוה בפני עצמה, ומצות תכלת מצוה בפני עצמה. אלא הכי פירושו: חייבת להטיל התכלת גם בציצית שלה, ואינה נפטרת עם התכלת של הטלית, או לא.

יש לבאר דבריו בשני אופנים: א. כוונת קורח היתה לפטור טלית זו משני חוטי התכלת, אך הסכים שיש לחייבה בשני חוטי לבן [ולפי זה יש ליישב הקושיות, כמבואר בתירוץ הקודמים].

ב. כוונתו היתה לחייבה בארבעה חוטי לבן, ולפטור רק מצביעת שני חוטים בתכלת. וכן כתב זית רענן (לבעל מגן אברהם, קורח ד"ה טלית) בפירוש [והדברים הובאו בעץ יוסף וברש"ש (על מדרש רבה שם)]. אמנם בתרגום

יונתן (פסוק ב) מבואר להיפך, שקורח הטיל רק תכלת בציצית זו. ובידי משה (על מדרש רבה שם) משמע, שכוונתו היתה לפטור לגמרי מציצית. וראה עוד במהרש"א (ח"א ב"ב עד, א ד"ה פסקי) ובשירת דוד (גולדברג, כאן)].

ולפי זה יש ליישב את שתי הקושיות: א. כוונתו שטלית זו פטורה מצביעת התכלת, אבל ודאי שחייבת בציצית, ואם כן אין להוכיח ממה שצריך 'מין כנף', שהרי כאן מדובר רק לענין הצבע. ב. לא שייך לומר כן בטלית שכולה לבן, שהרי לענין לבן לא שייך ענין צביעה, אלא לפטור מעצם הטלת הציצית, וזה לא עלה בדעתם.

תירוץ ח. טעם התכלת משום שמזכיר כסא הכבוד

המהר"ל (תפארת ישראל פכ"ב) ביאר כעין זה, שקורח שאל על טלית שכולה תכלת, משום שפירשו חז"ל (סוטה יז, א) שטעם התכלת הוא, מפני שהתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד, ועל ידי כך יזכור האדם ויעשה את כל מצוות ה'. והיה סובר, שכיון שהטלית שכולה תכלת, למה לה חוט [וראה עוד בנפתלי שבע רצון (כאן)].

ולפי זה יש ליישב הקושיות: א. אין לדמות תכלת ללבן, משום שטעם התכלת הוא כדי להזכיר כסא הכבוד, ובטלית שכולה תכלת אין צורך בכך [אבל באמת בחוטי לבן תהיה חייבת. וראה עוד לעיל (תירוץ ד)]. ב. לכן לא הקשה על טלית שכולה לבן, משום שלא שייך בה ענין זה. ג. יש ליישב גם הקושיה שבסוגריים, שאפשר שלכן נקט לשון 'פטור', משום שלא חשב שבאופן זה מקיים המצוה, אלא שאין מקום למצוה.

תירוץ ט. לא הבין המעלה בתוספת קדושה

הגר"ד הקשר (שירת דוד, מאמרים עמ' קעז) הוסיף לבאר, שקורח לא שאל מצד הדין, אלא מצד הענין של המצוה, שהענין של המצוה לא שייך באופן זה. שהרי כל מטרת התכלת להזכיר את כסא הכבוד, ואם כן בטלית שכולה תכלת אין צורך בעוד תוספת של הזכרה. אמנם התשובה לטענה זו היא, שברוחניות כל תוספת היא ללא שיעור וללא גבול, והיא מדרגה אחרת, ולכן אין טענה שיש די בקדושה.

והוסיף, שנקודה זו מבוארת גם בעיקר טענתו של קורח: 'כל העדה כולם קדושים' (פסוק ג), והיינו שאם כן אין צורך בעוד תוספת, ומה התועלת

במנהיגות של משה ואהרן. וזו היתה שורש טעותו, שלא הבין המעלה של תוספת בעוד דרגה ברוחניות.

תירוץ י. סבר שכאשר אין טעם אין מצוה

עוד ביאר הגר"ד הקשר (שם), שעיקר טענתו של קורח היתה, שכיון שהענין של המצוה אינו שייך, כבר אין מצוה בדבר. ולא קיבל את הענין של 'לא פלוג', משום שיסוד ענין זה הוא משום ציות והכנעה, ועיקר טענתו היתה נגד הציות וההכנעה, ולכן הקשה קושיות אלו. ולכן גם נחלק על משה רבינו, משום שלא רצה לציית.

לתשובות רבות נוספות, ותשובות מרנן ורבנן גדולי התורה, ראה בקובץ 'עיון הפרשה' (גליון קמו).

כל הזכויות שמורות למפעל 'עיון הפרשה'. ניתן להשיג את הקובץ

בבתי המדרשות, ובכתובת iyun@actcom.co.il

מתיקות שבת הארץ

פנינים וסיפורים בעניני השמיטה, מתוך הספר 'ומתוק האור' - שמיטה הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א הם הגיעו לבית הכנסת וביקשו מאבא להתלוות אליהם. אבא ירד איתם וראה שני ארגזים ענקיים. הם אמרו כי באו למסור משלוח שקרובי משפחה שלחו עבורו מחו"ל. אבא הכניס את הארגזים הכבדים והסתובב להודות להם, אך הם נעלמו כלא היו...

גבורי כח - לומדי התורה

אם בגבורי כח עסקינו, מי לנו "גבורי כח" יותר מאותם אנשים הממיתים עצמם באהלה של תורה, בזים למנועמי העולם הזה, ומשליכים יתבם על בורא עולם באמונה עצומה שידאג לכל מחסורם.

אלו העמלים בתורה בכל כחם ומבטלים את רצונותיהם לפני הקב"ה, אומר רבי נתן צבי פינקל (שיחות רנ"צ בהר), גבורי כח המה. שרש גדלותם של שומרי השמטה שהמדרש מכנה אותם "גבורי כח", הוא הכח להתבטל בפני הצווי של הקב"ה, כי עקר גבורת האדם היא בכבישת היצר כמו שאמרו חז"ל (אבות פ"ד מ"א) "איזהו גבור הכובש את יצרו".

"מי שזכה לראות ולהפיר את אותם אנשים גבורי כח" - ממשיך רבי נתן צבי, "יודע עד כמה אישיותם המפלאה השפיעה על כל סביבותיהם".

"ברוך ה' זכיתי יחד עם עוד אנשים רבים להפיר גבור כח עצום' - מרן ראש הישיבה הגר"ח שמואלביץ זצ"ל. הוא היה גבור כח בכל מאוודו שנצל את גבורתו על מנת להתגבר על היצר הרע, ולעמל בתורה בשקיפה עצומה. לא אחת ספרתי איך שבשעת השעור היה הולך הלוך ושוב תוך שהוא דופק על הסטנדר בגבורה עצומה".

"גבורתו היתה גבורת אריה, וכשמו כן הוא, לייב - אריה, שהרי נקרא רבי חיים לייב. לא היה מספיק לשמע אותו, היו צריכים גם לראות אותו. ומי שזכה לזה יודע שזו לא היתה הצגה אלא גבורה אמתית כפשוטה, שהרי כבר אמרו חז"ל (סכה נב, א): 'כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו'".

"בשבת בבקר לאחר הקידושא רבה פאשר כולם הלכו לסעד את סעודתם, היה נשאר בבית המדרש ללמד לבד, כשהוא יושב ללא ה'פראק' על מקומו הקבוע בפנה הימנית מול ה'מזרח', והיה לומד בעמל גדול וביגיעה עצומה תוך שהוא דופק על הסטנדר. ראינו בחוש דמות מפלאה שיש בה גדלות בעבודת המדות, גדלות בעמל התורה, וגדלות בהתמדה נפלאה. גדלתי אצלו בבית במשך ארבע שנים, ואני יכול להעיד שהוא היה גבור גם בגופו פשוטו כמשמעו. אך עקר גבורתו נצל למלחמת היצר ולעמל התורה הקדשה".

הגבור האמתי, מוסיף רבי נתן צבי, הוא המתחזק לעמד בנסיונות. במהלך החיים מזדמנים לאדם הרבה נסיונות, ועליו להתחזק במדת הבטחון כדי שיצליח לעמד בהם. עליו לזכר שיש מנהיג לבירה, ויש לנו על מי לסמוך.

בספר "באהלי צדיקים" מספר על הצדיק רבי מרדכי מלכוביץ, שלאחר נשואיו השקיע את כל מעיינותיו בתורה ובעבודת ה'. בביתו לא היה לחם לאכל, ואף המים קפאו מחמת הקר, פי לא היו לו עצים להסקה. אולם למרות כל זאת רעייתו הצדקת מעולם לא התלוננה.

פעם בקר בביתם אחד מקרובי משפחתה. בראותו את מצבם רץ לבית המדרש ושאל את רבי מרדכי: "היתכן להפקיר כך אשה ובנים לרעב ולקר! איך תוכל לשבת כך וללמד, פאשר בני ביתך יושבים ובוכים!?"

ענה לו רבי מרדכי: "הם צודקים בבכייתם, שהרי עיניהם נשואות אלי, ואני רק בשר ודם ואיך אוכל להושיעם, אבל גם אני בצדק יכול ללמד במנוחה, שכן עיני נשואות אל בורא העולם, ולכן אינני צריך לדאג במאומה..."

רבי ישראל יעקב קניבסקי - "הסטיפלר" אמר פעם לפני אברכים: אינני יכול להבטיח לאף אחד עשר, אבל יכולני להבטיח לכל אחד שהעבדה שהוא אברך, לא היא זו שגורמת לו לעניות או לחסר הצלחה.

למוד התורה אינו גורם לאדם חסרון בפרנסתו. אם נגזר על מישהו שיהיה לו כסף, גם פאברך יהיה לו, ואם נגזר עליו שלא יהיה לו, גם פערך דין לא יהיה לו מאומה!

אשה הזוכה לבעל שיושב ולומד, לא תפסיד פרנסתה בשל כך. אמת, יתכן שיהיו לה קשיי פרנסה, אבל לא משום שהיא אשת אברך, אלא מכיון שמשמים נגזר עליה להתקל בקשיים כספיים, ואלו אם נגזר עליה עשר, היא תזכה גם כך לעשירות.

אשה הזוכה להקים בית עם בן תורה היושב ולומד, תזכה לבית הנעלה והמרומם ביותר בעולם, התורה היא מן הדברים שאדם אוכל פרותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, ומי שזוכה להגות בתורה, יזכה שתורתו "גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה".

בעלי הבטחון אוכלים משלחן

גבוה

בשיחה שנאמרה בפעם אחרת (שיחות רנ"צ פ' בהר), הסביר רבי נתן צבי שכאשר אדם מגיע לדרגה גבוהה של בטחון משפיע עליו הקב"ה רב טובה וברכה כפי שמצינו בשומרי השמטה (ויקרא כה, כא) "וצויתני את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלש השנים".

הנהגה זו אינה מיוחדת רק לשנת השמטה, נוהגת היא בכל שעה ושעה. פאשר אדם משליך יתבו על הקב"ה ובוטח בבטחון שלם שהוא ימציא לו את כל מחסורו, הקב"ה דואג לכך.

נסיון הבטחון עומד בפני האדם בכל יום מימי חייו, עליו להיות "גבור כח" ולעמד בנסיון העומד לפתחו. אדם שזוכר בכל רגע שהקב"ה מנהיג את העולם, מרגיש כפי שהרגיש דוד המלך ע"ה - "פגמל עלי אמו", הקב"ה נושא אותו על ידיו. אדם כזה חי בשמחה ובשלחה כל ימי חייו.

מספר רבי נתן צבי: פעם נכנסה אלי אשה צדקת שבעלה נפטר כמה שבועות קודם לכן, ובפיה שאלה: האם כדאי לה להנשא בזיווג שני?"

השבתי לה שהדבר תלוי בהרגשתה, והוספתי, שבכל פעם שעולים בלבה תחושות בדידות ועצבות, תאמר את פרק ק"ג בתהלים ותכונן במיחד בפסוק "ברכו ה' מלאכיו גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו", משום שבפסוק זה מבאר שגם בני אדם יכולים להגיע לדרגת "גבורי כח" כמו המלאכים.

ההתבוננות במלים אלו יתנו לך את הכח להרגיש את האמונה בצורה מוחשית, וכך לא תרגישי בודדה ועצובה - הסברתי לה.

בעלון "טיב הקהלה" מספר אחד הרבנים את הספור שספר לו אביו:

היה זה בשנות הצנע, ירושלים היתה סגורה ומסוגרת, רעב כבד שרר בירושלים. עקב המצור לא היתה אספקת סחורה ומזון. מעט המזון שהכנס לתוך העיר חולק במשורה באמצעות "תלושים" שהקצבו לכל משפחה.

למרות שהיו ברשות הורי תלושים לקבלת מזון, לא היתה להם אפשרות להשיג אכל, משום שהחניות היו ריקות ממזון...

אבא היה מנצל כל רגע ללמוד התורה, וכך גם היה באותו ערב שאמי באפן נדיר הפריעה לו בלימודו, ואמרה לו שהילדים רעבים מאוד. הוא הרים עיניו מהגמרא הקדושה ואמר לה בחן שתאמר תהלים.

אמא הצדקת עשתה כבקשתו, אך פעבר זמן שבה ואמרה לו שהילדים רעבים ולא נרדמים מרב רעב!!!

מִשְׁשָׁמַע שֶׁלֹּא נִרְדָּמִים מִחֲמַת הָרֶעֶב, אָמַר: "אִם כֹּךָ אֶעֱלֶה לְבֵית הַכְּנֻסָּת לִימֵר תְּהִלִּים". הוּא עָלָה לְבֵית כְּנֻסָּת שֶׁהָיָה מַעַל בֵּיתֵנוּ, וּפְתַח בְּאִמְרַת תְּהִלִּים בְּחֵם וּבְרָגֶשׁ. כַּעֲבָר זְמַן לֹא רַב הִגִּיעוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים וְנִקְּשׁוּ עַל דַּלַּת הַבַּיִת. אִמָּא נִבְהָלָה, וְשָׁאַלָה מִבְּעַד לְדַלַּת הַסְּגוּרָה, מִי הֵם וּמָה הֵם מְחַפְּשִׁים, וּמִחֲמַת הַחֲשָׁשׁ שָׁלָה הַפְּנֵתָה אוֹתָם לְבֵית הַכְּנֻסָּת בְּקוֹמָה מַעַל. הֵם הִגִּיעוּ לְבֵית הַכְּנֻסָּת וּבִקְשׁוּ מֵאֲבָא לְהַתְּלוֹת אֲלֵיהֶם. אֲבָא יָרַד אִתָּם וְרָאָה שְׁנֵי אֲרָגָזִים עֲנֻקִּים. הֵם אָמְרוּ כִּי בָּאוּ לְמַסֵּר מְשֻׁלָּח שְׁקָרֹבִי מִשְׁפָּחָה שְׁלַחוּ עֲבוּרוֹ מֵחוּ"ל.

אֲבָא הִכְנִיס אֶת הָאֲרָגָזִים הַכְּבֵדִים לְתוֹךְ הַבַּיִת וְהִסְתַּוְּבַב לְהוֹדוֹת לָהֶם, אֲדָּה הֵם נִעְלְמוּ כֹּלָּא הָיוּ. אֲרָגָזִים אֱלוֹ הָיוּ מְלֵאִים בְּכָל טוֹב: קִפְסָאוֹת שְׁמוּרִים, וּמְצָרְכֵי מְזוּן לְרַב, שֶׁהִסְפִּיקוּ לְזוֹן אֶת הַמִּשְׁפָּחָה יָמִים רַבִּים. אֲבָא נִסָּה לְמַצֵּא אֶת הַקְּרוֹבִים שֶׁשְׁלַחוּ אֶת אֲרָגָזֵי הַמְּזוּן, אֲדָּה אוֹתוֹ קְרוֹב מִשְׁפָּחָה לֹא נִמְצָא עַד הַיּוֹם... כִּשְׁפָּר לִי אֲבִי אֶת הַסְּפוּר הַזֶּה אָמַר: "אֲנִי מְסַפֵּר לָךְ אֶת הַסְּפוּר כְּדֵי לְלַמֵּד אוֹתָךְ דְּבַר אֶחָד - אִם אֶתָּה בּוֹטַח בְּה' לֹא יִחְסַר לָךְ דְּבַר!"

פניני פרשת השבוע

פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' (ג"ח) הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א

'בני יקירי, קיבלתי אישור מיוחד מבית דין של מעלה, לרדת לעולם הזה כדי להודות לך. עילוי נשמה כפי שחוויתי היום, בשעה שוויתרת על העליה ותפילת המוספין, עוד לא היה לי מעולם...'

"ולא יהיה כקרח וכעדתו" (י"ז, ה)

הסיפור הבא מתרחש בבית הכנסת דחסידי נדבורנה חדרה בבני ברק. ביום מן הימים, אחד מחשובי מתפללי בית הכנסת המשלם דמי חבר תמידין כסדרן, ניגש אל הגבאי וביקש לוודא כי בשבת פלונית, שתחול בעוד כחודש ימים, יוכל לקבל את עליית ה'מפטיר' ולהיות שליח הציבור בתפילת המוסף, שכן זוהי השבת שלפני היארצייט של אמו עליה השלום.

גבאי בית הכנסת הציץ ביומנו, ואישר כי השבת ההיא פנויה מכל 'חיוב' אחר, והמתפלל הקבוע - הזכאי בדיון לקבל עליות במהלך השנה ואף לעבור לפני התיבה, יזכה לממש את רצונו, לעילוי נשמת אמו. המתפלל היה מרוצה, כאדם מאורגן מראש רצה לוודא כי כל ענייני היארצייט יתנהלו בצורה הטובה ביותר, ועתה נראה היה כי הכל יילך חלק...

ויהי בצפרא דשבתא, אותה שבת שהמתפלל הקבוע ביקש לקבל בה את ה'מפטיר', הוא מגיע לבית הכנסת בשעה מוקדמת, בטוח כי ה'מפטיר' והתפילה לפני התיבה בתפילת המוסף ממתינים לו ברוגע... אלא שדקות לאחר שנכנס לבית הכנסת, הבחין בזוית עינו כי מאן דהוא - אורח זר שאינו נמנה על מתפללי בית הכנסת הקבועים, מנהל דין ודברים עם הגבאי. המתפלל הקבוע הסתקרן לשמוע על מה הוויכוח, ולחרדתו גילה - - -

האורח הזר מבקש, לא פחות, לקבל את עליית ה'מפטיר' ולהתפלל תפילת מוסף! והרי זה ה'מפטיר' שלו, זה ה'מוסף' שלו, והנה ניצב כאן אדם זר, ולוחץ על הגבאי, פשוט מנסה לאלץ אותו להעביר את הכיבודים הללו אליו! היתכן כדבר הזה!?

לרגע התחוללה בתוכו מלחמה. רבונו של עולם, אם יש צדק בעולם - הרי שהוא מחולל לנגד עיניו. הוא מתפלל קבוע, הוא הזמין מראש, הוא תורם לבית הכנסת רבות בשנים, הוא התארגן לכך שהיום ה'מפטיר' וה'מוסף' שלו. וראו מה הולך כאן - אדם זר מבקש 'להשתלט' על הכיבודים היוקרתיים! הרי גם אם היה מדובר בשבת רגילה - הוא אינו רשאי לדרוש דבר מה מהגבאי, איש לא חייב לו כלום. אבל עכשיו - כשמתפלל קבוע הזמין מראש - הרי זו שערוריה של ממש!

מנגד, קול שקט לחש לו לוותר. 'הרי ממילא איננו מבינים כיצד עליה ותפילה לפני התיבה מסייעות לנשמות בעולם העליון, הרי איננו יודעים מה הן מחוללות לעילוי הנשמות בגן עדן. אנו מנסים לעשות את המירב והמיטב שמקובלנו במסורת שמועילים לנשמה, אבל האם וויתור, ועוד וויתור כה עוצמתי - אינו מחולל עילוי נשמה? הרי גם בו יש כח מסויים! אולי עדיף לוותר, לברוח מן המחלוקת, להקדיש את הוויתור לעילוי נשמת אמא ע"ה?!' ואז הוא החליט. באומץ, בגבורה, בנחישות, הודיע לגבאי כי הוא מוותר. הגבאי ניסה להתקומם, אמר 'חס וחלילה, נראה לך שאתן לו? מה פתאום? האחד בא לגור וישפוט שפוט? לבית הכנסת יש סדר, יש תקנון, לחברי

הקהילה יש זכויות יסוד מוקנות, והעליה והתפילה בשבתות יארצייט הן אחת מהן. לא יעלה על הדעת, אינני מתכוון להיכנע!

ואילו המתפלל הקבוע, שכבר החליט שעליה, חשובה ככל שתהיה, אינה שווה כדי מחלוקת, המחלוקת מסוכנת כפליים והרת אסון שבעתיים מאשר לוותר על העליה היוקרתי, עמד על דעתו: 'לא ולא ידידי הגבאי. אני מוותר. לא רוצה מחלוקת, לא רוצה חילוקי דעות, לא רוצה ליצור איי נעימויות. תן לו את העליה, תן לו גם את תפילת המוסף. אני אסתפק בעליה אחרת, אתפלל לפני התיבה ביום היארצייט עצמו. אני מעדיף לוותר, לא רוצה מחלוקת!'

לנוכח דבריו הנחרצים, קיבל הגבאי את הדברים והעניק את העליה, כמו גם את תפילת המוסף, למתפלל הזר. התפילה הסתיימה באווירה שבתית טובה ועילאית, כולם קיבלו את שלהם - המתפלל הזר שעמד על שלו קיבל את שביקש, המתפלל הקבוע שוויתר על הכל היה מאושר מהוויתור, והגבאי - הצליח שכל הצדדים יצאו מרוצים...

לכל אורך הסיפור בבית הכנסת, נכח במקום הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א, מפיו שמענו את הפרטים לאשורם. אלא שהסיפור עדיין לא נגמר - - -

ביום המחרת, הגיע המתפלל הקבוע לבית הכנסת, והפעם היה נסער ונרגש. הכרת פניו

ענתה בו כי עבר חוויה רגשית מטלטלת, ועד מהרה פתח וסיפר מה אירע במהלך הלילה:

ובכן, באישון ליל, בעיצומה של שנתו העריבה, והנה בחלומו הגיעה אליו אמו עליה השלום, זו שלכבודה ביקש את עליית ה'מפטיר', זו שלעילוי נשמתה רצה להתפלל את תפילת המוסף לפני התיבה, אלא שוויתר כדי למנוע מחלוקת. והנה היא נגלית אליו בחלום, פניה מאירות וקורנות, והיא אומרת לו בלאט:

'בני יקירי, קיבלתי אישור מיוחד מבית דין של מעלה, לרדת לעולם הזה כדי להודות לך. עילוי נשמה כפי שחוויתי היום, בשעה שוויתרת על העליה ותפילת המוספין, עוד לא היה לי מעולם. אני זוכרת היטב את עילוי הנשמה בו זכיתי בשנים הקודמות, כאשר מדי שבת יארצייט עלית ל'מפטיר' והתפללת מוסף לפני התיבה לכבודי. אבל זה לא מתקרב, לא דומה בכלל, למה שזכיתי בו השנה - עת ויתרת בגבורה על הכיבודים המגיעים לך, עת ברכת ממחלוקת!'

ככל הדברים האלה אמרה האם לבנה בחלום הלילה, והוא התעורר כשגופו רוטט בהתרגשות, כל כולו מכוסה זיעה קרה, איבריו נוקשים באימה. לא בכל יום זוכה יהודי לקבל ביקור מאמו שבעולם האמת, והוא זכה! ואת המסר שבפיה - אותו סיפר בנה בסערת נפש, כדאי לזכור, לשנן ולחדד: עליות, כיבודים, ועוד הרבה דברים - הם חשובים ביותר, עקרוניים מאוד, רמי מעלה עד מאוד. אלו נושאים שמימיים שאין לנו בהם השגה, יש בהם עילוי נשמות, חזקות מוקדמות, משמעויות עמוקות. אבל יש כאן גילוי שמימי מהדהד:

הכל חשוב ויקר מאוד, עד שמעורב בו בדל של מחלוקת, נגיעה של קרב, ניצוץ של אש בוערת. ברגע שמחלוקת מתקרבת, שטונים מתחילים לעלות, שחילוקי דעות מתחילים להישמע - אדם חכם בורח, נמלט, יודע שחשוב פי כמה לברוח מהמחלוקת, לוותר, להימנע מהשתתפות בזירת קרב מדממת שכזו. מחלוקת לא מביאה טוב, היא מביאה רע. ההיפך - הבריחה מהמחלוקת,

ההימנעות מהקרב, הוויתור שלפעמים כרוך במאמץ איתנים - הוא הדבר הנכון, הפעולה הנכונה, שגם גורמת יותר עליו נשמה, גם מעוררת רחמי שמים, וגם מביאה בכנפיה חיי אושר ושמחה. יהודי יקר, הבה נברח מהמחלוקת, נימנע מכל סכסוך, גם כשאנו צודקים, גם כשנראה לנו שיש משמעויות שמימיות עמוקות. זה הדבר הנכון לעשות, זה מה שמביא שפע וברכה!

נפלאים מעשיך

סיפורים נפלאים ודברי חיזוק מרה"ג רבי שלמה קולדצקי שליט"א

הסבא מקלם הקפיד שהבחורים לא יקומו לפניו. פעם הגיע בחור חדש, וכשנכנס הסבא, הבחור קם. מיד יצא הסבא מבית המדרש ולמד מוסר במשך שעה!

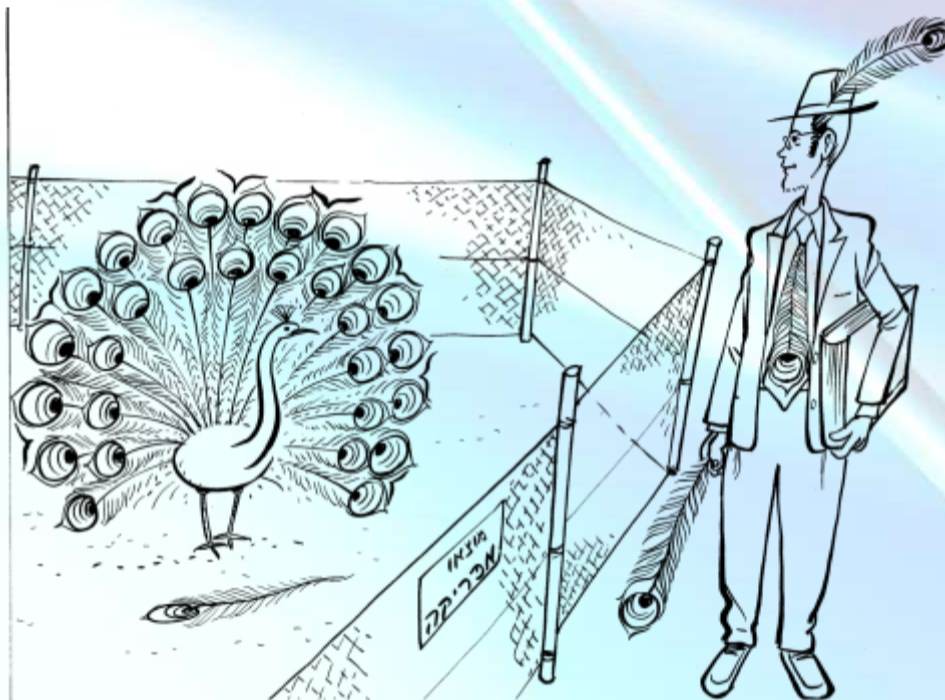
וכל מעשי, וכל כישורי, הכל זה מהקב"ה. וכמו שכותב ה'חיי עולם' משל לעני ששאל בגד לכמה שעות מעשיר, והגיע לחתונה, הוא לא חושב להתגאות בבגד הזה.

וידוע שגדולי ישראל ברחו מהכבוד כמו מפני האש ונביא להלן כמה סיפורים כמה גדולי ישראל פחדו וברחו מהכבוד:

כשביקר הרעק"א בעיר וורשא יצאו לקראתו כל גדולי העיר ותושביה, וחלקו לו כבוד רב. הוא התכווץ במרכבה ובכה בכי רב. שאלו אותו מדוע הוא בוכה, והוא השיב: נוכח אני לדעת, כי הדור כל כך יתום מתלמידי חכמים, עד שמחשיבים אותי לתלמיד חכם וחולקים לי כבוד גדול כזה, אך אם היו בדור תלמידי חכמים, הרי היו יודעים שאיני ראוי שיכבדוני. כשיצא מוורשא לחזור לביתו, שלח מכתב לחתנו בעל החתם סופר, ובו כותב בין השאר:

לרוב הכבוד וההדר אשר עשו לי בני וורשא, יראתי פן ירע לי. אך הודות לה' נוסע אנכי לביתי, ומשנה לא זזה ממקומה 'מאד מאד הוי שפל רוח'.

שמו של בעל הנתיות היה מפורסם בכל קצווי תבל. ובכל עיר או עיירה אשר היה בא שם, היו עורכים לו קבלת פנים בהמון עם. אולם הוא סלד מכל הכבוד והפרסום, ונהג בכל מקום בואו להעלים את שמו מן הבריות. ומסופר, שפעם נזדמן לו לעבור בעיר סוכטשוב, ומכיון שלא רצה שאנשי העיר יחלקו לו כבוד, מה עשה? ירד מן העגלה כברת דרך לפני כניסתו לעיר והלך ברגל. בדרך פגשו בו המוני אנשים אשר יצאו מן

העיר לקראתו כי ידעו שהוא עומד לבוא לעיר. האנשים שלא הכירוהו וחשבוהו לסתם עובר אורח, ושאלוהו אם ראה עגלה ובה בעל הנתיות? השיב להם כי אמנם ראה עגלה (כלומר עגלה ריקה). האנשים המשיכו ללכת לקראת העגלה, והוא בא העירה. בחנות הראשונה שנזדמנה לו ביקש לקנות טבק לעישון. אולם החנונית עמדה לסגור את חנותה, באומרה, שהיא ממחרת לקראת בעל הנתיות ואין לה פנאי למכור עכשיו טבק. משם המשיך ועבר את העיר כולה, ובהגיעו לקצה העיר ראה חנות ונכנס לקנות. ראהו בעל החנות והכירו כי היה לפניו מתלמידיו בישיבה בליסא, ורץ להודיע בעיר על בואו. בינתיים חמק הרב ויצא מהעיר כשכל אנשי העיר מקטן ועד גדול רצים אחריו להשיגו.

סיפרו עדי ראיה, שבשמחת בית השואבה שהשתתף בה רבי יצחק בלאזר והיו מרימים אותו על כסא ורקדו ושרו לפניו "צדיק כתמר יפרח" וכדו', ראו איך ששפתיו מרחשות, וכשהטו אזנם לשמוע, שמעו איך ששר לעצמו באותו ניגון ששרו לפניו, אך במילים אחרות, והן: סחבו את הנבילה, סחבו את הנבילה (ע"פ תולדותיו המובאים בריש הספר "כוכבי אור").

כמו"כ סיפר רבי חנינא שיף: כל פעם כאשר חלקו לאדמו"ר מגור בעל הבית ישראל כבוד, היה מפזם לעצמו: ונפשי כעפר לכל תהיה, או חזר על מאמר חז"ל סוף האדם למות. וכן סיפר רבי מיכל יהודה ליפקוביץ: אצל המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין, כשהיו שרים לו היה צועק ממש ואומר: אתם מזיקים לי! וזה לא היה סתם גוזמא וסתם ביטוי. וכע"ז היה אצל רבי אליהו לופיאן לפני שהיה יוצא מביתו לישיבה היה משנן את הפסוק ולא תביא תועבה אל ביתך. והסביר למקורביו הסיבה לכך: עוד מעט אכנס לישיבה, יקומו

בגנות הכבוד

קרח חיפש כבוד וזה מה שגרם לו לריב עם משה ולהישאר לדיראון עולם ולמרות שידע שע"י הוויכוח עם משה הוא ימות כמו שכותב רש"י, בכ"א בשביל הכבוד שלו הוא הסכים ללכת עד הסוף, כי הרדיפה אחר הכבוד היא מידה מגונה מאוד, שהאדם מוכן להתבזות בשבילה בצורה נוראית והוא עוד חושב שהוא מתכבד. כתב המסילת ישרים פרק יא. יתרה עליה חמדת הכבוד כי כבר היה אפשר שיכבוש האדם את יצרו על הממון ועל שאר ההנאות, אך הכבוד הוא הדוחק, כי אי אפשר לו לסבול ולראות את עצמו פחות מחבריו, ועל דבר זה נכשלו רבים ונאבדו. כללו של דבר, הכבוד הוא הדוחק את לב האדם יותר מכל התשוקות והחמדות שבעולם. ולולי זה, כבר היה האדם מתרצה לאכול מה שיואכל, ללבוש מה שיכסה ערותו, ולשכון בבית שתסתירהו מן הפגעים והיתה פרנסתו קלה עליו ולא היה צריך להתיגע להעשיר כלל, אלא שלבלתי ראות עצמו שפל ופחות מרעיו מכניס עצמו בעובי הקורה הזאת ואין קץ לכל עמלו. והזהירונו רבותינו אל תבקש גדולה ואל תחמוד כבוד. כמה הם שמתענים ברעב וישפילו את עצמם להתפרנס מן הצדקה ולא יתעסקו במלאכה שלא תהיה מכובדת בעיניהם מיראתם פן ימעט כבודם. ויותר ירצו בבטלה המביאה לידי שעמום ולידי זימה ולידי גזל ולידי כל גופי עברות שלא להשפיל מעלתם ולהבזות כבודם המדומה. כלל הדברים, הכבוד הוא מן המכשולות היותר גדולים אשר לאדם. ואי אפשר לו להיות עבד נאמן

לקונו כל זמן שהוא חס על כבוד עצמו. והכבוד האמיתי אינו אלא ידיעת התורה באמת. וזולתה אינו אלא כבוד מדומה וכזב, הבל ואין בו מועיל. וראוי הנקי להנקות ולהטהר ממנו טהרה גמורה, אז יצליח.

ובפלא יועץ ערך כבוד. הרודף אחר הכבוד כל ימיו מכאובים שכל מעייניו וחפצו ורצונו שיכבדוהו והוא יגע להעשיר ומרבה בהוצאות מענין הכבוד ואם באיזה פעם לא יכבדוהו או יעשו לו דבר שלפי דעתו אינו לפי כבודו או שהוא זלזול בכבודו בשרו עליו יכאב ואם יוכל יעשה קטטה ומריבה ואש להבת המחלוקת עולה עד לב השמי' וכל המחלוקות שבעולם אינם אלא מחמת הגאווה שרוצה לעלות בגאותו שחקים וסובר כי לו נאה ולו יאה הכבוד ושדברו לא ישוב ריקם ולמי שמזלזל בכבודו ואינו שומע בקול דברו נוקם ונוטר כנחש וכל רעה שיוכל לעשות עמו עושה ואם לא יוכל לעשות לו דבר עכ"פ מתרעם עליו ושונא את אחיו בלבבו ושנאתו שמורה נצח יראה וכעס ושיניו יחרוק ונמס על אשר לא יוכל עשות דבר עד אשר ירד אבל ביגון שאולה זהו עונשו בעולם הזה ולעולם הבא ע"א כמה וכמה. וראוי לאדם לברוח מן הכבוד כבורח מן האש כי אש היא עד אבדון תאכל, ויחשוב ויאמר מה אני ומה חיי טפה סרוחה עפר ואפר רמה ותולעה כלי מלא צואה בושא וכלימה ונחנו מה דבר שאין בו ממש ומה יתן לי ומה יוסיף אם יכבדוני אנשים שכמותי או אם יבזוני אני והם הבל הבלים. וידועים דברי רבי חיים מולאז'ין שעל הכבוד מורידים בשכר בעוה"ב יותר מכל הנאות. וכע"ז מובא בספר חסידים. אמר הבעל שם טוב: כאשר מכבדים את האדם בעולם הזה, מיד מפשפשים במעשיו בעולם העליון לבדוק האם אכן ראוי הינו לאותו כבוד שחולקים לו, ואם חס ושלום הוא אינו ראוי לכן, אזי הכבוד נהפך עבורו לרועץ. מסופר שבקובנא הלך לעולמו אחד מנכבדי ועשירי העיר שירד מנכסיו ונתרושש עד כדי ככר לחם. בני העיר שליווהו היו מתייפחים ומקוננים: "האיש לא מת מרעב! אלא מן הכבוד", שאילו היה מתגבר, והיה מבין לנפשו שהגיע להכרח שלא יגונה והיה פושט ידו לא היה מת ברעב. על האדם לחזק את עצמו באמת האמיתית, שכל כוחותי,

התלמידים לכבודי, אעלה למקומי במזרח, ימתינו עלי בקריאת שמע ושמונה עשרה, והרי הכתוב מכנה את הגאווותן ובעל הכבוד 'תועבת ה' כל גבה לב'.

סיפר רבי שלמה וולבה: הסבא מקלם הקפיד שהבחורים לא יקומו לפניו. פעם הגיע בחור חדש, וכשנכנס הסבא, הבחור קם. מיד יצא הסבא מבית המדרש ולמד מוסר במשך שעה! הוא הרגיש שזה מזיק לו.

ליקוטים וסיפורים נפלאים

על פרשת השבוע ועניני דיומא □ הרה"ג רבי ברוך רובין שליט"א

קרח הכריז על כינוס חרום בענייני השעה, וכאשר האולם התמלא פתח ואמר: רבותי! כן, גם אתה, החייט שיושב שם מצד ימין... תקשיבו טוב □ מדוע לא התערב היי"שמה משה במחלוקת קורח ומשה?

קורח ומשה?

האלמנה היה יכול ליתן לה מעט צדקה מנכסיו המרובים, ובכך היה גואלה מעניותה, מה לו לקרח להכניס ראשו ולנסות לשנות את כל הנהגת משה ואהרן על פי ה' במדבר? אלא קרח במקום למלא תפקידו וליתן מכספו לעניים ניסה לקחת תפקיד לא לו, והכניס ראשו בין ההרים הגבוהים - מנהיגי ישראל משה ואהרן. נמצא שלקח מקח רע לעצמו, נטש את תפקידו המיועד לו ולקח תפקיד אחר, שהורידו לבאר שחת.

"בן קהת בן לוי" (טז, א)

פרש"י ולא נזכר בן יעקב כי יעקב אבינו ע"ה ביקש רחמים שלא יזכר שמו על המחלוקת.

וקשה: הרי זהו דבר ידוע ומפורסם שקרח הוא מזרעו של יעקב, ושלוה הוא בן יעקב, וא"כ מה זה משנה ליעקב אם התורה תכתוב את שמו על המחלוקת אם לאו?

ומתריצים: שתפילת יעקב הייתה כך: קרח הרי יכול היה להצטדק ולטעון הרי גם יעקב סבי עשה תחבולות כדי לקחת את הבכורה מעשו ומטרתו הייתה לשם כך כדי שיזכה להיות כהן ויוכל לעבוד בבית המקדש, וגם אני עושה כיעקב סבי, חולק עם משה בכדי לזכות בכהונה ואוכל לעבוד בבית המקדש, על זה התפלל יעקב וביקש מה' ששמו לא יוזכר על המחלוקת, ושקרח לא ישתמש בו בכדי להצדיק את מחלוקתו עם משה [ע"כ].

עוד יש לפרש על פי דברי השל"ה הק' שלכן נזכר בסיום פר' התוכחה פר'

בחוקותי "וזכרתי את בריתי יעקב... " אינו דומה בן כפרי שחטא כלפי מלך לבן שר חשוב שחטא כלפי המלך, ובהזכרת האבות ז"ל נהיה העונש חמור יותר לכן ביקש יאע"ה למעט מהעונש על ידי שלא יזכר שמו.

(חתם סופר, פני מבין)

"ואז בן פלת" (טז, א)

חז"ל אמרו בגמרא בסנהדרין (דף קט:): שאשתו של און בן פלת הצילה אותו ע"י שאמרה לו: מה ייצא לך מכל המחלוקת, הרי אם משה ינצח - אתה תישאר תלמיד, ואם קרח ינצח אתה תהיה תלמיד! מה עשתה - פרעה את שערות ראשה וישבה פתח ביתה, וכשבאו לקרוא לו למחלוקת ראו את אשתו ונסוגו לאחוריהם.

וצריך להבין, מדוע הרחיקה אותם דוקא ע"י פריעת שערות ראשה? אלא, שאון בן פלת יכול היה להשיב לאשתו: אף שאני לא אהיה מנהיג, הרי אילו קרח יערער על כהונתו של אהרן - אולי בניי יהיו כהנים גדולים? ולכן פרעה את שערותיה כדי למנוע אפשרות זו, שכן מסופר בגמרא ביומא (דף מז.) "שבעה בנים היו לה לקמחית וכולן שימשו בכהונה גדולה. אמרו לה חכמים: מה עשית שזכית לכך? - אמרה להם: מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי!", ולפיכך, אשה שתפרע את שערות ראשה ודאי שלא יהיו לה בנים כהנים גדולים...

(ברית שלום)

"ויקומו לפני משה" (טז, ב)

כתב בתרגום יונתן בן עוזיאל: "ויקומו לפני משה - וקמו בחוצפא". ואפשר לפרש זאת כך: יש הלכה שהרואה תלמיד חכם או מי שאינו רבו המובהק צריך לעמוד מפניו לכבודו רק לפניו שזה בתוך ד' אמות של החכם,

קובץ דרישה וחקירה (גליון קסא) קורח תשפ"ב | 11

"ויקח קורח" (טז, א)

במדרש (ב"ר יח) מסופר כי קורח היה ממונה על אוצרותיו של פרעה מלך מצרים ומשם נטל את כל עושרו הרב, ודרשו חז"ל על קורח את הפסוק (ירמיהו יז) "עושה עושר ולא במשפט בחצי ימיו יעזבנו ובאחריתו יהיה נבל". ויש להבין מדוע חז"ל אומרים עליו שלא עשה כמשפט, והלא קורח אסף את עשרו מפרעה ומביתו ואם כן מה פשעו ומה חטאתו?

הדבר יבואר עפ"י משל: ליהודי אחד היה בית מזיגה שם נהגו כל האיכרים הגויים לסיים את יום עבודתם בכוסית משקה חריף. פעם אחת ביום השוק התאספו ובאו אל בית המזיגה הרבה איכרים וביקשו לשתות. מזג להם בעל הבית יי"ש ביד נדיבה, כוסית רדפה כוסית ובקבוק גרר בקבוק, ועד מהרה הפכו הללו לשיכורים. לפתע הבחין בעל הבית בגנב השולח ידו אל צורותיהם של השיכורים ומבקש לקחת מהם את ממונם. התנפל בעל הבית על הגנב, תפסו בדש בגדו והוציאו מבית המזיגה בכוח. תמה הגנב:

מדוע אתה מתנפל עלי? והרי לא נטלתי ממך דבר. השיב לו בעל בית המזיגה: שוטה שכמותך, אם אתה גונב מהם אתה גם גונב ממני, שהרי אם לא יהיה בכליהם כסף איך ישלמו לי על כל מה ששתו והשתכרו?

כן הוא הנמשל: כאשר נטל קורח את ממונו של פרעה, נמצא נוטל בעקיפין את ממונם של ישראל, שהרי הקב"ה הבטיח להם "ואח"כ יצאו ברכוש גדול" ואם כן מה שנטל קורח מפרעה גרע לבני ישראל מבית מצרים.

(משלי המגיד מדובנא זיע"א)

"ויקח קרח בן יצהר" (טז, א)

דרשו חז"ל (סנהדרין קט:): "ויקח" אמר ריש לקיש שלקח מקח רע לעצמו.

הגאון רבי ברוך אברהם טולידנו מגאוני מקנס שבמרקו בספרו "אמרי ברוך" מבאר נפלא מהו המקח הרע שלקח קרח:

מסופר על אחד הגאונים כשנכנס פעם לבית המדרש הבחין במספר עניי העיר המצפים לצאתו של גביר העיר מבית המדרש, אך הגביר לא הרגיש כלל שממתנינים למוצא כיסו, והיה יושב ולומד בצוותא עם החכמים גמרא. ניגש אליו הרב ואמר: עתה ידעתי שהנך עריק מצבא מדינתנו, הסמיקו פניו ואמר בכעס: לא ידעתי את שיחת כבודו. השיב הרב: דע לך ידידי, כל בני עמנו היהודים חיילים הם בצבאו של מלך מלכי המלכים, לכל אחד מאתנו תפקיד מוגדר ומיוחד, המחליף תפקידו בזולתו יקרא עריק מן הצבא. דע לך: בך בחר ה' להיות עתיר נכסים וממון לרוב, והנך ממונה על עניי העיר להחיותם ולהחזיקם, מדוע הנך מפקיר ומניח תפקידך, הנח לגמרא לחכמים המופלגים היושבים בשבת תחכמוני - בית המדרש, קום מלא תפקידך נאמנה.

ממעלליו של קרח: איתא במדרש (שוחר טוב תהילים א) אמר קרח לישראל בואו ואספר לכם: אלמנה אחת הייתה בשכונתי ואין לה רק שדה אחת ושור וחמור, באה לחורשה אמר לה משה "לא תחרוש בשור וחמור" כתיב. באה לזרוע אמר לה "שדך לא תזרע כלאים", באה לקוצרה אמר לה הניחי לקט שכחה ופאה, באה לעשות גורן אמר לה תני לאהרן תרומת מעשר. עלה כעסה ועמדה ומכרה את השדה וקנתה שני כבשים, כיון שילדו אמר לה תני הבכורות לאהרן, תני הגיזה הראשונה לאהרן. כעסה ואמרה הרי הם עלי כחרם, אמר לה כולה שלי. נטל ונשארה בוכה ללא כלום, עיי"ש.

רעיון נוקב ועמוק טמון בפרשתנו: לא לטשטש את התפקידים. לכאורה תימה הלא קרח עשיר מופלג היה, כדברי חז"ל (פסחים ק"ט). שלוש מאות פרדות היו נושאים את מפתחות אוצרותיו. הרי שאם היה מרחם על

אבל כשרואה את רבו המובהק או את גדול הדור שדינו כרבו המובהק צריך לעמוד מלא עיניו, דהיינו ממרחק שהוא רואה אותו, ואפי' אינו קרוב אליו, קרח ועדתו רצו להראות שמשה הוא לא גדול הדור אלא הוא שווה להם, לכן עמדו רק "לפני משה" שזה היה בתוך ד' אמותיו ולא מלא עיניהם. עוד אפשר לפרש: כשהם ידעו שמשה היה צריך להגיע למקום בו הם נמצאים, והם בחוצפתם לא רצו לעמוד לכבודו, אזי הם קמו עוד לפני שמשה הגיע למקום כדי שמשה יחשוב שהם עומדים מסיבה אחרת ולא לכבודו. ולכן כתוב "ויקומו לפני משה" דהיינו לפני שמשה הגיע בכדי שלא יצטרכו לעמוד בפניו.

"ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים" (טז, ב)

איך נהרו חמשים ומאתים איש אחרי קורח? סיפר ר' יוסף יצחק ג'ייקובסון סיפור שיכול להשליך אור איך הולכים שולל אחרי טעויות.

כמו בכל שנה, ניגשו האינדיאנים אל הציף ושאלוהו: "ציף, האם החורף יהיה קר?" עונה להם הציף בבטחון: "תחטבו עצים, יהיה חורף קר". אחרי חודשיים החורף לא מגיע והאינדיאנים קצת מתעייפים מחטיבת העצים. הם מחליטים לגשת שוב אל הציף ושוב שואלים: "ציף, אתה משוכנע שיהיה קר?" הציף, מצידו, פורש לפינה צדדית, מתקשר לשירותי החיזוי ותוהה באוזניהם: "תגידו, יהיה חורף קר?" מן העבר השני עונים לו בשירותי החיזוי: "יהיה חורף קר מאוד". "חורף קר מאוד יהיה", אומר הציף באוזני נתיניו, "חטבו עצים במרץ!".

עוברים עוד חודשיים, והחורף פשוט לא מגיע. השמש עדיין זורחת והאינדיאנים כבר ממש עייפים מחטיבת העצים. הם ניגשים שוב אל הציף, ממש עצבניים, ושואלים: "ציף, האם אתה בטוח שהחורף יהיה קר?" הציף, שכבר לא כל כך בטוח מה קורה כאן, מוודא שאיש לא מבחין, מתקשר שוב אל שירותי החיזוי ושואל "אתם בטוחים שיהיה חורף קר?". "בוודאי", עונים לו שם. "איך אתם יודעים?", הוא שואל. "נו, זה ברור", עונים לו, "תסתכל החוצה ותראה איך האינדיאנים חוטבים עצים במרץ". ככה זה כשנוהרים אחרי העדר ולא אחרי עיני העדה.

"ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים"

(טז, ב)

יש להתבונן איך הגיע קרח למספר הזה. ויש לומר שלקח מכל שבט כ"ג אנשים שהם סנהדריה קטנה, ולא לקח משבט לוי רק מ"א שבטים, יוצא עשרים ושלוש איש כפול אחד עשר שבטים הם רנ"ג וא"כ חוץ מקרח ודתן ואבירם היו מאתים וחמישים.

(חזקוני)

"ויקהלו על משה ועל אהרן" (טז, ג)

איתא בשם הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ ז"ע, שפירש הפסוק (תהילים קו, טז) "ויקנאו למשה במחנה לאהרון קדוש ה'", דרכם של כל בעלי המחלוקת שככל אשר תהיה התנהגותו של הצדיק ימצאו תמיד חסרונות וטענות בו, ויקנאו למשה במחנה, על משה רבינו היה להם טענה שהיה יושב כל היום באהלו מחוץ למחנה ועוסק בתורה, ומדוע אין הוא מתערב בענייני הבריות בפנים המחנה, לאהרון קדוש ה', על אהרון שהיה מעורב עם הבריות אוהב שלום ורודף שלום, מצאו בו חסרון דבהיותו קדוש ה' צריך הוא לישוב כל היום בביהמ"ד ואל לו להתערב בענייני הכלל, וזהו שנרמז כאן ויקהלו על משה ועל אהרן, דזה היה חטאם שמצאו חסרונות אצל המנהיגים.

(שיח יעקב יוסף)

"כי כל העדה כולם קדושים" (טז, ג)

קרח הכריז על כינוס חרום בענייני השעה, וכאשר האולם התמלא פתח ואמר: רבותי! כן, גם אתה, החייט שיושב שם מצד ימין... תקשיבו טוב. הלב שלי מתפלץ בכל יום שאני רואה את השניים האלו לוקחים את הכל לעצמם. איך הם מעיזים? וכי רק הם קבלו את התורה? כולנו שמענו את עשרת הדברות מפי הקב"ה, כיצד מסוגלים משה ואהרן לומר לכם שאתם שווים פחות מהם? "כל העדה כולם קדושים..." גם החייט, הנפח והנגר, כולם שווי ערך, צדיקים וקדושים.

היה פעם רבי גדול, שכל אדם שהיה נכנס אליו היה זוכה לתואר 'צדיק' - כן, צדיק, מה אתה מבקש? תכנס צדיק, שב צדיק, מה אתה אומר צדיק? פעם נכנס אליו אדם בכדי לבקש ברכה עבור זיווג הגון לביתו. הרבי קבל את פניו כדרכו - "שלום צדיק, לשם מה באת אלי, צדיק?" אמר לו האיש:

"באמת רבי, באתי לכאן עם בעיה, אך בעצם אני חושב שכבר מצאתי לה פתרון. במה מדובר, צדיק? התעניין הרבי.

"באתי לכאן משום שיש לי בת שעדיין לא הצלחתי לחתן אותה, אך כאמור, מצאתי כבר פתרון לבעיה. לי יש בת, לרבי יש בן. זה שהרבי צדיק - כולם כבר יודעים. את זה שאני צדיק - הרבי כבר הספיק לומר בעצמו כמה פעמים בדקות האחרונות, ענבי הגפן בענבי הגפן, הבה נשתה לחיים!" "תשמע צדיק זה לא פשוט" - אמר הרבי. "האמת היא שאתה צודק, אני צדיק ואתה צדיק. אך כל אחד מאתנו הוא סוג אחר של צדיק, אני אתחתן עם צדיקים מהסוג שלי, אתה תחתן עם צדיקים מהסוג שלך..."

בא קורח ואמר: רבותי, כל העדה כולם קדושים, כולנו חכמים, כולנו נבונים - מי צריך בכלל את משה רבינו? וזו היא כפירה! משום שברגע שגם אני צדיק, אני יכול להחליט שמצות ציצית היא המצאה של משה רבנו, ושהתורה לא נתנה מהשמים, ח"ו. לא כל מי שקורא לעצמו צדיק וקדוש, ושווה ערך לצדיק אמיתי.

(ומתוק האור)

"כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה'"

(טז, ג)

מיד לאחר מכן נאמר 'וישמע משה ויפל על פניו'. שואל רבינו האור החיים הקדוש, מדוע נפל על פניו, ומה היתה בזה תגובה לדבריהם. ומפרש רבינו הקדוש, שמכיון שהם טענו שמשה מתנשא על כולם, לכן נפל על פניו, להראות שהוא נכנע כעפר הארץ.

"בקר וידע ה' את אשר לו" (טז, ה)

ברש"י מובא שמשה רבינו אמר לקרח "עת שכרות היא לנו" לכן רק בבוקר נוכל לדעת את רצון ה'.

חז"ל למדונו כאן יסוד חשוב, משה רבינו לא אמר 'עת שכרות היא לכם' אלא אמר 'עת שכרות היא לנו' וצירף את עצמו עם הכלל כאילו גם הוא השתכר. משה השתמש בלשון נקיה ומטרתו היתה להפיג את אש המחלוקת וזה יסוד גדול ללמדנו כיצד לא להשתמש בלשון בוטה כנגד השני.

גם בפרשת דברים ניתן ללמוד ממשה רבינו כיצד להוכיח. כתוב אלה הדברים אשר דבר משה (דברים א, א) ופירש רש"י: לפי שהן דברי תוכחות... והזכירן ברמז מפני כבודן של ישראל. מקשים כל המפרשים, והלא החטאים הללו המוזכרים כאן ברמז נמנים להלן במפורש תוך פירוט כל הפרטים? ברם מצינו במדרש שמכיון ששמעו בני ישראל דברי התוכחה מיד חזרו בתשובה שלמה ואמיתית, והרי בידוע שהחוזר בתשובה מאהבה זדונות נעשים לו כזכיות, אם כן ממילא הפכו כל החטאים למצוות ולכן מנה אותם משה לפרטי פרטיהם, כיון שביקש להזכיר ככל היותר את זכויותיהם של ישראל...

(אמונה שלמה, אמרי אלימלך להה"ק מגרודזיסק זצ"ל)

"קורח וכל עדתו" (טז, ו)

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז זי"ע על הרה"ק בעל הישמח משה זי"ע שהתבטא פעם שהוא עדיין זוכר את מעמד יציאת מצרים... ואת דמות הנוגש שהיה ממונה עליו שם, עד כדי כך שאף אם יראה אותו היום בין אלפי גויים, יכיר אותו. כן העיד ואמר שהוא זוכר גם היכן היו מונחים כל כלי המטבח בביתו שבמצרים. כששמע זאת נכדו הרה"ק בעל הייטב לב מסיגעט זי"ע, שאל אותו אם הוא זוכר גם את מחלוקת קרח ועדתו. השיבו הישמח משה: "כן, הנני זוכר זאת בבהירות רבה". שאל אותו הייטב לב: "כאיזה צד נקטת בעת המחלוקת". ענה לו זקנו: "בשעתו לא רציתי להתערב במחלוקת זו, וכדברי אשת און בן פלת (סנהדרין קט, ב) מאי נפקא לך מינה, אי מר רבה אנת תלמידא ואי מר רבה אנת תלמידא". שאל אותו נכדו הייטב לב ביראת כבוד: "היתכן כזאת? שומעים שחולקים על משה רבינו ועומדים מן הצד?" השיבו הישמח משה: "בני, הנך עדיין צעיר לימים ואיני יכול לבאר לך זאת. כשתגדל ויעזור לך הקב"ה, תשכיל להבין דבר זה".

וסיפרו חסידים, שלאחמ"כ הוסיף הייטב לב, שמכיוון שזקיניו לא התערב לטובת משה רבינו - אף שהיו בזה עניינים גבוהים שלא היה יכול לבארם - נענש, שלכל צאצאיו הייתה מחלוקת בעירם. והוסיף הרה"ק בעל הייטב לב: "אפילו אם הייתי מתגורר ביער, היו עצי היער מתקוטטים ורבים איתי..."

"רב לכם בני לוי" (טז, ז)

וברש": "וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה, עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, שמואל ששקול כנגד משה ואהרן. אמר: בשבילו אני נמלט".

ולכאורה, למה לא היה כאן "ברא מזכה אבא"? באר ה"שם משמואל" על פי דברי הגמרא (יומא פה:): "האומר אחטא ויום הכפורים מכפר, אין יום הכפורים מכפר". ומדוע באמת אינו מכפר עליו? אלא, שיום כיפור הוא חסד ה', מתנה שהקב"ה נתן לעם ישראל. והנה אדם לוקח את המתנה הנפלאה הזו, את יום הכפורים, ועושה ממנו סבה לחטא, שהרי לולי היה יום כפור הוא לא היה חוטא! זה פשע נורא! לכן אין יום כפור מכפר עליו. כך, אומר ה"שם משמואל", גם כאן: אכן, "ברא מזכה אבא", ובמיוחד כזה בן כמו שמואל הנביא, אבל כיון שעבור קורח היתה זו סיבה לחטוא, הבן הצדיק הזה לא יזכה אותו!

"העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה" (טז, יד)

יש להבין למה תלו דווקא בעיניהם ולא באבר אחר. ויש לפרש דהנה ידוע שרמ"ח איברים של אדם הם כנגד רמ"ח מצוות עשה, וכל אבר נברא לקיים את המצוה שכנגדו, והעיניים נבראו כדי לקיים מצוות ציצית שנאמר במצות ציצית 'וראיתם אותן', והנה דתן ואבירם יצאו לחלוק על מצוות ציצית כמו שהזכיר רש"י הק' שקרח הליבשן טליתות שכולן תכלת ואמרו למשה האם טלית זו חייבת בציצית או פטורה, והתחילו לצחוק עליו כי אמר שהיא חייבת בציצית, ואם כך שהם כופרים במצוות ציצית, מן הראוי שינקרו את עיניהם שנבראו כדי לקיים מצוות ציצית, ולכן אמרו "העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה".

(משנת דר' אליעזר)

"ואם בריאה יברא ה' ופצתה

האדמה את פיה ובלעה אתם ואת כל אשר להם" (טז, ל)

קשה מהו כפל הלשון 'אם בריאה יברא ה', ועוד קשה שהרי נאמר בספר קהלת 'אין חדש תחת השמש', והאיך יברא ה' בריאה חדשה???

ומבאר רבינו האור החיים הקדוש על פי מה שאמרו בגמרא, ש'מיום שהרג קין את הבל ובלעה הארץ את דמו, נסתמה פי הארץ מלומר שירה להקדוש ברוך הוא', ולזה נתכוין משה רבנו, שהקדוש ברוך הוא יחזור לברוא את אותה בריאה

קדומה, שכבר היה לה פה, ופצתה הארץ את פיה, כמו שהיה קודם שבלעה את דמו של הבל. ומוסיף רבינו, כי על ידי זה, תהיה לאדמה תיקון, שעל ידי שהיא פותחת פיה לבלוע אויבי ה', יהיה לה תיקון על מה שבלעה איש צדיק. (הדברים מובנים ביותר לפי מה שכתב האר"י הקדוש, שמשה רבנו היה גלגול מנשמת הבל, וקרח היה גלגול מנשמת קין. ולכן על ידי שהאדמה בלעה את קרח שהוא גלגול קין שפגע במשה שהוא גלגול הבל, יש תיקון לאדמה במה שבלעה את דמו של הבל שנשפך על ידי קין).

"ותפתח הארץ את פיה ובלע וכו' ואת כל הרכוש" (טז, לב)

יש להתבונן מדוע נבלע בארץ גם כל הרכוש, וכי לא היה די בנס הגדול שקרח ומשפחתו נבלעו באדמה. ויש לומר עפ"י מה שאמרו חז"ל שאם נופל לאדם סלע, ומצאה העני והתפרנס בה, הרי זה נותן ברכה למי שאבד לו הסלע ונחשב לו לצדקה, אף שלא נתכוון לכך, ואילו כאן לא רצה הקב"ה שתהיה להם זכות שצדיקים או עניים יהנו מכספם, לכן נבלע כל הרכוש באדמה.

(ספורנו)

"ולא יהיה כקרח וכעדתו" (יז, ה)

סיפר הגאון רבי אברהם דוב אוירבך בנו של הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל וחתן הגאון רבי אשר זאב ווערנער, גאב"ד טבריה ת"ו, שבעת שמחת נישואיו הזמינו המחותנים מנות דגים בעבור משתתפי הנישואין כמנהג אותם הימים, אך דא עקא שהתקלקלו הדגים ולא היו ראויים לאכילה ואף ריחם הבאיש ונדף מהם ריח רע למרחוק. תיכף ומיד חמק אבי החתן אל בעל האולם, ואמר לו, הנה נדברתי עם המחותן לשלם את הוצאות הנישואין מחצה במחצה, אך כעת חוששני שמא יבוא אליך המחותן בטענות שאינו משלם לך את חלקו על הוצאות הסעודה, כיוון שהגשת לפני המסובים דגים שאינם ראויים למאכל אדם, ותתלקח אש המחלוקת, על כן אבקשך להחריש, ואני אשלים לך אף את חציו. ויהי אך שמע בעל האולם את דבריו החל לשחוק, באמרו, לפני רגעים ספורים עמד מחותנך ואותם דברים ממש יצאו מפיו...

"ולא יהיה כקורח ועדתו" (יז, ה)

איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים, זו מחלוקת הלל ושמאי, ושאינה לשם שמים, זו מחלוקת קרח וכל עדתו (אבות ה, יז)

רבינו החת"ס היה מקפיד שלא להניח זה אצל זה את ספרי הגה"ק רבי יעקב עמדין ואת ספרי הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ, מפאת המחלוקת שהיתה ביניהם בחייהם. אך מסופר בספר 'רשומים בשמד' כי ברבות הימים פסק מהקפדתו זו, באמרו: "עבדו רבנן שלמא בינייהו במתיבתא דרקיעא" (- בשמים כבר אין מחלוקת ביניהם).

(ספרא דמלכא - אוצר אמרות החת"ס)

"וכל ישראל אשר סביבותיהם נסו לקלם כי אמרו פן תבלענו הארץ" (יז, לד)

מעשה ברבה בר חנה שהיה הולך בדרך אמר לו טייעא (סוחר) שהלך עמו בא ואראך מקום שבו נבלע קרח. הלך רבה בר חנה עם הטייעא וראה שני בזעים (פתחים) באדמה שיצא מהם עשן. לקח חתיכת צמר ושם אותה בקצה החנית ותחב אותה לתוך הפתחים האלו והוציא צמר חרוך. אמר הטייעא לרבה בר חנה: התכופף ושים אזנך לפתח הזה, ועשה כן ושמע קול יוצא משם האומר: משה אמת ותורתו אמת והם בדאים. אמר לו הטייעא לרבה"ח שבכל ראש חודש מהפכים להם הגיהנום כמו בשר בקדרה, ואומרים כן 'משה אמת ותורתו אמת והם בדאים'.

והסבירו האחרונים מדוע יוצא עשן משני פתחים ולא מספיק מפתח אחד? אלא שגם שם הם עדיין במחלוקת ולא מוכנים לשבת יחדיו על אותם גחלים.

עובדות דרבי לוי

עובדות והנהגות מהגאון הצדיק רבי לוי הכהן רבינוביץ זיע"א, מחבר ספר 'מעדני השלחן' ושא"ס

מאת בנו הגאון רבי אלחנן הכהן רבינוביץ שליט"א, ראש כולל 'מעדני השלחן', מח"ס 'מועדי קדשיך' ושא"ס

באדיבות מכוון 'גם אני אוודך', בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א [חלק מהדברים מטיב המעשיות]

האם מותר להספיד כשאינו מכיר הנפטר?

צה) כשנסעתי עם אאמו"ר, להלוויה של מרת לאה בטלמן ע"ה, אשת הרה"ח ר' גמליאל דוד (שליט"א) [ז"ל], סיפר לי אאמו"ר, שבקשו ממנו לדבר דברי הספד. אמר לי אאמו"ר איך אני יכול להספיד, לא הכרתי אותה אישית, איני יודע מה להספיד, וחז"ל אמרו (ברכות דף ס"ב ע"א) "כשם שנפרעין מן המתים, כך נפרעין מן הספדינין", וא"כ איך מותר לי להספיד.

וכשהגענו לבית הלוי (ברחוב שמגר) בא אליו חתנה ועוד, והפצירו בו, שהמשפחה רוצה שידבר.

דיבר דקות ספורות, ולא הרבה בשבח הנפטר, רק אמר דברי הגמרא (שבת דף ק"ה ע"ב) "כל המוריד דמעות על אדם כשר, הקב"ה סופרן ומניחין בבית גנזיו", ודיבר מהיסורים שהיה לה, ואיזה דור שהקימה וכו'. ואחריו דיבר בעלה הרה"ח גמליאל בטלמן.

צו) אאמו"ר נתן לי ג' נרות נשמה של "זכור", להדליק בבית המדרש לפני שמחת תורה שחל בשבת. ואמר לי כך. א) נר לאבי זצ"ל וכל משפחתו. ב) נר לאשתו - אמי ע"ה, ומשפחתה. ג) נר למשפחת אשתו (בזר"ש) תליט"א, משפחת בטלמן. והוסיף לומר, שהיא לבד מדליקה ג"כ נר אחד בבית

ל"זכור", כיון שהיא בתוך השנה על אמא, הרבנית נחמה ליבע ע"ה (נלב"ע ו' אלול תשנ"ט).

צז) בשבת לפני יארצייט אביו זצוק"ל (ש"ק פרשת תשא, י"ח אדר תשנ"ט) התפלל בתורה ויראה, והיה לו מפטיר, והיות שהיה כהן יחידי, יצא לחוץ, עד ש"העולה במקום כהן", התחיל "ברוך אתה ה' א' אשר בחר בנו" ואז נכנס, ואמר לי שאם אמר "העולה במקום כהן", רק "ברכו", וכהן נכנס, הדין

הוא שצריך להפסיק ולקרוא לכהן, אבל אחרי שהתחיל הברכה, אפילו הכהן נכנס, הדין הוא שממשיך "העולה במקום כהן", ולכן מותר אז ליכנס (כמבואר בשו"ע או"ח סימן קל"ה סעיף ו').

ואמרתי לאאמור"ר שראיתי נוהגים שבאופן זה נשארים בחוץ עד שגומרים עם עליה שניה, ואמר שזה טעות.

סיפור ושאלה בציוד

לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י מביית 'האיחוד בחידוד'

הבנים ניסו את כוחם ב'פיצוח' הסימנים שכתב להם אביהם, ולא הצליחו

להבין דבר. את כתב הסתרים והסימנים קראו כולם וזכרוהו בעל פה, הם ביקשו את עזרתם של

ידידיהם ואף בעלי מקצוע בתחום, ואחד מהם לא הצליח למצוא ולהתקדם...

מאביו, ילדיו המוצלחים יהיו כמותו או אפילו קצת יותר חזקים באמונתם וקיום מצוות, ואף ינחילו לדור הבא את התורה והמצוות.

כמנהגם של אנשים רבים הלוקחים לעצמם מצוה, מנהג או ענין שעליו הם מקפידים מאוד, גם יעקב נהג כן עם מצות 'חבטת הערבה'. בכל שנה ושנה, בימים האחרונים של 'חול המועד סוכות' היה יעקב מחפש אחר נחל או מקוה מים בו גדלים ערבות גדולות ונאות, קוטף מהם כמה 'מורביות' גדולות, ובהם מקיים את מנהג חבטת הערבה בהידור רב. בכל שכונתו ידעו כולם שזו אחת ממצוותיו החשובות, בהם הוא מהדר מאוד, גם כשזה כרוך בהשקעה רבה של זמן וממון.

יתרה מזאת, מנהג חבטת הערבה היה עבורו רק 'הכשר מצוה' עבור ה'מצוה הגדולה' לאסוף ולשמר את עלי הערבה החבוטים, שכפי ששמע בעבר, יש בשמירתם סגולה גדולה עד מאוד להנצל מכל צרה וצוקה, נגע ומחלה, ועל כן שמר את כל עלי הערבות החבוטות בביתו בכלי נאה ומיוחד, ודאג לכבודם בכל מיני אפשרויות של כיבוד.

בניו שגדלו, לא הסתפקו בשכונתם עם אנשי מקומם, ולצערו הרב התערבו עם אנשי המקום בו התגוררו, ולמדו משיחם ושיגם ואף ממעשיהם, ובמשך הזמן נמשכו אחריהם בכל אורחותיהם והנהגותיהם, שכללה פריקה איטית של עול תורה ומצוות, עד אשר הפסיקו לשמור תורה ומצוות. על דבר אחד כל ארבעת בניו לא ויתרו, לבוא אליו בתקופה שלאחר ימי חג הסוכות, ולבקש ממנו כמה עלי ערבה, שיהיו להם לשמירה.

באותה תקופה כבר הבין יעקב שהוא הרחיק בדרכו. בניו שהלכו גלויי ראש, כרבים אחרים מהדור השני של בני המקום, היוו עבורו תמרור אזהרה חריפה שדרכו היתה כסל למו, ואחריתה מי ישורנו. הוא היה נותן את כל מה שיש לו בכדי להחזיר את הגלגל אחורנית, להתגורר בדירה קטנה ופשוטה, ושבוניו ימשיכו בדרך התורה וקיום המצוות. הוא גילה שדירתו הנאה לא זו בלבד שלא הרחיבה את דעתו, אלא החריבה את דעתו וביתו ומשפחתו.

ככל שיעקב צבר עוד ועוד כסף בעסקיו, היה חושב בליבו, למי אורישי את כל כספי הרב, האם לפני הרחוקים מהתורה וקיום המצוות, כדי שחלילה יחללו שבת בכסף זה. מחשבות כואבות כאלו ואחרות פעמים רבות עלו לו בראשו.

בכל פעם שיעקב הביט וראה את אבני השיש המיוחדים והיקרים בהם ביתו היה מרוצף, ליבו היה נקרע מכאב, ביודעו שתמורת אבני השיש הללו הוא קרע וניתק את בניו מה' ותורתו. בניו שראו את אביהם מתעסק ומשקיע זמן וממון רב בשיש וקרמיקה שבבית, בריהוט המיוחד, בגינון השדה וטיפול בבוסתן, מול מעט הזמן שהשקיע בלימוד התורה והממון שהסכים להפסיד למען התורה וקיום המצוות, התחנכו היטב מהם הדברים החשובים באמת להוריהם, ולא פלא היאך הם נראים ומתנהגים כתוצאה מחינוך זה.

באחד הימים, עקב שמחה משפחתית טס יעקב לחוץ לארץ, ובמהלך הטיסה ישב בסמוך לר' שכנא הייליגבוכהיטער* יהודי בעל יכולת דיבור מרשימה ומושכת, שבמהלך שעות הטיסה הארוכות סיפר לו אודות עצמו, שמאז הצלתו מה'מחנות' בימים ההם עקב מסירותו לשמירת קדושתם של ספרי קודש, הוא קיבל על עצמו לדאוג לשמירת קדושתם בכל מה שביכלתו.

המחלה הקשה ביותר שאדם יכול לחלות בה, היא חוסר הדעת בדבר מחלתו. במחלות הגוף, אם החולה יודע אודות מחלתו, ישנו סיכוי שיטפל במחלתו, ילך לרופאים ויבקש רחמים מבעל הרפואות. אבל אם החולה אינו מודע למחלתו, הוא חושב שכולם מעלילים עליו שהוא חולה, לרופאים הוא לא ילך, מהדברים המסוכנים עבורו הוא לא יזהר, ואף לא יבקש רחמים מבעל הרחמים, עד אשר יכבד עליו החולי, ויצטרך נס גלוי להצלתו.

אם כך המצב בחולי הגוף, על אחת כמה וכמה ברוחניות, שאסון חמור הוא שאדם לא יודע שהוא יורד ומתדרדר. חז"ל אמרו שדעתו של אדם נמשכת אחר סביבתו, ועל כן אחריות גדולה וכבדה רובצת על כל אדם, למשש, לבדוק ולראות לאיזה ציבור הוא שייך, אחר איזה סביבה הוא נמשך, להשתדל להיות במקום בו הציבור והסביבה חזקים ממנו, טובים עוד יותר, מדקדקים במצוות ועמלים בתורה, שבמדה ולא יבדוק אם חלילה סביבתו רעה או חלשה ממנו, במשך הזמן הוא ימשך אחר סביבתו, וכבר לא ירגיש את ירידתו ומצבו החדש, וימשיך בירידתו ודירודו, עד שכאשר יגלה את מצבו הרוחני המדורדר והרדוד, שליבו בל עמו בקיום המצוות, אלא הרחק כמטחוי קשת מכל דבר של קדושה, יצטרך נס גלוי כדי שיתעורר ויתחיל לעמוד ולעלות חזרה לדרגתו הקודמת.

אחד מאלו שלא חשב להשפעת מקום מגוריו וסביבתו, היה יעקב נאכטויטגליקלאך*. בתחילת שנות נישואיו התגורר במקום תורה, אך מחמת הקושי הכלכלי ברכישת דירה באותו המקום, הלך להתגורר במקום חלש יותר. מה גם שכל עוד הוא התגורר במקום תורה, לא היה לו שם מעמד מיוחד, הוא היה אחד מתוך רבים,

ובמיוחד שליבו לא נמשך כל כך אחר התורה, ולא חשב לשית עצות בנפשו להתחזק בעמלה של תורה, אלא חיפש אחר דברים אחרים לעסוק בהם, וכאשר עבר להתגורר במקומו החדש, ביחס לשאר אנשי המקום הוא כבר היה נחשב ל'חצי רב', לימודיו בישיבה ואף כמה שנים בכולל הקנו לו יכולת הבנה בדף גמ', אפשרות למסור שיעור ב'בית האבל' במשניות, ידיעה נרחבת ב'זוורטים' לפרשת שבוע, ואף פסקי הלכות רבים, כך שכלפי שכניו ה'עמרצים', היה לו מעמד מכובד.

גם בעבור חינוך הילדים הוא חשב באותם ימים שעדיף לו להתגורר במקומו. כשהוא משכנע את עצמו שאילו היה מתגורר במקום התורה, הרי בממון שעמד לרשותו היה יכול לרכוש רק בית קטן צפוף ופשוט, ומי יודע עד כמה זה יכול להזיק לילדים ולחינוכם. ואילו במקומו החדש, היה לו בית מרווח עם חצר ענקית, בוסתן עצי פרי מדיפי ריחות נעימים, שבאוויר המיוחד שהיה בהם, נעים היה לו לצטט את דברי חז"ל שדירה נאה מרחיבה דעתו של אדם, כשהרגיש שדעתו הינה רחבה, ובביתו זה, כך קיוה, יוכל לגדל בשמחה את בניו לתורה וחופה ומעשים טובים.

במשך השנים היה יעקב בטוח לעצמו שהוא שומר על מצבו הרוחני מימים ימימה. משום מה נשכח ממנו היסוד הגדול ברוחניות, שאדם אינו מלאך שכל הזמן עומד בדרגה אחת, אלא או שהוא עמל ועולה בדרגתו, ואם אינו עולה, בהכרח שהוא יורד.

גם המציאות של 'ירידת הדורות', שבדרך כלל הילדים הם בדרגה פחותה מההורים, נשכחה ממנו. בסתר ליבו קיוה והאמין שלמרות שהוא פחות

הערבה החבוטים, שבכדי לאוספם הוא לא היסס פעמים רבות לנהוג בבזיון בכתבי הקודש. וכעת מתברר לו שהוא החליף את הטפל בעיקר, ובכדי לקיים את הטפל, הוא עבר על העיקר.

ר' שכנא ניחמו שכעת שהוא יודע מה עיקר ומה טפל, אם ידאג לכבוד הספרים, בודאי שיש בזה משום מידה כנגד מידה לכפר על מה שפגע וזלזל בכבוד הספרים הקדושים.

כשנפרדו השנים ביציאתם מבית הנתיבות, החליט יעקב שאכן מעתה ישתדל להתחזק בענין נשגב זה, ועל כן רכש מר' שכנא כמה עשרות קונטרסים אודות שמירת קדושת וכבוד הספרים הקדושים, בכדי לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל, לעילוי נשמת הוריו ז"ל.

מלבד רכישת הקונטרסים, תרם יעקב ממון רב מכיסו לענין ומטרה חשובה זו, לעורר את לומדי התורה על חשיבות הספרים הקדושים, כאשר בסתר ליבו קיווה ויחל כל הימים, שבזכות מסירותו לתורה ועמלה, יזכה שאחד מילדיו או מבניהם, יחזור בתשובה שלימה, וישמור את כבוד הספרים הקדושים.

יהודי אחר היה יעקב כשחזר לארץ ישראל מנסיעתו זו. בזמן שהותו בגולה היה לו זמן רב, ובכל פעם שלא היה לו מה לעשות, נכנס לבית מדרש סמוך, עיין מעט בספרים הקדושים, וקדושתם השפיעה עליו עמוקות, עד שלאט לאט החל שוב להתקרב עוד ועוד אל התורה וקדושתה, בלימודה וקיום מצוותיה.

השינוי באורח ביתו היה מהיר מאוד. תוך זמן קצר לא היה חשוב לו כלל רוב קניניו ורכושו, אלא ניסה לנצל את זמנו ללימוד התורה, להשלים מעט ממה שהפסיד במשך שנותיו הרבים אותם בילה להבל ולריק.

הלימוד האהוב עליו ביותר אחרי דף הגמרא, היה לימוד הסדרא שנים מקרא ואחד תרגום ופרש"י, כאשר כל ערב בסיום לימודו היה מספר לרעייתו מהדברים שלמד, ובמשך הזמן רעייתו ביקשה ממנו שילמד עמה, וכך קבעו חברותא ללימוד הסדרא בכל יום כמחצית השעה, עד שבשבת קודש היו מסיימים ברוב שמחה וסיפוק את הפרשה בהבנה נפלאה.

השנים עברו ויעקב ורעייתו עברו כבר את שנת השבעים, כאשר מכל ארבעת בניהם, נולדו להם רק ששה נכדים, שלצערם ויגונם הרב, אפילו אחד מהם לא שמר תורה ומצוות. דמעות רבות שפכו כמים לפני בורא עולם, שיזכו לכל הפחות לזרע אחד כשר.

באחד הימים כשיעקב ורעייתו סיימו את לימודם המשותף, שוחחו השנים על הנושא המעיק עליהם ביותר בתקופה האחרונה, אודות מה יעשו בכל רכושם הרב, האם יורישו אותו לבניהם שאינם שומרי תורה ומצוות, או יתנו את הכל לצדקה. בסיומה של השיחה הקשה והטעונה, החליטו יחדיו, שישאלו את פי הרב, וככל אשר יצא מפיו יעשו.

הרב ששמע את דברי יעקב בצער רב, הורה לו שהלכה מפורשת היא שאין לאדם להמנע מלהוריש מרכושו לבניו שאינם הולכים בדרך התורה, אלא שיחד עם זאת, אינו מחוייב להוריש להם הכל. עוד הוסיף הרב ואמר, שיתכן אף שאחד מבניו או נכדיו יחזור לדרך התורה, ולאותו אחד בודאי שהוא יחפוץ להוריש, אשר על כן הוא מציע בפניו שחלק מרכושו יתן לצדקה, חלק אחר מהרכוש הוא יוריש לבניו, ואילו חלק נוסף, אותו ייעד עבור מי מבניו או נכדיו שיהיה הראשון שיחזור בתשובה שלימה.

רבות חשבו יעקב ורעייתו אודות האופן היעיל ביותר לקיים את פסקו של הרב. שהרי אם ישלשו את הירושה בידי שליש, 'שלטון הרשע' כבר ימצא את הדרך להוציא את הרכוש מידי השליש ולאחר שיפרישו ממנו סכום מכובד, יעבירו את היתרה לבניו, נגד מה שיכתוב במפורש בצוואתו.

באחד מהימים כשסיימו את לימודם המשותף, גילה יעקב שחכמת הנשים של רעייתו עמדה לו, כשהציעה בפניו שראשית יכתבו צוואה במעמד הרב שליט"א, שיורה להם היאך לכותבה שיהא לה תוקף הלכתי, ויחד עם זאת ילכו עמה ל'עורך דין', שיראה שהיא אכן תקפה 'להבדיל' גם ב'ערכאות', ואם הרב יסכים, ימנו אותו כנאמן על הצוואה, ויכתבו בה שחלק מרכושם ילך לצדקה, וחלק אחר יחלקו לילדים, ואילו חלקו הנוסף, אותו הם מייעדים לאחד מבניהם או נכדיהם, הראשון שיחזור בתשובה, יחביאוהו במקום סתר, וירמזו על כך בצוואתם ברמזים המובנים רק ללומדי התורה ועמליה, כך הם מובטחים שכספם הרב יגיע לידי ידים הגונות.

לא עבר זמן רב לאחר שיעקב ואשתו סידרו את עניני הצוואה, ולפתע נפטרה עליו רעייתו. קשה לתאר את צערו ויגונו הרב, הוא הרגיש היטב את דברי חז"ל שאין אשה מתה אלא לבעלה, ובמיוחד התעוררו לו כאביו וייסוריו מכל ימיו אודות חוסר דרכם של בניו, שעזבו את דרך התורה והמצוות,

חשבתו רבות, סיפר ר' שכנא, היאך אוכל לעורר את שומרי התורה לשמור על קדושת ספרי הקודש. בכל פעם הזדעזעתי מחדש לראות אנשים שיש להם שייכות לתורה, ואפילו לומדי תורה, שאינם חסים על כבוד הספרים, כשהם מעמידים את הספרים במקומות בהם הם יכולים ליפול ולהקרע.

בכדי לחזק את הענין, ישבתי זמן רב וכתבתי קונטרס קטן בענין כבוד הספרים, כשבראשיתו כתבתי באריכות את נס הצלתי, שבזכות שמסרתי נפש בעד הצלת ספרי הקודש מבזיון, בניסי ניסים נפשי ניתנה לי לשלל. ובהמשך הקונטרס הבאתי את הלכות כבוד הספרים ושמירתם, ובסיומו כתבתי מעשים מגדולי ישראל, עד כמה נזהרו בכבוד הספרים הקדושים.

המשיך ר' שכנא וסיפר, מאז סיום כתיבת קונטרסי, פעמים רבות אני מסתובב בכל מיני מקומות, מנסה לעורר את לומדי התורה בחשיבות שמירת כבוד הספרים, ומציע בפני הלומדים את קונטרסי, בסייעתא דשמיא במשך השנים, הצלחתי להפיץ ממנו אלפים רבים, ושמעתי שהרבה התחזקו בזכות זה בכבוד הספרים הקדושים.

יעקב לא הבין כלל על מה ר' שכנא מדבר, ושאלו, תאמר לי בבקשה, מה יש לעורר על כבוד הספרים, הרי מעולם לא ראיתי לומד הלוקח את ספרו ומשליכו לארץ, או אחד המכה את חבירו בספר קדוש, גם לא אדם המשתמש בספרי קודש בכדי לעלות עליהם, או כל תשמיש מבוזה אחר.

ר' שכנא הביט אל יעקב, ותוך רגע הבין ששאלתו זו ודבריו אלו נובעים מריחוקו מהתורה ולומדיה, שככל הנראה הוא הספיק לשכוח את ה'אירסא דינקותא' שקיבל בבית הוריו, בחיידר ובישיבות הקדושות. ועל כן החל להסביר לו אודות קדושת הספרים.

כידוע לך בודאי, החל ר' שכנא להסביר ליעקב, שונה דין ספר קדוש משאר תשמישי מצוה. תשמיש מצוה, כמו... ניסה ר' שכנא להזכר בדוגמא מתאימה, כמו ארבעת המינים, או ערבה חבוטה אחר קיום מנהג חבטת הערבה, דינה היא שיש להמנע מלבזותה, להשליכה לאשפה עם כל הזבל שיש בה, אלא יש לפנותה בתוך שקית נפרדת, כדי שלא יהיה לה בזיון רב. אבל ספרי הקודש, מלבד מה שמשמשים בהם למצות תלמוד תורה, גופם קדוש, ובמיוחד כשיש בהם אזכרות שקדושתם עוד יותר גבוהה, ואין לנהוג בכל הספרים מנהג בזיון כלל, אלא אף כשבול גונזים אותם בקבורה כדת.

הדוגמא המצויה לביזוי הספרים על ידי הלומדים, היא בהנחתם בערמות גדולות וגבוהות, שבנגיעה קלה כל הספרים יפלו בבזיון ארצה. מה גם שעצם הנחתם באופן זה, מהווה עבורם בעיה וזלזול, מלבד מה שאחרים הצריכים את הספרים, מבטלים את זמנם להבל וריק בחיפוש אחר הספרים שלא שבו למקומם.

אני לא אשכח ביטוי אומלל ששמעתי פעם, הוסיף ר' שכנא. היה זה כשערימת ספרים התמוטטה ונפלה לארץ, וכולם רצו להרים את הספרים ולנשקם, באותו זמן עמד יהודי אחד ואמר, 'איזה נס שזה לא היה תבנית ביצים', כאשר העומק שבדבריו הוא, שאילו תבנית ביצים נופלת, זה לא דבר טוב, הביצים נשברים ומתקלקלים, אבל שספרי קודש נופלים לארץ, זה פחות נורא. ביטויים כגון אלו באים מחמת שאין לנו את ההרגשים הנכונים עד כמה זה אסון שספר נופל לארץ, כמה נורא הוא ביזויו של ספר קודש אחד.

רק אמר ראיתי, סיפר ר' שכנא, שיהודי יקר הניח שתי גמרות על גבי הסטנדר, כאשר כולם יודעים שסטנדר בנוי בזוית עקומה, שכל מה שמונח עליו יפול, למעט ספר אחד שאינו נופל מחמת הפס שיש בשוליו, ואילו הספר השני, ובודאי שהשלישי והרביעי שעליו, פעמים רבות מחליקים ונופלים על הארץ. ניגשתי אליו ושאלתי אותו בעדינות, האם אינו חושש לכבוד הספרים. תוך כדי ששאלתי אותו את שאלתי, לצערי הרב, הספרים הקדושים החליקו ונפלו לארץ בבזיון רב.

יעקב נזכר באותה העת היאך נוהג הוא להשען על ספרי הקודש. גם בכל פעם שרוצה להגביה את סידורו, הוא נוטל כמה ספרים מהארון ומניחם לפניו כדי שישמשו כמדף לסידור. כעת נודע לו לראשונה שהדבר אינו פשוט כלל וכלל, ולדעת המ"ב (אור"ח סי' שט"ו סק"ז, וע"ש דעת המג"א והח"א) יש איסור בהנהגה זו, וכל ההיתר נאמר באדם שבא להתפלל ומונחים לפניו ערימת ספרים, שמותר לו להניח את ספרו עליהם, כי הם תופסים לו את מקומו, אבל לקחת ספרים לצורך זה, יתכן והוא זלזול בספרי הקודש.

תוך כדי הדברים הבחין ר' שכנא שפניו של יעקב אינם כמקודם. הוא החל לשאול בעדינות אם הוא מרגיש טוב, או שמחמת הטיסה אינו חש בטוב. יעקב הסביר לר' שכנא, שהוא 'דרך לו' על 'יבלת כואבת', שאחת מהמצוות הגדולות ביותר שהוא מקפיד עליו מכל משמר, היא מצות שמירת עלי

שכעת בימי השבעה, כשישב עם ארבעתם שבעה ימים במקום אחד, ראה בכל עת מול עיניו את 'עמלינו אלו הבנים', מה העמל שיש לו בחייו.

מרוב יגונו וצער הרב של יעקב על חוסר דרכם הקלוקלת של בניו, שבכל ימי השבעה בקושי התפללו ואמרו קדיש אחר אמם, בבוקרו של היום האחרון של השבעה, לא חש בטוב, ולקה בליבו.

לאחר אשפוז ממושך יצא יעקב מבית החולים שבור בגופו ובנפשו, בודעו שאין לו מיוצאי חלציו אפילו מי שיאמר עליו קדיש. כשאחיו הצעיר בא לבקרו, ביקש ממנו שיבטיח לו נאמנה שיאמר אחריו קדיש כל אחד עשר חודש של השנה הראשונה, וישמור את ה'ארציית' שלו. האח שאיחל לו שנים ארוכות, בקושי הסכים להבטיח לו כן, בתקווה שעד עת פקודתו, יזכה שבניו כבר ישובו לגבולם.

לאחר כמה שבועות, החזיר יעקב את נשמתו המיוסרת ליצורו, כאשר מנין יהודים שנאספו על ידי אחיו עומדים על ידו וקוראים עמו את ה'סדר הנהוג', פרשיות שמע, וסדר הוידוי, ואף סדר הוידוי של ר' ניסים גאון, וסדר קבלת עול מלכות שמים.

עם סיום הלוויה דאג הרב להודיע לבנים שהצוואה שאביהם כתב אודות רכוש נמצאת אצלו, והיא מיועדת עבור אלו ששמרו הלכות אבלות והתפללו ואמרו קדיש לעילוי נשמתו. הידיעה עשתה את שלה, וכל ארבעת הבנים שלא חפצו להפסיד את חלקם בירושה, קיימו את הלכות אבלות ואף התפללו ואמרו קדיש בכל יום.

בסיום ימי השבעה, עלה הרב לבית האבלים, ולאחר כמה דברי שבח על אביהם המנוח, פתח בפניהם את הצוואה והחל להקריא את מה שכתב אביהם. בראשית דבריו אביהם מתחנן אליהם שישובו אליו ולאביהם שבשמים, ישמרו תורה ומצוות, שהרי סוף אדם למיתה, ועליו לתת דין וחשבון על כל מעשיו.

לאחר מכן כתב האב אודות חלוקת הרכוש, כאשר ארבעת הבנים כל אחד יקבל צ'ק מכובד שהכין להן בחייו, צ'ק אחד נוסף, עם סכום מכובד, ינתן לצדקה כפי ראות עיני הרב, ואילו שאר רכושו, לעת עתה הוא לא יחולק, אלא מי מזרעו, בן, נכד, או נין, הראשון שיפענח את הסימנים שרמז להם אביהם, שיזכה בכל, וכל עוד שלא זכה ברכוש זה אחד מיוצאי חלציו, הוא אוסר למכור או להשכיר את ביתו וחצרו וכל שאר רכושו.

הבנים ניסו את כוחם ב'פיצוח' הסימנים שכתב להם אביהם, ולא הצליחו להבין דבר. את כתב הסתרים והסימנים קראו כולם וזכרוהו בעל פה, הם ביקשו את עזרתם של ידידיהם ואף בעלי מקצוע בתחום, ואחד מהם לא הצליח למצוא ולהתקדם. גם כשהיה נראה שהתקדמו מספר צעדים קדימה, ברמז שלאחריו שוב הגיעו למבוי סתום.

מחשבות יאוש עלו לבנים אודות הירושה הגדולה שכבר אינה מצפה להם, הם ראו את הזכיה הגדולה והעצומה מתרחקת מהם, ואין בידם מה לעשות. אחד מאחים ניסה לפנות ל'מקום הרשע' בתקוה שיפסקו לטובתו, אך היות ולא היה כאן שום 'אפליה על רקע חילוני', אלא רק חוסר אפשרות לפתרון חידה וכתב סתרים, החליטו אותם שופטים שאין כאן עילה מספקת להתערבות ולשנות ממה שנכתב בצוואה.

שנת האבל על יעקב חלפה ועברה לה, היארציית השני קרב ובא, ועדיין אף לא אחד מיוצאי חלציו הצליח לפתור את החידה ולירש את כל כספו ורכושו הרב. במשך הזמן החצר הגדולה עם בוסתן עצי הפרי שעמדו שוממים, ללא השקיה ואף ללא טיפול, החלו לנבול ולהתקלקל.

כשמלאו שלוש שנים לפטירתו של יעקב, החלו לראות את השפעתם של תפילותיו ובכיו לה' אודות זרעו, כשיריב, אחד מנכדיו, נחה עליו רוח ה' והחליט לחזור בתשובה שלימה ולהיות עובד ה' באמת.

לא קל היה השינוי ליריב, היו לו תקופות קשות מאוד, אבל בכל זאת זיכהו יוצרו להתגבר ולנצח את יצרו במלחמה אחרי מלחמה, כאשר חלק נכבד מהצלחותיו במלחמת היצר, היו דמעותיו של סבו שעמדו לו לעזר וסיוע.

יריב המשיך בדרכו החדשה ביתר שאת ועוז, הוא החל ללמוד בישיבה לבעלי תשובה, התחבר לתורה בלימודה וקיום מצוותיה, והיתה לו שמחה מיוחדת כל הימים, שזכה להגיע לאמת, לחיות חיי תוכן עם סיפוק מיוחד, ולא כחולת אשפתות.

באחד הימים כשיריב זכה ללמוד בישיבה ועסק בסוגית 'כל קבוע כמחצה על מחצה', לפתע עלה בזכרונו שורה מ'כתב הסתרים והסימנים', המוביל אל עבר ירושתו הענקית של סבו, וחשב בליבו שעל פי יסוד הסוגיה ניתן

להבין את המשפט 'ברוח הקבוע...' שכל הנראה כוונתו, שבאמצע המקום הלזה, בו מוטמן הדבר אותו כל בני המשפחה מחפשים כל השנים.

מתוך הדברים הבין יריב, שסבו שהיה יהודי פיקח, לא רצה שבניו ונכדיו שאינם שומרי תורה ומצוות יזכו בכספו, ועל כן בוודאי שאף שאר הרמזים קשורים לתורה, ולכך חשב לילך עם הסימנים לתלמיד חכם מופלג, אולי יוכל לעזור לו להגיע לירושת סבו.

אותו תלמיד חכם שיריב פנה אליו, אכן הצליח לפענח רמזים רבים נוספים, אלא שברמז האחרון, בו נאמר 'מקום היין נמצא במקורו', הוא התקשה מעט, ולא הצליח לירד לסוף דעתו של הכותב.

היות ומסקנת הדברים היתה, שכל הנראה הדבר אותו הם מחפשים אמור להיות בחדר מסוים בבית, הלך יריב ודפק על קירות אותו החדר להרגיש אם יש שם מקום חלול, חיפש אחר רצפות שאינם מחוברות, או שיש תחתיהם חלל, אך לא מצא דבר.

מאוכזב מאוד מכשלון חיפושיו חזר יריב לתלמודו, ושוב זכה לסייעתא דשמיא שתוך זמן מה התחיל ללמוד את המשנה במסכת בבא בתרא (כ' ב'), אודות פתיחת חנות תחת אוצר של יין, ולפתע הבין ש'מקום היין' הכוונה על אוצר, שהאוצר שאותו הוא מחפש, נמצא במקורו של היין.

כשיריב התקשר לאותו תלמיד חכם מופלג וסיפר לו את רעיונו, המשיך התלמיד חכם ואמר לו, אם כן, מה שחסר לך כעת, זה רק ללמוד את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום עפרש"י, כפי שראוי ליר"ש לנהוג, ולאחר לימודך כבר תבין היטב היכן יש לך לחפש באותו מקום.

בבוקרו של שבת קודש, כשיריב סיים את לימוד הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום עפרש"י, זכה להארה מיוחדת והבין מתוך הדברים שעליו לחפור בעומק אמצע אותו חדר מסויים בביתו של סבו.

במוצאי שבת קודש, זמן קצר לאחר הבדלה, יצא יריב אל בית סבו, והחל לחפור במקום המדויק, כשהוא מרגיש שאכן הוא חופר במקום הנכון, זאת משום שהאדמה היתה כבר חפורה, ולאחר העמקה קלה של החפירה, מצא תיבה קטנה בה היה מונח מכתב בכתב ידו של סבו.

כשידיו מלאות בחול ובוע מהחפירה, פתח יריב את המעטפה, ומצא בו מכתב שכתב סבו, הנפתח במילים, "אל בני או נכדי היקר, שמצא את דרכו חזרה אל חיק האמונה והתורה". בהמשך המכתב מגולל הסב את צער הרב על בניו שעזבו את דרך התורה וקיום המצוות, ושמחה על שהמחזיק במכתב זה זכה לשוב לדרך ולמסילה הנכונה, ובסיומו של המכתב הוא מאשר לו שזכה בירושה הגדולה של הבית והחצר ושאר כל הרכוש, וזאת כאשר יראה מכתב זה לידי הרב שליט"א.

עוד באותו הערב נכנס יריב לביתו של הרב שליט"א, ותוך ימים ספורים הסדירו את הענין של הזכיה בירושה הגדולה שהמתניה לו כל הימים.

תמיד סיפר יריב לכל מי שרק רצה לשמוע, שכל זכייטו בירושה הגדולה היה, רק בזכות שקיים את ההלכה בשו"ע אור"ח סי' רפ"ה, אודות החיוב ללמוד את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, וכפי שנכתב בסעיף ב', שירא שמים לומד שניהם.

השאלה היא: מנין בפרשתינו עפרש"י הגיע יריב לזכיה בירושת סבו?

תשובה ל"סיפור ושאלה בציוד" משבוע שעבר

בתשובה לשאלה, מנין בפרשתינו עפרש"י מצא ר' פסח לייב עצה הגונה שנתנה לו מנוחה לנפשו, שעל ידה יתחזק ויצליח לעמוד בנסיונות החיים, שלא ימשך חלילה אחר חבריו ואנשי מקומו הרעים.

העצה ההגונה שר' פסח מצא שנתנה לו מנוחה לנפשו שעל ידה יתחזק ויצליח לעמוד בנסיונות החיים, היא להשתטח על קברי צדיקים, וזאת מדברי רש"י י"ג כ"ב, עה"פ, "וַיֵּצְאוּ בְּנֵי יַעֲקֹב עִדְ הַבְּרִית וְשָׁם אֲחִימֵן שְׂשִׁי וְתַלְמִי יְלִידֵי הָעֵנֶק וְחֶבְרוֹן שְׁבַע שָׁנִים נְבִנְתָה לְפָנָי צֶעַן מִצְרַיִם", וביאר רש"י, "ויבא עד חברון. כלב לבדו הלך שם ונשתטח על קברי אבות, שלא יהא ניסת לחבריו להיות בעצתם...". מבואר בדברי רש"י, שאדם המשתדל להתרחק מכל רע ולהתגבר על יצרו, אם מחפש עצה שתסייע בידו שלא להמשך חלילה אחר חבריו או בני מקומו הרעים, העצה היא להשתטח על קברי צדיקים.

נאכטויטגליקלאך – המאושר אחר מיתתו.

הייליגבוכהיטער – המשמר ספרי קודש.

אוצר היסודות והחקירות

מרבתינו מעתיקי השמועה, בכל חלקי התורה **מתוך הספר 'דרישה וחקירה', בעריכת יהושע לינטופ**

איסורי אכילה - שלא כדרך [ב]

ישנם שני פטורים דומים שיש חילוק ביניהם:

- א. **שלא כדרך הנאה** - נוהג בכל האיסורים, מלבד בשר וחלב [וכלאי הכרם].
 - ב. **שאינו ראוי לגר** - נוהג גם בבשר בחלב.
- אמנם בשניהם הפטור הוא משום שחסר במעשה האכילה, ולא משום שחסר בחפצא של הנבילה [אלא אם כן נפסלה מאכילת כלב].
- חידושי הגר"ח (נזיר נ, א ד"ה צענין נלל). וראה עוד בקטעים הבאים.

י"א ששני דינים הם:

- א. **שלא כדרך הנאה** - הוא חסרון במעשה העבירה, ואם חזר ותיקנו עד שנעשה ראוי לאדם חייב.

- ב. **נפסל מאכילת אדם** - הוא חסרון בחפצא של האיסור, ונלמד מפסוק (דברים יד, כא), שנבילה שאינה ראויה לגר אינה קרויה נבילה.

וי"א שגם בנפסל מאכילת אדם, האיסור הוא משום שאין זה כדרך הנאתו.

צקהלות יעקב (שזעוהו סי' יז ד"ה והנראה) הביא מחלוקת אחרונים בדבר.

איסורי אכילה - שם 'אוכל'

דכתיב (דברים יד, כא) 'לא תאכלו כל נבלה, לגר' וגו', הראויה לגר - קרויה נבילה ושאינה ראויה לגר - אינה קרויה נבילה (בכורות כג, ב). כדי שיחול על הדבר שם 'אוכל', צריך שיהיה ראוי מתחילתו לאכילת אדם, ולא די בכך שראוי לאכול בדוחק. אמנם אם כבר חל עליו שם 'אוכל', לא

נפקע שמו, כל זמן שבדוחק ראוי לאכילת אדם, עד שיפסל מאכילת כלב. אגלי טל (השמות דף קלח, א), על פי הגמרא (כריתות כא, א). וראה עוד בדילאוריס והערות (צ"צ עמ' רכח).

מה שגילתה התורה, שאם הנבילה אינה ראויה לגר אינה אסורה, יש לבאר בשני אופנים: א. נתחדש בזה שבמאכלות אסורות לא די בשם 'אוכל', אלא צריך שיהיה 'מאכל אדם'. ב. גדר ה'אוכל' אינו משתנה, אלא נתחדש בזה שאין 'אכילה' אלא באופן שהיא ראויה לאדם.

צרכת לנרעה (פסחים מה, ז אות ה).

איסורי אכילה - תקלה לצדיקים

השתא בהמתן של צדיקים אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידן, צדיקים עצמן לא כל שכן (חולין ה, ב).

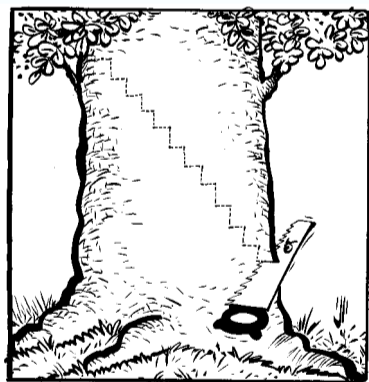
צדיקים עצמן לא כ"ש - תימה, דהא אשכחן יהודה בן טבאי שהרג עד זומם בפ"ק דמכות (דף ה:), ור' ישמעאל שקרא והטה בפ"ק דשבת (דף יב:). ואורי"י, דדוקא במידי דאכילה אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידן, שגנאי הוא לצדיק שאוכל דבר איסור [וכו']. ובר"ה (דף כא.) דאמר כמה בסיים תבשילא דבבלאי בצומא רבא דמערבא, ובערבי פסחים (דף קו: ר' ירמיה בר אבא איקלע לבי רב אסי, ואשתלי וטעם קודם הבדלה, אף על גב דמיתתו באסכרה - התם אכילת היתר הוא, אלא שאוכל בשעה האסורה (תוס' שם ד"ה צדיקים)?

י"א שטעם הדבר הוא, משום שהגוף נהנה ממהות המאכל, ולא יתכן שיהיה גוף הצדיק חתיכה דאיסורא. וי"א שמאכלות אסורות מזיקות לנפש ניותר מאיסור הבא מחמת היום].

מהריק"ש (יו"ד א, א), מרומי שדה (יומא פג, א ד"ה מי), וראה בחצלת הסרון (שמות עמ' יט).

האם אכילת גזל נחשבת כאכילת איסור, או כאכילת היתר בשעת האיסור. ונפקא מינה לענין הנ"ל.

הגר"א וסרמון והוצא צאהל ילחק (גיטין ז, א בתוס' ד"ה השתא, עמ' קמח).

שתולים בבית ה'

טיפים בנושאי חינוך והתמודדות **פרקים מ'תורת ההתחזקות' הרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א**

הקב"ה שולח לאדם כל יום קריאות שיחזור בתשובה

הנה בזמן הנביאים היה הקב"ה שולח את הנביאים לישראל שיעמדו בביכר השוק ויצעקו בקול גדול לחזור בתשובה.

בימינו אין עוד נביא, אבל עדיין יש בת קול שיוצאת משמים מדי יום, וקוראת לכל יהודי לחזור בתשובה. אך לא תמיד האדם זוכה לחוש אותה. ברם אותם פעמים שהאדם מרגיש הרהורי תשובה, זהו מחמת שהבת קול הצליחה לפלוח את סגור ליבו, ולהשמיע את קולה.

כפי שכתב בספר ראשית חכמה:

הערה חמישית אל התשובה, הוא ענין הכרוז המכריז למעלה בכל יום על התשובה, וזה נתבאר בזוהר (וזה לשון הזוהר, מתורגם): קול הקול של הקולות נתעורר מלמעלה למטה... התעוררו! מנמנמים וישנים, אלו שהשינה בחורי עיניהם, אינם יודעים ואינם מסתכלים ואינם רואים שהם אטומי אזנים, כבדי לב, ישנים ואינם יודעים. התורה עומדת לפנייהם ואינם משגיחים, ואינם יודעים במה שמסתכלים. רואים ואינם רואים. התורה

ומובא בשם הבעל שם טוב:

אמרו רבותינו ז"ל בכל יום יוצא בת קול ומכריז שובו בנים שובבים (חגיגה טו.). והקשה מורי (הבעש"ט זיע"א) מאחר שלא נמצא שום אדם שישמע הבת קול איך מכריז, אם כן למה לי כלל הבת קול.

וביאר, כי מלכותא דארעא בעין מלכותא דרקיע, ונימוס המלכות למעט בדיבור, רק להבין הענין ברמז. וכן הוא למעלה אין אמר ואין דברים בלי נשמע קולם (תהלים יט, ד), אם כן הכרוז הוא במחשבה ורמז, והם הרהורי תשובה שבאין לאדם בכל יום מצד הכרוז. והמשכיל יבין להתבודד ולשפוך שיחו לפניו יתברך לשוב עדין, והחרש שאינו שומע להבין, פונה לפקח

² עוד כתבו: ובראשית רבה (ס, ח) גרס, ר' ירמיה דשדר לר' זירא כלכלה דפירי, בין דין אתאכיל פירי בטבליהו. ומיהו ההוא עובדא איתא במסכתא שקלים (דף ח.), וקאמר עלה ר' זירא, אם הראשונים כמלאכים אנו כבר אינש, ואם הראשונים כבני אינש אנו כחמורים, ולא כחמורו דר' פנחס בן יאיר [עיי' עוד תוס' שבת דף יב: ד"ה רבי נתן, ותוספות פסחים קו: ד"ה אישתלי, ותוספות יבמות צט: ד"ה ס"ד, ותוספות גיטין ז. ד"ה השתא].

עצבות לבו בדברים המשכרים וכו' (עפ"י תולדות יעקב יוסף קדושים אות יא)
 האזינו אם כן להרהורי התשובה שלכם, ותדעו שמחשבות אלו הם שליחים משמים לקרוא אליכם בשם ה' - חזרו בתשובה!

בוא אצלי כי הנני מוכן ומזומן לקבלך

כתוב בפסוק: אמר שומר אתא בוקר וגם לילה אם תבעיון בעיו, שובו אתיו (ישעיה כא, יב).

ומסביר הזוהר: אם תבעיון בעיו – אם תבקשו בקשותיכם בתפילה לפני המלך הקדוש, בקשו, התפללו, ובקשו בקשותיכם ושובו אל אדוניכם.

אתיו – כמי שמזומן לקבל את בניו ולרחם עליהם, אף כן הקב"ה. בוקר וגם לילה הקב"ה קורא ואומר "אתיו" (-בואו), אשריהם עם הקדוש שאדונם

מבקש אותם, וקורא אותם לקרבם אליו (זוהר פר' תרומה דף קל ע"ב).
 ואומר הראשית חכמה: ומסוף המאמר נלמד עוד רחמיו יתברך על ישראל עם סגולתו, שאומר להם "אתיו" כמי שמזומן לקבל את בניו ולרחם עליהם, והוא כמשל האב האומר לבן שנתרחק ממנו: 'בוא אצלי כי הנני מוכן ומזומן לקבלך'. ומי הוא אשר יקרא דברים אלו ולא יכנע לבבו הערל וישוב לאביו שבשמים, הואיל ואביו הוא רחמן ורוצה שהבן יתקרב אצלו, ראוי שלא יתרחק ח"ו ושלא יקשה ערפו, ויקום בזריזות משנתו לבוא להתחנן לפני השכינה בבית הכנסת בדמעה ובתפילה כדי שיקבלהו (ראשית חכמה שער התשובה פרק א).

להצטרפות לרשימת התפוצה של הגר"י פליסקין, ניתן לפנות לכתובת ymp803@gmail.com עם המילה 'הצטרפות'.

אכסוף נועם שבת

בענין השבת וקדושתה בהוצאת 'קול האמונה' 079-5422643

אם נביט אל המשל המצוי,
 נצליח להבין מהו המצב הרצוי,
 השבת, היא הכלה שמגיעה אלינו,
 היא הבת זוג של עם ישראל,
 ולכבודה, צריך לצפות, לחכות, להשתוקק
 להתענג שהיא מגיעה אלינו,
 לשמוח ולהכין לה הרבה מקום ב...לב!
 לייקר אותה, ולהתחבר אל השבת...

למה תוספת שבת מהוה שמירה מהמזיקים?

פנים יפות שמות פרק כג

עוד יש לפרש במ"ש ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו, רמז שצריך להוסיף מחול על הקודש בין בתחלת שבת בין במוצאי שבת, וכענין שאחז"ל [יבמות כא א] ושמרו משמרת עשו משמרת למשמרתי, והוא שמירה מן המזיקין שנבראו סוף יום הששי [אבות פ"ה מ"ו], וכן במוצאי שבת שהוא זמן שליטתם כידוע

בקבוק, דיסה, ובכי של תינוקת, איך זה קשור לשבת קודש?

השבת יש בה שפע מעצם מהותה רק צריך לדעת לדלות שפע זה. להמחשת הענין, סיפורה רבנית ידועה, כי באחת השבתות בתה הקטנה בכתה ללא הרף כנראה מתוך רעב שהציק לה. מיד הכינה לה הרבנית חלב בבקבוק שהכינה, אך למרות זאת בתה המשיכה לצרות. כידוע בדרך כלל, תינוקת כאשר היא מתחיל לשתות את החלב היא מפסיק לבכות. לבסוף התברר שהתינוקת רצתה לשתות את החלב, ואף הייתה מוכנה בשביל זה להפסיק לצרוח, אך דבר אחד שכחה הרבנית לעשות, חור בפטמת הבקבוק.

זאת עלינו ללמוד לתת לשבת לזרום יש בה בשבת אוצר מלא שפע אדיר בל תואר אך אם הוא סגור ונצור אי אפשר לינוק את הקדושה.

פעם יצאת לקראת מלך? זה צריך להיות כל שבוע!

כל אחד מאיתנו מכבד את השבת על ידי רחצה לפני שבת, הוא גם מתלבש בכסות נקיה לכבוד שבת, אולם עדיין חסר פרט אחד המלמד על כבוד שבת.

נלמד את לשונו הזהב של הרמב"ם [הלכות שבת פ"ל ה"ב]

איזהו כבוד זה שאמרו חכמים שמצוה על אדם לרחוץ פניו ידיו ורגליו בחמין בערב שבת מפני כבוד השבת ומתעטף בציצית ויושב בכבוד ראש מיחל להקבלת פני השבת כמו שהוא יוצא לקראת המלך.

את כל הדברים החיצוניים ניתן לקיים בקלות ואילו המיחל לקבלת שבת, אינו דבר קל, כי אינו מעשה אלא מחשבה של כבוד ראש.

ואכן, מסופר על הגר"ז זצ"ל שהיה יושב במרפסת ביתו ומחכה לכניסת השבת בשלות הנפש כמצפה לקראת מלך חשוב.

הח"ח מתרגש ונהנה שהנה שבת מגיעה

סיפר הג"ר מאיר ליברמן זצ"ל משרידי תלמידי ראדין פעם אחת באחד מימי ששי סרתי לביתו של מו"ר מרן החפץ חיים זצ"ל כדי לשאול אותו שאלה מסוימת השעה היתה אחר חצות היום והשבת מישמשה ובאה. מו"ר לא הבחין בכניסתי לביתו ואני ראיתי עומד בחדרו בקרן זוית מוכן לקראת שבת מלכתא, כל ההכנות היו כבר מאחוריו, והוא עמד לבוש בגדי שבת ותואר פניו הבהיק. כאשר התקרבתי אליו שמעתי לוחש לעצמו, ואמר. "אהה שבת באה, אהה שבת, אהה שבת" ... ניכר היה בעליל שהוא נהנה הנהה עצומה מכך שהנה שבת קודש קריבה ובאה.

ההכנה לשי"ק

סבא וסבתא מגיעים לשבת, נשמעה הקריאה בחלל הבית,

איזה יופי, נשמעת צהלת הילדים,

ומיד, נרתמים כולם להושיט יד,

בקניות, סידורים,

הכנות, ומאכלים,

ומכינים, אוהו, מטעמים, מאכלים משובחים,

אורחים נכבדים, יקרים ונעימים,

מכבדים בסעודות איכותיות.

והציפיה,

כבר ב 12.00 בצהריים,

אמא, מתי האורחים מגיעים?

אמא, אני יורד לחכות להם למטה...

וזמן סביר לפני שהם מגיעים,

הבית מוכן, מסודר,

המאכלים והמעדנים, כל אחד במקומו,

הילדים לבושים, מסורקים,

הן, סבא וסבתא מגיעים...

שלום לאוהבי תורתך

שו"ת בעניני הפרשה והמועד הרה"ג רבי שלום חזקיה שליט"א

שהורע כחי בחטאת אצל נשיי ועבדיי דחיתין מחטאת ישראל מקום שיפה כחי בבכור דכוליה דילי היא אינו דין שאדחך ממנו ומה אם דחיתני מחטאת שכשם שהורע כחך כך הורע כחי תדיחני מבכור שכשם שיפה כחך כך יפה כחי. הרי להדיא דבכור נאכל לנשים ועבדים.

ועוד הקשו (אמונת יהושע סי' ע"ח) ממה שכתב המשך חכמה (לעיל פסוק ט') על הפסוק קדש קדשים לך הוא ולבניך, בקדש הקדשים תאכלנו, כל זכר יאכל אותו, קודש יהיה לך. הפירוש, דזה טעם על מה שבשר קדשי קדשים נאכלין לבעלי מומין ואינן נאכלין לנשים, משום דצריך לאוכלו בעזרה, ושם אינו ראוי שתיכנס אשה בעזרה, וכמו שאמרו (קידושין נב:) אשה בעזרה מנין, וכמו שאינו ראוי במקום שקדושי ה' עומדים, ולבבם טרודים בעבודה, שלא תהיה שם אשה ואוכלים יחד, שזה מביא לידי פרצה בגדר ערוה חלילה. וכל מקום שנאמר קדושה אינו אלא גדר ערוה (ויקרא רבה כד, ו). לכן אמר "קדוש יהיה לך", פירוש, ששם תהא נגדר מן הערוה, ולכך אסרה התורה בשר קדשים לבנות אהרן, ע"כ דברי המש"ח. וא"כ קשה הרי בכור נאכל בכל העיר וכמו שלמים, וא"כ למה לא יאכלו ממנו הנשים.

תירוץ א. כוונת הרשב"א שאינן ניתנין לזכרי כהונה

ובלחם משנה (פ"א מנדרים שם) כתב בכוונתו של הראב"ד דחלה ותרומה ניתנין לזכרים ולנקבות אבל בכור אף על פי שהוא נאכל לבניו ובנותיו של כהן מ"מ אינם ניתנין אלא לזכרים. וכ"כ בבאר אברהם שם שהבכור הוא כחזה ושוק מובשרם יהיו לך ונאכל לכהנים ונשיהם ועבדיהם. רק כי כוונתו ז"ל שהתרומה ניתנת גם לאשתו ובנותיו והבכור אינו ניתן אלא לזכרי כהונה.

אל לפי מה שכתב הרשב"א בדעת הראב"ד, א"א לומר כן שהרי כתב בפירוש שהבכור אינו נאכל אלא לזכרי כהונה, וא"כ תחזור הקושיא והרי הבכור הוא כחזה התנופה וכשוק הימין. ובאמת הכלי חמדה (פרשת כי תבוא, הו"ל) כותב שדברי הרשב"א נראה ברור שהוא ט"ס, ובאמת כוונתו כמו שכתב

הראב"ד דאינן נתנין אלא לזכרי כהונה, אך הדבר ברור שנאכלים לזכרים ונקבות וכמו שמבואר בתוספתא.

תירוץ ב. ההיקש רק לענין זמן האכילה

וליישב את דברי הרשב"א מהפסוק דידן, עי' בעיוני רש"י (כאן) שכתב דהרשב"א פליג על רש"י בשני דברים גם בעצם הדין אם בכור נאכל לנשים או לא, ועוד האם ההיקש של בכור לחזה ושוק הוא לכל הדינים, וכן לענין מי אוכל ממנו, וכך סובר רש"י, אך הרשב"א סובר דכל ההיקש הוא רק לענין זמן האכילה, וכמו שחזה ושוק נאכל לשני ימים ולילה אחד כך בכור נאכל לשני ימים ולילה אחד. וע"ע בנדרי זריזין לגאון ר' שלמה קלוגר (נדרים שם) מה שכתב לבאר בדברי הרשב"א.

תירוץ ג. ב' סוגי אכילות בבכור

ובספר זהב מרדכי (אליפנט, כאן) כתב ליישב דברי הרשב"א, דהנה מצינו בזבחים (נז). דר' יוסי הגלילי הקשה אמאי לא ילפינן בכור מחטאת ואשם שיהיה אכילתו ליום ולילה אחד, וכמו שבכור מתנה לכהן וחטאת ואשם מתנה לכהן מה חטאת ואשם ליום ולילה אף בכור ליום ולילה אמר לו נדון דבר מדבר ונלמד דבר מדבר מה שלמים אין באין על חטא אף בכור אינו בא על חטא מה שלמים נאכלים לשני ימים ולילה אחד אף בכור נאכל לשני ימים ולילה אחד.

ולכאורה איך אפשר ללמוד מחטאת ואשם שהם מתנה לכהן מדיני קרבן, ואילו בכור הוא מתנה לכהן כקדשי הגבול, ומביא את דברי הבית הלוי (ח"א סי' ב' אות ז) שמבאר הא דאוכלים בשר קדשים פחות מכזית, דמצות אכילת

האם בכור מותר באכילה לנשי הכהנים?

"ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין לך יהיה" (ית, יח)

כחזה התנופה וכשוק הימין, של שלמים שנאכלים לכהנים לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם לשני ימים ולילה אחד, אף הבכור נאכל לשני ימים ולילה אחד. לך יהיה, בא רבי עקיבא ולמד, הוסיף לך הכתוב הויה אחרת, שלא תאמר כחזה ושוק של תודה, שאינו נאכל אלא ליום ולילה (רש"י) הרשב"א (נדרים יא, ב ד"ה בעיקרו) כתב בפשטות, שבכור אינו נאכל אלא לזכרי כהונה [והכי מבואר בראב"ד (השגות על הרמב"ם פ"א מהל' נדרים הי"א), עיי"ש. וכ"כ מאירי (נדרים שם)]. ותמוה, הא מקרא מלא דיבר הכתוב הכא גבי בכור: 'ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין'.

הקדמה

קושיא זו הקשה באמבוהא דספרי (כאן) דלהדיא מבואר כאן בקרא ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק התרומה הרי דדינו כמורם מקדשים קלים דנאכלים לנשיהם ועבדיהם.

ובכלי חמדה (פרשת כי תבוא אות ט') הקשה על הרשב"א ממקרא מפורש בפרשת ראה (דברים טו, יט-כ) "כל הבכור אשר יולד בבקר ובצאנך הזכר תקדיש לה' אלהיך לא תעבד בבכר שורך ולא תגז בכור צאנך. לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה במקום אשר יבחר ה' אתה וביתך", וא"כ מבואר שבכור אוכלים אתה וביתך, וביתו זו אשתו, וא"כ קשה על הרשב"א שאינו נאכל אלא לזכרי כהונה, וכותב הכלי חמדה 'ותמנהי שלא ראיתי מי שהרגיש בזה'.

ועוד יש להקשות דאיתא בתוספתא דזבחים (פ"ו הי"ז) הבכור והמורם מן התודה ואיל הנזיר נאכלין לנשים ולנשים ולעבדים ולשפחות זה הכלל כל שהוא אוכל בתרומה אוכל באילו וכל שאין אוכל בתרומה אין אוכל באילו. ומפורש דבכור נאכל לנשים ועבדים, ומכאן מקשה באמבוהא דספרי על דברי הרשב"א דמפורש דנשים אוכלות מבשר הבכור. וכן הקשה מרן ראש הישיבה הגראי"ל שליט"א באילת השחר (זבחים לז:). והנה הרמב"ם (פ"י מהל' מעשה הקרבנות ה"ה) כתב וכן הבכור שהרי

נאמר בו ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין, וכל אלו הנאכלים לכהנות נאכלים לעבדי הכהנים ולנשיהם כתרומה.

ובהל' נדרים (פ"א הי"א) כתב הרמב"ם אבל האומר פירות אלו עלי כחלת אהרן או כתרומתו הרי אלו מותרין שאין שם דרך להביא אלו בנדר ונדבה. והראב"ד שם השיג על הרמב"ם, א"א אנו רגילין לפרש מפני שהחלה והתרומה לכהן נכסיו הן וכחולין לגבי ישראל הן והחטאת והאשם כיון שקדושתן ע"י אדם מתפיס בנדר הוא שאין דוקא נדר ונדבה וזהו שרבי יעקב אומר מתפיס בכור אסור מפני שמצוה להקדישו ואף ע"פ שאינו נדר אבל מתפיס בחלת אהרן ותרומתו מותר אף על פי שחייב להקדישו והטעם כמו שפירשתי שזו נכסי כהן ונכסי אשתו ובנותיו אבל הבכור אינו אלא לזכרים שכל דברים אלו עניינם כאומר הרי הן כקרבן הקרב בירושלים.

והנה דברי הרשב"א בנדרים שם הם מדברי הראב"ד, וא"כ יש לומר דהראב"ד לשיטתו, אלא דא"כ יקשה דאיכא תוספתא מפורשת כהרמב"ם שנושי כהנים יכולות לאכול מבשר בכור.

וכן הקשה בקרית מלך (הל' נדרים שם) על דברי הראב"ד, שהביא שגם הרשב"א והמאירי בסוגיא זו דבכור אין נאכל אלא לזכרי כהונה אבל הוא תמוה ומפורש בתוספתא דזבחים ספ"ו דנאכל לנשים ועבדים.

קושיות נוספות על הרשב"א

ולפני שניגש לתשובות נביא עוד כמה קושיות שהקשו האחרונים על דברי הרשב"א: מהגמ' בבכורות (לג.) ת"ר בכור אין מאכילין אותו לנדות דברי בית שמאי וב"ה אומרים מאכילין אותו לנדות. מבואר שודאי נשים אוכלות מהבכור, והנידון רק על נדות. כן הקשה בבאר שרים (על הש"ס סי' מ'). וכן מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א בקרית מלך (פ"א מהל' נדרים שם). וכן באמבוהא דספרי (כאן) הקשה על דברי הרשב"א מדברי הגמ' בזבחים (קב:) פריך רב אחאי לימא ליה תן לי מבכור ואוכל משום דא"ל ומה במקום

קדשים הא לא הוי המצוה כלל על אדם מיוחד דהא לא הוי חיובא אקרקפתא דגברא רק המצוה דבשר קדשים יהיו נאכלים.
וא"כ יש לומר דבכור הוקש לחטאת ואשם ואף שלמסקנה בכור נאכל לשני ימים ולילה אחד שהוקש לשלמים, מ"מ בשאר הדברים יש בו דינים כמו חטאת ואשם, ולכן אף שנאכל לשני ימים ולילה אחד, אכתי יש בו חלק מדיני אכילת קרבנות, וממילא את הכזית הראשון של הבכור יש בו כדיני

חטאת ואשם שיש בו דיני שאר הקרבנות ובה דינו גם שאינו נאכל לנקבות וזה מה שכתב הרשב"א בנדרים, אך מאידך שאר אכילת הבכור הוא כשלמים שנאכל לשני ימים ולילה אחד ודינו דנאכל גם לנשים, וזה הילפותא של כחזה התנופה וכשוק התרומה הנאמר כאן, וגם אלו הם דברי התוספתא וכל שאר הגמ' שמוכח מהם שנשים אוכלות מבכור, ולפי"ז אתי דברי הרשב"א שפיר.

שמחת התורה

שו"ת בעניני הפרשה והמועד **הרה"ג רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א**

יכול להתקיים אלא כשכל אחד ואחד מישראל בתוכו. וכיון הכלל פגום, אף בקרבן התמיד של הכלל לא נתקבל כולו.

ורצה משה רבינו שבכך שיתעוררו קרח ועדתו שע"י המחלוקת פרשו מכלל ישראל, ולכן אין האש שורפת את כל התמיד, ורצה לעוררם שיש חלק מכלל ישראל שיחסר ע"י פרישתם מהכלל, ולא יהיה הכלל שלם.

ואולי אפשר לומר שמסתמא קרח ועדתו הרגישו בדבר, אלא שאמרו שהא גופא סימן שטענותיהם צודקות, דהנה חלקו של משה ואהרן לא עוכל.

אימתי נאמר 'הבדלו' ואימתי נאמר 'הרומו'?

כשקרח הקהיל את העדה על משה, נאמר (טז כא): 'הבדלו מתוך העדה הזאת ואכלה אתם כרגע'. ואילו למחרת כשעם ישראל התאונן אתם המתם את עם ה', נאמר (יז י): 'הרמו מתוך העדה הזאת ואכלה אתם כרגע ויפלו על פניהם'. והקשה הג"ר אהרן ביין מדוע כאן נאמר 'הבדלו וכאן הרומו, דבשני המקומות תרגם אונקלוס: 'התפרשו מגו כנשתא'. ואם כן הכל ענין אחד הוא.

א. הרשב"ם (יז י) פירש, וז"ל: 'ולמעלה אומר 'הבדלו, וכאן אומר הרמו, שמשמע להבדל יותר לפי שכבר יצא הקצף'. עכ"ל.

ב. רבינו חיים פלטיאל (יז י) פירש, וז"ל: 'ולעיל אמר 'הבדלו, שהיו מעורבים וכאן שלא היו מעורבים אמר הרומו'. עכ"ל.

ג. האלשיך (יז י) פירש, וז"ל: 'אך הוא כי הבדלה תורה על רעת העדה, שהם כמנודים ומצוה ליבדל מהם. אך באומרו הרמו הוא לשון תרומה והפרשה בעלמא. כלומר זכותכם מגן בעדם. הרמו וכו' ואכלה אתם, כדי שיתעוררו לתקן בשמוע כי זכותם מועלת למו. וגם כאב האומר הניחוני ואמית את בני, למען יבקשו להצילו. על כן אמר משה בלבו הנה אינם כמנודים שאפרוש כי הלא לא אמר 'הבדלו, וגם להתפלל אין פנאי. וגם לא להקטיר קטורת משני טעמים. אחד, כי אמר ואכלה אתם, כי הוא על ידי עצמו יתברך. ואם כן אין הקטרת מועיל בלי תשובה, כאשר למדנו מלשון המדרש. אם לא בהיות הפקידה על ידי מלאך להתיש כחו. שנית, כי אמר כרגע, ואם רגע שאול יחתו אין פנאי להקטיר. על כן לא פירשו מהעם להגין עליהם, כי אם נפלו על פניהם כאומרים מותנו תחתיהם, כענין מאמר ספר הזוהר. כי זו כוונת נופלים כמוסרים עצמם למות. ומה גם כי על כבודם היו לוקים, על אומרים אתם המיתם וכו'. ובזה היקלו ברעה, וישוב ה' מעשות הרעה אשר דיבר על ידי עצמו יתברך'. עכ"ל.

המשך חכמה (יז י) פירש, וז"ל: 'היינו, שלמעלה (טז, כא) אמר 'הבדלו מתוך העדה, ו'הבדל' מצאנו על הפרש פירודי, לא על הבדל במעלה. כמו (ויקרא ה ח) 'לא יבדיל' [בחטאת העוף]. ו'הרמה' מצאנו על הרמת מעלה, ושורשו מלשון רם, היינו התנשאות, וכמו תרומה מחולין. ולזה שאמר 'הרומו', לכן אמר 'כי יצא הקצף', שהרי נפלו כבר במדרגתם, ואינם רק כשיירי תרומה, ופשוט'. עכ"ל.

מדוע הוצרך משה להתפלל שלא יתקבל קרבנם? והרי היו מומרים!

'אל תפן אל מנחתם' (טז טו)

ופירש רש"י, וז"ל: 'והמדרש אומר, יודע אני שיש להם חלק בתמידי צבור, אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון, תניחנה האש ולא תאכלנו'. עכ"ל.
וצ"ב דמשמע דלולי תפילת משה היה מתקבל קרבנם לרצון, והרי היו מומרים, כדאיתא בירושלמי (סנהדרין פ"י הא): 'רב אמר קרח אפיקרסי היה, מה עשה עמד ועשה טלית שכולן תכלת, אתא גבי משה, א"ל משה רבינו טלית שכלה תכלת מה שתהא חייבת בציצית. אמר לו חייבת, דכתיב (דברים כב יב) גדילים תעשה לך וגו'. וכו'. באותו שעה אמר קרח אין תורה מן השמים, ולא משה נביא, ולא אהרן כהן גדול'. ע"כ. ואין מקבלים קרבן מהמומר, כדאיתא בחולין (ה).
וביותר צ"ב דפשטות הפסוק קאי על דתן ואבירים, והם ודאי היו רשעים. 'וזבח רשעים תועבה' (משלי כא כז).

א. משה התפלל שלא תאכלנו האש, ויהיה היכר ושינוי, ויתעוררו לתשובה.

ב. יל"ע אי נחשב בזה מומר לכל התורה כולה, דקיימו התורה ורק אמרו אינה מן השמים, ואף שאין לו חלק לעולם הבא כדן אפיקורס, אפשר שמומר לכל התורה כולה לע"ז ולחלל שבת בפהרסיא אינו. ורק מומרים הללו נפסלו. אלא שמשה רבינו התפלל כיון שהם מומרים על הכהונה גדולה של אהרן, יוכר הדבר שהם מומרים לאותו דבר, והיינו לעבודת הקרבנות, וממילא קרבנם אינו מתקבל. ויוכר דעבודת הקרבנות תלויה בכהונה, ואין בזה ב' דינים נפרדים.

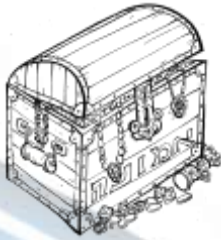
ג. תמיד אינו נפסל מפני חלקם של פושעי ישראל. וכפי שכתב בזכר יצחק (ח"א סי' ב ד"ה ועל דבר), וז"ל: 'נראה דאין חילוק בזה [בין לצרף פושעי ישראל למנין בשחרית ובין מוסף שהוא כנגד קרבן] דרק בעצמו אינו יכול להקריב קרבן, אבל קרבן צבור שהוא כללי, והוא מתכפר ביחד עם כל ישראל בזה לא מצינו, כמו שאמרו בקטורת דקרב חלבנה עם יתר הסמים (כריתות ו:). ובקרא (עיינן חולין ה.) לא מצינו כי אם בקרבן יחיד ולא בקרבן צבור'. עכ"ל. והיינו דאין הכלל נפסל משום המומרים שבו. ואפשר שמשה רבינו התפלל שיצאו הללו מהכלל.

ד. נראה שעיקר כוונת משה רבינו היה להורתם שע"י המחלוקת כלל ישראל נפגם, והכלל הוא חסר אבר במה שפרשו מהכלל, ואין הכלל

כיצד ניתן לברר את חלק קרח ועדתו בתמיד?

עוד קשה שהרי אין ברירה בדאורייתא (ביצה לה.), ואם כן כיצד יבורר מהו חלקו של קרח ועדתו. ותו שהרי אין התמיד שותפות של כל יחיד ויחיד, אלא שייך לכל הכלל, כפי שביאר הרמב"ן (ריש ויקרא). ובשותפות של הכלל לא שייך לבטל חלק.

א. נראה שעיקר כוונת משה רבינו היה להורתם שע"י המחלוקת כלל ישראל נפגם, והכלל הוא חסר אבר במה שפרשו מהכלל, ואין הכלל

מרגליות שאול

חידושים ומכתבים מגדולי הדור מתוך כתבי הגה"צ רבי שאול מרגליות זצ"ל

תשובות שכתב הגר"ש מרגליות בעלון

מעדני אשר

ט [שאלה: כתב המג"א בסימן רס"ז א' שאם עשה קידוש מפלג המנחה ואכל, צריך לחזור ולאכול בלילה כדי לקיים שלש סעודות בשבת. וצ"ע למה צריך לאכול עוד כזית, אם נאמר שלא יצא בכזית הראשון א"כ אף לא יצא ידי חובת קידוש, דאל"כ לא היה קידוש במקום סעודה.

תשובה: י"ל שפת צריך שתהא בלילה. וקידוש יוצאים אפי' ביום. ומצינו בשו"ע דקידוש במקום סעודה יוצאים אף במזונות.

י [שאלה: בגמ' בשבת דף סט ע"ב אמר רב הונא היה מהלך במדבר ואינו יודע מתי שבת מונה ששה ימים ומשמר יום אחד, ובכל יום עושה רק כדי פרנסתו. ויל"ע מה יהיה באופן שיהיה לו פלאפון ויכול להתקשר לברר מתי שבת האם נאמר לו שיהא מותר לו לעבור פעם אחת איסור כדי שישמור שבתות הרבה כדן או"ד לא.

תשובה: י"ל שלא. דרק בנמצא במצב של פיקוח נפש אמרי' סברא זו.

יא [שאלה: בגמ' הנ"ל אמר רבא בכל יום ויום עושה לו כדי פרנסתו ויל"ע למה לא יעשה קידוש בכל יום שהרי ספק דאורייתא לחומרא ועוד מבואר דבכה"ג מניח תפילין כל יום ויל"ע אי מברך עליו דהרי איכא חשש ברכה לבטלה.

תשובה: י"ל שקידוש ילפינן מקרא דזכור את יום השבת לקדשו ורק ביוזע שזה שבת זוכרו וכאן אינו יודע כלל וכל הקידוש הוא שלא תשתכח תורת שבת. ולענין ברכת תפילין יע' בשו"ת דובב מישרים ח"ב סימן י"ח שכותב שמברך.

יב [שאלה: מצוי בסעודות שב"ק שמעבירים פרוסת המוציא מאחד לשני מטעמי נימוס או לפי הגיל. וצ"ע מדוע אין בזה משום אין מעבירין על המצות גם צ"ע מדוע לא מקפידים בהדלקת נרות על אין מעבירין על המצות דומיא דנר חנוכה.

בסעודות י"ל שאין מעבירין היינו כשמחליט הוא בזה משא"כ כאן כפוף לבעה"ב. ובנר שבת י"ל שכיון שיש חשש שיכוח לא מקפידים בזה.

יג [שאלה: כתב הנצי"ב בפירושו העמק דבר לפרשת קרח בהרחב דבר עה"פ והנה החל הנגף, וז"ל מזה יש ללמוד ביו"ט שחל בערב שבת ובשבת יהיה ענין סכנת נפשות ונצרך לעשות מלאכה ביו"ט או בשבת משום פיקוח

נפש אם ברור שתהיה הסכנה בשבת יותר טוב להקדים המלאכה ביו"ט דקיל משבת וכו'. והקשו ע"ד מהא דשנינו במשנה אין בין יו"ט לשבת אלא מלאכת אוכל נפש, ומשמע דבשאר דברים שוו להדדי, ועוד צ"ע הא מכיון שעכשיו אינו בפיקוח נפש מה שייך להתיר לדחות עכשיו יו"ט מחמת פיקוח נפש שלמחר.

תשובה: נראה לומר על הקושיא מהמשנה דאין בין שקאי על היתר דיו"ט ולא על חומרו של האיסור. והסברא י"ל שכתוב ושמרו בני ישראל את השבת, פירוש שתצפה שהשבת תהיה שמורה שאם צריך לחללה יהיה לפני כן.

יד [שאלה: הגמ' בשבת דף צ"ה ע"א אומרת ת"ר החולב המחבץ והמגבן וכו' שגג בשבת חייב חטאת הזיד ביו"ט לוקה ארבעים. וצע"ג מדוע שינה התנא של הברייתא משבת ליו"ט, היה צריך להשוות יו"ט לשבת ולומר או תרוויהו בשוגג או תרוויהו במזיד.

תשובה: י"ל שבשבת שייך חיוב חטאת גם בשוגג וביו"ט עונש הוה במזיד. **טו** [שאלה: כתבו התוס' בשבת צ"ד ע"א ד"ה ר"ש, וחופר גומא ואינו צריך אלא לעפרה ובמשכן היו צריכין לגומא לנעוץ בה או לדבר אחר, והקשה השפ"א שם שלכא' היה משכח"ל מלאכה זו גם במשכן שהרי היו צריכים למלאות מזבח הנחשת באדמה. ולכא' דבריו צ"ע מאוד שהרי לא כל דבר שהיה במשכן הוה מלאכה א"כ מה אכפ"ל בזה שמצינו כן במשכן שהיה צורך אולי אי' מלאכה, ואפילו א"נ שהוה מלאכה אולי לקחו מעפר תיחוח המצוי לרוב במדבר.

תשובה: י"ל שבמלבי"ם באילה"ש פרק מ"ט פסוק י' פ"י שיש הבדל בין עפר לאדמה בתלוש. אדמה הוה רגבי וי"ל שאדמה לא סגי עפר תיחוח אלא צריך לחפור לזה.

טז [שאלה: במלאכת הוצאה בשבת דף צ"ב ע"א שנינו במשנה המוציא בין בימינו ובין בשמאלו חייב שכן מצינו בבני קהת ולכא' ילה"ק בהא דקו"ל דהמוציא את החי במטה פטור אף על המטה שהמטה טפילה לו ועל החי אינו חייב שהרי חי נושא את עצמו. ולכא' אמאי לא נילוף ממשא בני קהת, שהיו נושאים את הארון והארון נשא את עצמו ואת נושאו אתו וא"כ לגמר מינה דחייבין גם על נשיאת חי שנושא את עצמו. עוד יש להעיר כיון דקו"ל דארון נושא את נושאו, א"כ איך ילפינן ממשא הארון ע"י בני קהת דהמוציא משאו למעלה מי' חייבים הרי שם בכלל ל"צ להיות חייב משום שכן כח אחר מעורב בו

תשובה: י"ל דליפינן ממשא בני קהת שהם נשאו דבר כבד ולא הם עשו הנס אלא ד' ועפ"ז מיושב גם הקו' הב' שילפינן ממה שסחבו הם בלא נס.

יז [שאלה: כתוב לא תבערו אש וכו' ולמדו חז"ל מכאן דאין הורגין חייבי מיתות ב"ד בשבת. ומ"מ בסנהדרין דף ע"ב ע"ב מבואר לגבי בא במחותרת דדרשינן אין לו דמים בין בחול בין בשבת, ומפרש בגמ' דהו"א דלהוי ככל חייבי מיתות ב"ד דאין הורגים אותו בשבת קמ"ל. וצ"ע מאי ס"ד דלא נהרוג את הבא במחותרת והא יש כאן פיקו"נ של הנרדף ופשיטא דבהצלה אין דנין דין איסור חילול שבת דהא שבת נדחתה מפני פיקו"נ ואף אם יש איסור חילול שבת למי שהרג חייבי מיתה בשבת, אבל הרודף שבאנו להציל הנרדף פשיטא שיהא מותר דפיקו"נ דוחה שבת.

תשובה: י"ל דהו"א שלא יעמוד עצמו על ממונו וא"כ לא יצטרך להרגו בשבת קמ"ל שא"צ זה (ומש"כ דהוי חייבי מיתות, בגר"ח הלכות רוצח פ"י פי' שכל רודף יש לו חיוב מיתה)

יח [שאלה: ילפינן מסמיכת הקרא בפרשת ויקהל דששת ימים תעשה מלאכה וגו' דבנין ביהמ"ק אינו דוחה את השבת וכמו שהביא פירש"י שם. ולכא' דביבמות דף ו' ע"א ילפינן מקרא דאת שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו שאין בנין ביהמ"ק דוחה שבת. ולמה לא למדו מזאת מהסמיכה הזאת. עוד קשה האיך היה מקום לחשוב שבנין ביהמ"ק ידחה שבת הרי בנין ביהמ"ק זו מ"ע ואילו בחילול שבת עובר בעשה דביום השביעי תשבחות ובלאו דלא תעשה כל מלאכה ואין עשה דוחה ל"ת ועשה.

תשובה: י"ל דהא דלא למדו מהסמיכות היינו דרק לאחר שיש דרשא גמורה י"ל שאתי לזה ובמשה"ק מאי טעמא צריך קרא הא הוה עשה ול"ת, תני' בגו"א שהו"א שרק מלאכה של אדם נאסרה משא"כ מלאכת שמים שרי קמ"ל.

יט [שאלה: שיטת הפמ"ג ורעק"א בסי' ש"יז שקשר שדעתו להתירה במו"ש מותר לקשרו בשבת, ויל"ע לפ"ז איך שייך להתחייב סקילה על קושר בשבת, הא לעולם הוה התראת ספק שאין אנו יודעים מתי דעתו להתירה, והוא עצמו אינו נאמן דאין אדם משים עצמו רשע.

תשובה: י"ל שאיירי בדבר שאין דעתו להתירה כגון קשר גמלים.

כ [שאלה: צ"ע מי שתניוקו בוכה והדרך להרגיעו היא להראות לו מכונית נוסעת האם מותר בשבת לעשות כן ואולי אפילו שהוא קטן הוא נהנה ממעשה שבת או עכ"פ סופה לתינוק שלו הנאה ממעשה שבת ואולי אי"ז מדינא. מה הדין בכל זה

תשובה: י"ל שמן הדין מותר דרע"א כותב שמותר לספות איסור דרבנן כשה צורך התינוק וה"נ מעשה שבת הוה איסור דרבנן מיהו אי"ז ראוי שזה חילול ד'.

כא [שאלה: מי שבורר בשבת אוכל מתוך פסולת בידו כדי לאכול בסעודת בין הערבים דקו"ל שחייב חטאת ואח"כ נמלך ואכלו לאלתר אם חייב חטאת או לא. וכן יש להסתפק אם ברר בכה"ג שבביל לאכול לאלתר ונמלך לאכול רק לבין הערבים האם חייב חטאת או לא.

תשובה: במקרה הראשון לא תועיל מחשבתו ליפטר שסו"ס הוה דרך מלאכה ובמקרה השני לא יתחייב חטאת מיהו בשעה"צ כותב שאין ראוי לנהוג כן.

כב [שאלה: חידה איך יתכן שאדם יוציא מרשות לרשות ויעבור על הוצאה אעפ"י שבאמת בפועל לא הוציא כלום.

תשובה: בשו"ת הלכות קטנות ח"ב סימן מ"א כותב בכתב גט בכתובת עקעק על עבדו ויוצא לרה"ר ע"מ לילך לאשה ולגרשה.

כג] **שאלה:** בגמ' נזיר ג' איתא מיין ושכר יזיר והוא מיבעי ליה לאסור יין מצוה כיון הרשות מאי היא קדושתא ואבדלתא הרי מושבע ועומד מהר סיני, ופירש"י שם דקושיית הגמ' דלא יתן נזיר אסור בקידוש על היין כיון שקידוש על היין הוא מהתורה ומצוה זו דוחה איסור שתיית יין של נזיר ותמוה מ"ט נזיר

מותר בשתיית יין של קידוש והרי יכול לשמוע קידוש מאחר או שיעשה קידוש על הפת ולא יצטרך לדחות איסור שתיית יין של נזירתו.
תשובה: י"ל שאיירי שאין לו אחר לשמוע ממנו ואין לו פת.

שביבי חיים

וארטים נפלאים לפרשת השבוע מתוך שיעורו של הרה"ג רבי חיים אייזנבאך שליט"א
ניתן לשמוע את השיעור בקו השיעורים הקצרים, שמספרו: 072-380-9143 שלוחה 6

פרשת שלח - לבני חוץ לארץ

א. "כולם אנשים" (י"ג, ג) אומר רש"י באותה שעה כשרים היו. ולפ"ז יובן בדרך צחות מדוע הוחרס מהארבעים שנה ט"ו ימים. כלו' אחרי שנגזר שיהיו ישראל מ' שנה במדבר (יום לשנה יום לשנה), יקשה והלא נכנסו לארץ בי' ניסן וא"כ חסר ד' יום שלא היו בכלל במדבר. וחוף מזה הרי כתוב בפסוק (דברים א', ב') "אחד עשר יום מחורב", כלו' שהדרך ממצרים לאר"י היתה ממילא צריכה להיות י"א יום, ונמצא שט"ו ימים נחסרו מהעונש לש' שנה. וע"פ רש"י יבואר שכיון שהחשבון הוא שהיו כל חודש כנגד ב' שעות ביום (כיון שיש כ"ד שעות ביום, וכ"ד חצאי חודש בשנה נמצא כנגד כל שעה חצי חודש) א"כ חצי חודש לא היו צריכים ליענש, שהרי "באותה שעה כשרים היום" ולכן חסרו ט"ו ימים. (ר' אייזל חריף)

ב. "כולם אנשים ראשי בני ישראל המה" (י"ג, ג) פירש"י "אנשים" לשון חשיבות, ואותה שעה כשרים היו. ולקמן על הפסוק "וילכו ויבואו אל משה" (פסוק כ"ו) פירש"י שכמו שכשחזרו היו בעצה רעה אף הליכתן בעצה רעה, ולכאו' הדברים סותרין זה את זה. והביאור בזה הוא, שכשנבחרו היו כשרים, כלו' עד שנבחרו היו כשרים, והאמינו בה' שיכניסם לארץ כמו שהבטיחו משה ע"פ ה', אך מיד כשנבחרו באו לכלל גאווה, ואז נדמה להם שהם נבחרו להיות דיינים ופוסקים להכריע על ביאת הארץ, אם זה אפשרי וכדאי, ובאמת לא לזה נשלחו, אלא רק לומר מושג מה על מהות הארץ אשר עומדין ליכנס, והם בגאותם חשבו שנשלחו כדי לברר עיקר עניין ביאת הארץ, ואפי' שהובטחו מה', מ"מ נתקלקלה אמונתם, כי הגאווה מקלקלת ומחרבת האמונה ר"ל, וחשבו שעיקר ענין הכניסה לאר"י צריכה בירור והכרעה והם הם יהיו המכריעים, וכל הגאווה הזאת באה להם אחרי שכבר נבחרו, ומשא"כ קודם לכן כשרים היו. (ברכת פרץ)

ג. "למטה יוסף למטה מנשה" (י"ג, א) יוסף הוזכר רק אצל מנשה, ולא אצל אפרים, וזה כיון שיוסף הוציא דיבת אחיו רעה אל אביהם, אזי כאן הוזכר שייכותו אצל המרגל של מנשה שהוא היה ממוציאי דיבת הארץ רעה, ולא הוזכר שייכותו אצל אפרים שהמרגל היה יהושע בן נון, שהוא הרי לא דיבר רעה על הארץ. (דעת זקנים)

ד. "ויקרא משה להושע בן נון" (י"ג, ט"ז) פירש"י התפלל עליו קה יושיעך מעצת מרגלים. ויש להבין מדוע התפלל משה על דוקא על יהושע תלמידו, וכי יש משוא פנים בעניין ובתרגום יהונתן מבאר שחשש על יהושע שימשך אחריהם כיון שהיה עניו מאד דהיינו שחשש שיהושע לא יראה את עצמו ראוי לחלוק עליהם, ולכן התפלל שלא יכשל בגללם. בגור אריה מבאר, שכיון שיהושע היה תלמידו של משה, חשש משה שאם ח"ו ימשך יהושע בעצת מרגלים, יטילו דופי במשה, והחשש הגדול זה משום שחטא המרגלים היה משום חיסרון באמונה, ואם יהושע יגרר אחריהם. ויאמרו שזה בגלל משה, יצא מזה שלא יאמינו במשה שהוא נביא ה', ויכול להביא לפקפק בתורה עצמה. החפץ חיים מבאר, שמשם ידע שאם יתייעצו המרגלים עם יהושע הוא יעמוד נגדם ויוכיחם, והם יכולים להתייעץ להרע לו, לכן התפלל עליו שה' יושיעו מעצת המרגלים (שירצו להרע לו), אך שונה היה כלב בדרכו

בעבודת ה', שהוא היה אתם כדי שיוכל לגלות את האמת, וא"כ לא היה חשש שהמרגלים ירצו לפגוע בו.

ה. "והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי בכורו ענבים" (י"ג, כ). ר' יהודה אסאד מבאר הקשר בין לקיחת הפירות לכך שהימים ימי בכורי ענבים, שהנה מה שמשם אמר להם "ולקחתם מפרי הארץ" הכונה שיקנו פירות, ולא שיקחו בעצמם. אך לכאו' יש להבין מדוע צריך לשלם עבורם, והלא ארץ ישראל ירושה לנו מאבותינו, אמנם יש דין שפרי בשל שאינו צריך לקרקע הרי זה כמטלטלין, וא"כ אחרי "שהימים ימי בכורי ענבים", הוצרכו לקנותם כיון שהרי אינם נחשבים כקרקע, וזה בא הפסוק לומר לנו, מדוע הטעם שם לקנותם ולא לקחתם בעצמם. (שלל רב)

ו. "בצורות בשמים" (י"ג, כ"ח) רש"י מפרש שהבתים היו עגולים. ויש להבין שהרי המרגלים ביקשו לגנות את הארץ, ומה הגנאי בכך שהבתים עגולים. ומת' הגר"ש קלוגר שהנה בפר' מצורע שמדובר על נגע בתים אומר רש"י שזו בשורה טובה לישראל, כיון שהאמוריים החביאו בקירות בתיהם מטמונים, וע"י הנגע שיצטרכו לנתוץ את הקיר ימצאו את האוצר. והנה יש הלכה (מס' נגעים י"ב, א') שדיני נגעים לא חלים בבית עגול, ורק בבית שקירותיו מרובעים יש נגעים ולפ"ז יובן היטב, שהמרגלים התכוונו לגנות, שאפי' את המטמוניות שהובטחו לא יקבלו, שהרי הבתים עגולים.

ז. "ויהס כלב את העם" (י"ג, ל') פירש"י השתיקם וכו' התחיל לומר להם וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם, סברו כולם שידבר בגנותו. ויש להבין מדוע חשבו שידבר בגנותו? אלא שיש כלל גדול שמי ששונא את חברו אינו מזכירו בשמו.

כמו שר' מאיר קנסהו לקוראו בשם "אחרים" ולא בשמו, וגם כאן שהזכיר "בן עמרם" ולא "משה" סימן שאינו בא לדבר בשבחו. וכן יש במגילה (טז). שכשעבדי אחשורוש שהקריאו לפניו את ספר הזכרונות שאמרו על מרדכי "לא נעשה עמו דבר" שלא דברו מאהבת מרדכי אלא משנאת המן, והנה לא הזכירו שמו, סימן שלא אהבוהו. וכן אחי יוסף הראו את הכתונת לאביהם ואמרו לו "הכר נא הכתונת בנך היא" ולא אמרו יוסף, ואח"כ יעקב אמר "טרופ טרופ יוסף". וכן יש ראייה משאול המלך שקרא תמיד לדוד בשם "בן ישי", ויהונתן בנו קראו תמיד דוד. (טעמו וראו)

ח. "וכי יגור אתכם גר או אשר בתוכם לדורותיכם ועשה אשה ריח נחוח לה" (ט"ו, י"ד) הנה בזמן המקדש הוצרכו הגרים להקריב קרבן בשעת הגיור, ובזמן הזה היה אפשר שא"א להתגייר כיון שא"א להביא קרבן, ע"ז אומר הפסוק "או אשר בתוכם לדורותיכם" שגם לדורות אפשר להתגייר, ומ"מ חייב להביא ג"כ קרבן גירות, וזה יהיה כאשר יבנה ביהמ"ק. (העמק דבר)

ט. "מראשית עריסותיכם תתנו תרומה לה" (ט"ו, כ"א) עריסה זה גם לשון של מיטה, ואפשר לומר בדרך רמז שאומר הפסוק ש"מראשית עריסותיכם" מיד כשקם מהמיטה, "תתנו תרומה לה" יש להתחיל בעבודת ה'. (מעינה של תורה)

י. "ואם נפש אחת תחטא בשגגה" (ט"ו, כ"ז) זה מדובר על חטא עבודה זרה. הנה בכל חטא אין הקב"ה מצרף מחשבה למעשה, חוף מעבודה זרה שהקב"ה מצרף מחשבה למעשה. והיה מי שביאר, שכל חטא במחשבה אינה מצטרפת למעשה, כיון שהיחיד שיודע מחטא זה, הינו רק הקב"ה, והקב"ה הוא האב של ישראל וקרוב פסול לעדות. אבל כאשר אדם חוטא בע"ז הריהו כמו

שמראה שאינו בנו של הקב"ה, וא"כ הקב"ה יכול להעיד, ולכן מצטרף למעשה.

יא. "ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת" (ט"ו, ל"ב) הנה הפסוק מדגיש שפרשת המקושש היה כשהיו ישראל במדבר, שהנה

הגמ' בשבת (צב.) אומרת שחטאו היה שהעביר ארבע אמות ברשות הרבים, והנה תמיד המדבר אינו נחשב לרשות הרבים, אלא רק כשהיו ישראל במדבר (שבת ו:), ולכן מקדים הפסוק ואומר שהיו ישראל במדבר, שאז יש לה דין רשות הרבים, ואח"כ סיפרה התורה על מה שעשה המקושש. (אור החיים)

ביאורי תפילה

כוונות על דרך הפשט בתפילה, מתוך הספר 'תפילת כל לב' הרה"ג רבי אריה יהודה פרידנר שליט"א

ראה בעינינו

ראה בעוני הכלל והפרט היינו את עוני ישראל בין העמים שהם מזולזלים ע"י האומות. וכן את עוני עובדי ה' וכן את עוני של כל אדם.

ורִיבָה רִיבָנו

עמוד לימינו מיד עושקנו ולוחצנו וגאל אותנו.

וגָאֵלְנוּ מִהָרָה

הריב שתריב עבורנו יהיה הגאולה שלנו כלומר אין אנו מבקשים נקמה בברכה זו אלא גאולה גאולת הכלל והפרט. וכפי שמצינו ביצחק שרבו עימו על שתי בארות האחת עושק והשניה שטנה והקב"ה עזרו ע"י שמצא באר שלישית ולא רבו עליה ויצחק קרא שמה רחובות כי הרחיב ה' לנו. כלומר ה' לא החזיר לו את בארות עושק ושטנה אלא נתן לו באר אחרת שעל ידה הרחיב לו.

למען שמך

כאשר הקב"ה מיטיב עם המייחלים לחסדו שמו מתגדל כמו שמצינו בכמה וכמה פסוקים כגון "והושיעניו למען שמך" "וכפר על חטאתינו למען שמך" ועוד. ומוזכר עניין זה לראשונה בברכה זו כי הצורך בגאולה וישועה של הכלל ובד"כ גם של הפרט ניכר לעיני כל ולכן גם הגאולה והישועה תתפרסם, וע"י יתגדל שמו של הקב"ה.

כי גואל חזק אתה

אין מי שיכול לעצור בעדך מלגאול אותנו. והיות והבקשה בברכה זו היא הצלה מאחרים יש לה מתנגדים מצדם וכגון בגאולת מצרים שרו של מצרים קיטרטג על עם ישראל ואמר הללו עובדי

עבודה זרה, וכן המלאך עוזא ביקש רחמים על המצרים כאשר כבר היו בתוך הים לכן מזכירים שה' הוא גואל חזק ואינו צריך לשמוע למנסים למנוע את הגאולה.

ברוך אתה ה'

ברכת הגאולה היא ממך ומכח מציאותך ותתברך בברכה זו היינו שתגדל הברכה ותחיש הגאולה העתידה, ועד אז תחיינו ותחזקינו בגאולה היום יומית

גואל ישראל

בלשון הווה כי גם לפני הגאולה השלמה לכלל ולפרט, קיימת גאולה בכל רגע ורגע שהרי עם ישראל חי וקיים ככבשה בין שבעים זאבים. וכן גאולת האדם הפרטי שמחזיק מעמד גם במצב קשה.

[ברכת רפאינו נתבארה בשבוע שעבר]

ברך עלינו

יש הבדל בין ברכנו לבין ברך עלינו שלשון עלינו הוא מוטלת עלינו חובה כמו שמצינו "עלינו לשבח" כלומר אנו חייבים לשבח. ולפ"ז הכוונה במילים אלו היא להסביר מדוע אנו צריכים ברכה. שהרי מצינו עושר שמור לבעליו לרעתו. אבל אנו מבקשים ברכה כדי שנמלא על ידה את חובותינו היינו קיום המצוות בצורה הטובה ביותר.

ה' אלקינו

מוזכר כאן ה' אלוקינו לומר שאנו מחוייבים למצוות ה' ולכן מבקשים ברכה כדי לעשותם כראוי כנ"ל.

את השנה הזאת

הבקשה היא רק על שנה זו שכן מזונותיו של אדם קצובים לו מערב ראש השנה עד ערב ראש השנה כלומר כל שנה נידונה בפני עצמה.

ואת כל מיני תבואתה

יחשוב על כל מיני ההשתדלויות שעשה בעינינו הפרנסה ויתפלל עליהם כדי שבזמן שתחול עליהם הברכה יזכור שהברכה חלה בזכות התפלה ולא יתפתה לחשוב שההשתדלות גרמה.

לְטוֹבָה

שהברכה תנוצל לצורך קיום מצוות ומעשים טובים ולא יהיה בבחינת עושר שמור לבעליו לרעתו.

[בחורף] ותן טל ומטר לברכה

צ"ב מדוע בחורף מזכירים טל בברכה זו ואילו בקיץ לא מזכירים טל כלל אלא רק אומרים ותן ברכה ולא אומרים ותן טל לברכה. ונראה להסביר ע"פ הריטב"א במסכת תענית, האומר שהגם שאין חובה להזכיר טל היות ולא נעצר אבל טל של ברכה כן נעצר והיה ראוי להזכירו אלא הואיל ואין טל של ברכה דבר נפרד מטל שאינו של ברכה אלא הברכה היא תבלין של הקב"ה להשביח את הטל הרגיל ואין ניכר בפ"ע, לכן מתייחסים אליו כטל רגיל שאינו פוסק. ולפ"ז היות וטל כשלעצמו אינו ברכה אלא הוא רק כלי לברכה ה'. בחורף שמזכירין את ברכת הגשם שהוא גם הברכה וגם הכלי מפרטים גם בברכת הטל את הכלי שהוא הטל אבל בקיץ שלא מזכירים גשם רק טל והטל

כשלעצמו הינו רק כלי לברכה לכן מזכירין רק את העיקר שהיא הברכה.

[בקיץ] ותן ברכה

ע"פ הריטב"א במסכת שהבאתי [במוריד הגשם] הקב"ה נותן ברכה בקיץ דרך הטל אבל העיקר זו הברכה ולכן מזכירים רק ברכה כמפורט בקטע הקודם.

על פני האדמה

מצינו בפרשת בראשית על הפסוק תוצא הארץ דשא עשב וכו' שהקב"ה ברא את הצמחים שהם פרנסת האדם בתוך האדמה ולא הוציא אותם כי חיכה לתפלת האדם שבתפלתו יוציאם. ולכן בנוסח ברכה זו אנו מבקשים שהברכה הקיימת תצא על פני האדמה מכח התפלה.

ושבענו מטובה

יש טוב שהוא מצד עצמו ראוי להשביע אלא שאין האדם ראוי לשבוע מצד מצבו ועל זה מתפללים שבענו מטובה שנשבע מהטוב ולא יגרום מצב שלנו שלא נוכל להינות מהטובה.

וברך שנתנו בשנים הטובות

שנים הטובות של אבותינו ושלנו. של אבותינו כמו שנאמר אצל אברהם וה' ברך את אברהם בכל ואצל יצחק שהיה עושרו יותר משל אבימלך ושל יעקב שנאמר ויפרץ האיש מאוד מאוד וכו' ושנות מלכות שלמה וכו'. וכן יזכור התפלל את שנותיו הטובות שלו שברכו ה'.

ברוך אתה ה' מברך השנים

הברכה היא ממך ומכח מציאותך ותתחזק ברכה זו ותברכנו.

מחודדים בפיץ

חידון לשולחן השבת על פרשת השבוע **הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א**

ברכת מזל טוב חמה ולבבית
נשגר לעורך המדור
הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א
לרגל אירוסי בתו
יהי רצון שיעלה הזיווג יפה
לתפארת המשפחות הרוממות
מערכת לריקה ומקירה

חידון מחודד

- המספר בשושלת שהטעה ומספר הקניינים בברית מלח.
- מאיזו "שחרית" נמנע משה רבנו.
- ברכת "והרביתי אתכם" נצבה אצל קורח וגלית.
- ד' עשה לתלונות בפריחה ולמים ברוח.
- ביטוי משותף, בהתפתחות תינוק, בצמיחה ובתשלום פעולה.
- כנוגה קדים מראה כהן.

- נראה שמתרחקת ממחלה, אך היא מקרבת המיתה.
- מתי מפרישים תרומה מ"חלב".

חידון לפי סדר א-ב

- כמעט נלכד בעדת קורח (טז, א')
- כל טהור בכהנים יאכלנו (יח, יג)
- מהיכן לומדים שליחות בתרומה (יח, כח)
- על מי נאמר יצאו ניצבים (טז, כז)
- הציווי הראשון לעדה, בעקבות חטא קורח (טז, כד)
- לשון התורה באיסור מחלוקת (יז ה)
- מה עליו לעשות עם האש (יז ב')
- מדוע הלוויים מקבלים מעשר (יח, כא)
- יצאו עם דתן ואבירם ונשיהם (טז כז)

- חייב בתרומה גדולה, מהתורה (יח, יב)
- כיצד רצה ד' לכלות החוטאים (יז י')
- על איזה מטה, נכתב שם אהרון (יז יח)
- ציפיהו במחנות החטאים (יז ג)
- נותני המטות מכל שבט (יז יז)
- באיזה לשון הרחיק משה את העדה, מהחוטאים (טז, כו)
- ערך השקל בו פודים (יח טז)
- אירע למטה אהרון (יז כג)
- הציץ ממטה אהרון (יז כג)
- עצרה את המגפה (יז יא)
- מה עליו לעשות עם המחנות (יז ג')
- לאן ירדו בחייהם, עדת קורח (טז לג)
- תתגאה, בלשון דתן ואבירם (טז יג)

מדורים שונים:

יד. מדור 'מתיקות שבת הארץ', דרשות, פנינים, משלים וסיפורים, בענייני השמיטה, מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'ומתוק האור', מאוצרו הגדול של הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א.

טו. מדור 'שתולים בבית ה', ובו עניני חינוך, מהרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א. טז. מדור 'נפלאים מעשיך', ובו עובדות נפלאות ומחזקות, בתורה ויראת שמים, בדרך כלל מהרה"ג רבי שלמה קולדצקי שליט"א.

יז. מדור 'אכסוף נועם שבת', ליקוט נפלא בענין השבת וקדושתה, בהוצאת 'קול האמונה'. לפרטים נוספים: 0795422643@gmail.com

יח. מדור 'ביאורי תפילה', ובו כוונות ופירושים על דרך הפשט בתפילה, מתוך הספר 'תפילת כל לב', מאת הרה"ג רבי אריה יהודה פרידנר שליט"א.

יט. מדור 'עובדות דרבי לוי', על הגאון הצדיק רבי לוי הכהן רבינוביץ זיע"א, בעל 'מעדני השלחן', שו"ת 'מעדני מלכים', ו'ללוי אמר', וש"ס. כתב וערך בנו הגאון רבי אלחנן יעקב דוד הכהן רבינוביץ שליט"א, ראש כולל 'מעדני השלחן', מח"ס 'מועדי קדשיך' וש"ס. באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א.

הקובץ מעוטר באיורי המאייר התורני הנודע הרב יוני גרשטין שליט"א, תשואות חן לו.

© כל הזכויות שמורות לעורך, ולשאר המחברים לפי הענין. אסור להעתיק חלקים מקובץ זה ללא רשות מפורשת בכתב [ניתן להעתיק הקובץ בשלימותו].

הקובץ לעילוי נשמת

מון רשכבה"ג רבי אהרן יהודה ליב שטינמן ב"ר נח צבי זצ"ל מון רשכבה"ג רבי שמריהו יוסף חיים ב"ר יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל מו"ר הגאון רבי אברהם סטפנסקי ב"ר מיכאל זצ"ל הרה"ג ר' שאול חיים דב מרגליות ב"ר ישראל שלמה פיבל זצ"ל הרה"ג ר' משה רייך ב"ר לייב זצ"ל סבי הרה"ג ר' דב יצחק הכהן לינטופ ב"ר שמואל פרץ זצ"ל סבתי מרת יוכבד ע"ה ב"ר אריה זצ"ל סבי הרה"ג ר' אהרן דוד הכהן מלאכי ב"ר חיים יצחק זצ"ל סבתי מרת רבקה ע"ה ב"ר אברהם יששכר זצ"ל סבי הרה"ג ר' יעקב אריה הלוי הורן ב"ר שלום זצ"ל סבתי מרת מרים ע"ה ב"ר משה זצ"ל סבי הרה"ג ר' עמנואל פילץ ב"ר יצחק מרדכי זצ"ל סבתי מרת מלכה פילץ ע"ה ב"ר אברהם זצ"ל מרת אינא רבקה ולדנברג ע"ה ב"ר משה זצ"ל הרבנית רחל גנס ע"ה בת הר"ר יוסף זצ"ל הרה"ג ר' משה מונק ב"ר אליקים ישראל זצ"ל מרת אלישבע מונק ע"ה ב"ר נפתלי הלוי זצ"ל מרת רבקה בת דניאל ומלכה ע"ה.

אודות הקובץ וזכויות יוצרים

קובץ זה יוצא לאור בס"ד מדי שבוע, ומופץ בעיקר בדוא"ל, ובו י"ט מדורים:

מדורי ההלכה והעיון:

א. מדור 'אורות אילת השחר', ובו עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל אילת השחר זצוק"ל [מהספר 'כאיל תערוג'].

ב. מדור 'דובבות שפתי חיים', ובו שו"ת ממרן שר התורה רבינו חיים קניבסקי זצוק"ל, מתוך סדרת הספרים 'מועדי הגר"ח', בעריכת הרה"ג רבי מתתיהו גבאי שליט"א. באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א.

ג. מדור 'מתיקות התורה', ובו חידודי הלכה ועובדות הלכתיות, משולחנו של הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א [מלוקטים מתוך סדרת הספרים 'חשוקי חמד' בהסכמתו].

ד. מדור 'אוצר היסודות והחקירות', ובו חקירות ויסודות מרבותינו ראשי הישיבות, ושאר מעתיקי השמועה, מסודרים לפי סדר הא-ב. מתוך הספר 'דרישה וחקירה' בעריכת יהושע לינטופ.

ה. מדור 'מרגליות שאול', ובו חידושים והתכתבויות מגדולי הדור, מכתבי הרה"ג רבי שאול מרגליות זצ"ל. ישר כח לבני משפחתו שיבדלחט"א, ולרה"ג רבי מרדכי שמחה ברנט שליט"א.

מדורי הפרשה:

ו. מדור 'עשרה מי יודע', ובו קושיה בעניני הפרשה עם עשרה תירוצים, מתוך 'קונטרס התשובות' בקובץ 'עיון הפרשה' [וכל הזכויות שמורות להם], בעריכת יהושע לינטופ.

ז. מדור 'שמחת התורה', ובו שו"ת נוסף בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרה"ג רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א.

ח. מדור 'שלום לאוהבי תורתך', ובו שו"ת נוסף בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרה"ג רבי שלום חזקיה שליט"א.

ט. מדור 'פניני פרשת השבוע', מאת מגיד השיעור הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א [מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' ב' חלקים].

י. מדור 'ליקוטים וסיפורים נפלאים', בעריכת הרה"ג רבי ברוך רובין שליט"א.

יא. מדור 'סיפור ושאלה בצידו', לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י, מתוך העלון 'האיחוד בחידוד'. פתרון החידה יובא בשבוע שלאחר מכן.

יב. מדור 'מחודדים בפיץ', ובו חידות לפרשת השבוע, מאת הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א.

יג. מדור 'שביבי חיים', ובו פנינים נפלאים לפרשת השבוע, מאת הרה"ג רבי חיים אייזנבאך שליט"א.